

Иванка Атанасова

РЕЧНИК НА ГОВОРА В СЕЛО МАНОЯ (ОБЩ. ДРЯНОВО)

Велико Търново – 2019

Иванка Атанасова

**РЕЧНИК НА ГОВОРА И ДИАЛЕКТИТЕ
В СЕЛО МАНОЯ, ОБЩИНА ДРЯНОВО**

Изследване на проф. д-р Иванка Янакиева Атанасова
(Великотърновски университет “Св. Св. Кирил и Методий”)

Уеб сайт: <http://ruskiezik.blogspot.com>

**Велико Търново
2019**

*Посвещавам на моята майка
Недка Иванова Иванова и
моята баба Слава Митева
Пишманова*

ПРЕДГОВОР

Колко много непознати думи, свързани с бита и културата, откриват днешните деца в народните приказки. Когато бях дете, не беше така, а и моите деца срещаха по-малко непознати думи в любимите приказки. На внуците се налага да обяснявам много повече, да им показвам картинки, снимки. Това е неизбежно, защото езикът непрекъснато се развива, лексиката се променя. И този неоспорим факт ме накара да се замисля и да преоткрия смисъла на отдавна забравени, излезли от активна употреба диалектни и остарели думи.

Така се зароди идеята да напиша настоящия „Речник на говора в с. Маноя, община Дряново”, който включва диалектна и остаряла лексика, която рядко се използва в наши дни.

Диалектните и остарели думи са представени така, както ги помня от своето детство, което премина в с. Маноя, макар че съм родена в гр. Дряново. Това е родното място на моята майка и моите баба и дядо, на моя род по майчина линия, чийто основател – моят прапрадядо – през втората половина на 19 век бил кмет и свещеник на селото. Думите в речника са представени така, както са ги употребявали най-възрастните жители на с. Маноя през 60-те и 70-те години на XX в. В състава на Речника са включени и топонимични названия, тъй като в различните региони на страната те имат различни значения, а значителна част от тях са непонятни за населението.

Събирането на диалектните думи и изясняването на техните значения беше извършено с помощта на много информатори, които отдавна не са между живите. Тази лексика са използвали моите предци – прабаби и прадедовци, баби и дядовци, роднини и съседи. Голяма помощ ми оказа моята майка, която ми помогна в събирането и уточняването на значенията на думите, които вече бях забравила. За изясняване на произхода и значенията на лексикалните заемки са използвани различни тълковни речници, справочници и речници на чуждите думи в книжен или електронен вариант.

Събрах материалите, за да оставя спомен за езика на миналите поколения и да съхраня за бъдещите това ценно езиково богатство. Понякога е трудно да бъде разграничена остарялата от диалектната лексика, а за съвременните младежи и двете са еднакво непонятни. По тази причина в настоящия речник са включени не само диалектни, но и остарели думи, които,

по мои наблюдения, са се отличавали с по-голяма честотност. Някои от тях са известни на днешните млади хора, тъй като понякога попадат в медиите с определена стилистична цел. Вероятно, в недалечното бъдеще много от тях ще изчезнат, но такива са езиковите закони. Езикът не е закостеняла, а непрекъснато развиваща се, обновяваща се система.

Лексикалните единици в речника са подредени по азбучен ред с ударения и транскрипции, а за някои растения са приведени и латинските названия. Речниковите статии включват тълкувания на значенията на думите и сведения за техния произход, ако той е известен. В отделни случаи са приведени илюстративни примери, включително и фразеологизми.

Речникът е полезен за всички, които се интересуват от лексикалното богатство на родния край, от бита и културата, от обичаите и духовния свят на нашите предци.

От авторката

А

аба́ ъбѣ (тур. aba от ар.) Мъжка дреха от дебел тепан вълнен плат.

абаджийство ъбѣжййству (тур. aba от ар.) Занаят за шиене на аби.

абаджия ъбѣжййѣ (тур. abacı) Шивач или търговец на аби.

абда́л ъбда́л (тур. aptal от ар.) Глупак.

аванта ъвántѣ (ит. avanta) Нещо, което се придобива без труд и без заслуга; облага, изгода, келепир.

авантаджийка ъвántѣжйй–къ (ит. avanta и тур. сі) Жена, която гледа да се възползва от някого или от някаква ситуация, за да получи изгода; келепирджийка.

авантаджия ъвántѣжййѣ (ит. avanta и тур. сі) Човек, който гледа да се възползва от някого или от някаква ситуация, за да получи изгода; келепирджия.

авджилѣк ъвжйльѣк (тур. avcılık) Ловджийство.

авджия ъвжййѣ (тур. avcı) Ловец.

авѐр ъвѐр (тур. havari от ар.) Другар, приятел.

ага́ ъга́ (тур. ağa ‘по-голям брат; господин’) Турчин.

ага́ля-ага́ля ъга́л’ѣ-ъга́л’ѣ (грц. agàlia) Бавно, полека, кротко, едва–едва.

ада́ш ъда́ш (тур. adaş от тур. ad ‘име’ и перс. daş ‘другар’) Съименник.

ада́шка ъда́шкѣ (тур. adaş от тур. ad ‘име’ и перс. daş ‘другар’) Съименница.

адѐт ъдѐт (тур. adet от ар.) Навик, обичай, нрав, характер.

аджамийство ъжѣмййству (тур. asemi от ар.) Неопитност, необузданост.

аджамия ъжѣмййѣ (тур. asemi от ар.) 1. Младо, буйно, необяздено животно (кон, магаре). 2. Неопитен човек.

а́джеба а́жибѣ (тур. asaba от перс.) Дали, наистина, чудно.

ажу́р¹ ъжѹр (фр. à jour ‘на ден’) Добре и навреме свършена работа.

ажу́р² ъжѹр (фр. à jour ‘на дупчици’) Вид дантела или плетка на дупки.

акра́нин ѣѣкра́нин (тур. akran от ар.) Връстник, набор.

акра́нка ѣѣкра́нкѣ (тур. akran от ар.) Връстничка, наборка.

а́йол а́йул (тур. ayol ‘ей ти’, ‘слушай’) Синко, драги мой, драга моя.

а́йля а́йл’ѣ Много, в голямо количество. *Дяд Петър айля кладеше огньовете.*

а́йляк а́йл’а́к (тур. aylak) Безработен, свободен; безделник, мързеливец.

акѣллия ѣѣкѣллийѣ (тур. akilli от ар.) Умен, разсъдлив.

ала́шйк ѣльшйк (тур. alışık) Навикнал, привикнал.

алащѣсам, да **алащѣсам** ѣльшѣтѣсѣм, дѣ ѣльшѣтѣсѣм (тур. alışmak) Навиквам, свиквам.

а́лест а́л’ѣс (тур. al) Червеникав (предимно за кон).

а́лия ѣлийѣ В топонимията: ниско място.

а́лѣш-верѣш ѣльѣш-вѣрѣш (тур. alışveriş) Вземане-даване, купуване-продаване, търговия.

аман ѣма́н (тур. aman от ар.) Омръзна ми, дотегна ми; пази боже.

амболя́сам, да **амболя́сам** ѣмбул’а́сѣм, дѣ ѣмбул’а́сѣм (грц. (a)mpoliàdro ‘инжектирам’) Ваксинирам.

амболя́ска ѣмбул’а́скѣ (грц. (a)mpoliàdro ‘инжектирам’) Ваксина.

амѐн ѣмѐн Почти. *Гозбата амен готова.*

америка́н ѣмирика́н (от соб. Amerika) Фабрично платно от американски памук.

а́нджак а́нжѣк (тур. ancak) Именно, точно.

антерѣя ѣтирѣйѣ (тур. entari) Топла горна дреха, подплатена с дебел слой памук; памуклийка.

апа́ш ѣпа́ш (фр. apache) Уличен крадец, джебчия.

апашлѣк ѣпѣшлѣк (фр. apache) Кражба, джебчийство.

а́пачик а́пѣчик (тур. araçık) Широко отворен, до краен предел.

арабаджийка ѣра́бѣжййкѣ (тур. arabacı) Съпруга на арабаджия (колар).

арабаджия ѣра́бѣжййѣ (тур. arabacı) Лице, което прекарва стоки с кола (с животинска тяга); колар.

арабийка *ъръбийкъ* (тур. harabe ‘разрушен’, ‘разтурен’, harabati ‘гуляйджия’, ‘разпуснат’ от ар.) Добрячка, щедра жена.

арабия *ъръбийъ* (тур. harabe ‘разрушен’, ‘разтурен’, harabati ‘гуляйджия’, ‘разпуснат’ от ар.) Добряк, щедър човек.

арадѣсва, да арадѣса *ъръдѣсвъ, дъ ъръдѣсъ* Допада ми, харесва ми. *Предложението май не ти арадѣсва.*

аралѣк *ърлѣкъ* (тур. aralik) Цепнатица, пукнатица, промеждутък.

аранѣя *ърънийъ* (тюрк.) Голям меден котел, отвън черен, опушен от огъня, с обем около 20-30 литра.

арѣп, арѣпин *ърѣп, ърѣпин* (ар. agar) Арабин.

аргѣсвам, да аргѣсам *ъргѣсвъм, дъ ъргѣсъм* (нгр. ergazo) 1. Щавя (обработвам) кожи с варна вода. 2. Зацапвам, захабявам. 3. Удрям (някого). *Млѣквай, че да не те аргѣсам.*

аргѣтин *ъргѣтин* (грц. ergates през тур.) Наемен земеделски работник, ратай.

аргѣтка *ъргѣткъ* (грц. ergates през тур.) Наемна земеделска работничка, ратайкиня.

аркадѣш *ъркъдѣш* (тур. arkadaş) Приятел, другар.

армагѣ *ърмѣгъ* Дълбок глинен съд с дълга дръжка за пренасяне на храна; котелка.

армагѣн *ърмѣгѣн* (тур. armağan) Подарък, донесен отдалеч от екскурзия, почивка, гостуване и др.

армѣя *ърмѣйъ* (нгр. armî ‘саламура’) Сок от кисело зеле, зелева чорба.

арнаѣтин, арнаѣт *ърнѣутин, ърнѣут* (тур. arnavut от грц.) Упорит човек, лют човек.

арнаѣтка *ърнѣуткъ* (тур. arnavut от грц.) Упорита жена, люта жена.

арпаджѣк *ърпѣжѣк* (тур. agraçik soğanı) Дребен кромид лук за засяване, произведен от семе.

артѣсвам, да артѣсам *ъртѣсвъм, дъ ъртѣсъм* (тур. artmak) 1. Оставам в повече, в излишък. 2. Изоставам, оставам назад. 3. Изпускам (транспорт). *Бързай, че да не артѣсаш на влака.*

аршин *ършин* (тур. arşin от перс. arš ‘лакът’) Турска мярка за дължина, равна на 68,58 см. *Аршин дѣлъг, два широк.* Дебел човек.

аслѣ *ъслѣ* (тур. asli ‘същност, основание’ от ар.) Наистина, действително; асъл.

асмѣ *ъсмѣ* (тур. asma) Лоза, която расте нависоко върху подпори.

астрагѣн *ъстрѣгѣн* (тур. astragan по соб. Астрахан, град в Южна Русия) Вид скъпа обработена агнешка кожа с къдрав черен или сив косъм.

ѣсъл *ѣсъл* (тур. asli ‘същност, основание’ от ар.) 1. Същински, истински. 2. Наистина, действително, точно; аслѣ.

ат *ат* (тур. at) Охранен и як кон; жребец.

ѣферим *ѣфѣрим* (тур. aferim) Браво! Отлично!

ѣфѣз *ѣфѣс* (от афузали по тур. соб. име Hafız Ali) Сорт едро бяло десертно грозде; болгар.

ахмѣк *ъхмѣк* (тур. ahmak от ар.) Глупав, недодялан човек; дръвник. *Ахмак лозе копае, юнак вино пие.*

астарджѣя *ъстѣржѣйъ* (тур. astarcı) Тъкач на тънки платове.

ѣчигѣѣз *ъчигѣѣс* (тур. açikgöz ‘с отворени очи’) оправен, отракан, отворен човек; окумуш.

ѣчѣк *ъчѣк* (тур. açik) Открит, явен; открито, явно.

ѣшѣк *ъшѣк* (тур. aşik) Кокалче от заден агнешки крак за игра.

ѣшколсун *ѣшкулсун* (тур. aşcolsun) Браво, отлично, прекрасно.

ашладѣсвам, да ашладѣсам *ъшлѣдѣсвъм, дъ ъшлѣдѣсъм* (тур. aşlamak) Облагородявам, присаждам. *Ашладѣсах дивата круша.*

ашламѣ *ъшлѣмѣ* (тур. aşlamak) 1. Клонче за присаждане. 2. Присадено дърво или плод от присадено дърво. *Сливата е ашлама.*

ѣщѣсвам, да ѣщѣсам *ъштѣсвъм, дъ ъштѣсъм* Откършвам, откъсвам листа от лозата, за да огрява слънцето чепките грозде; просветлявам.

Б

бааха, вааха баъха, ваъха Стой!
(обръщение към вол, крава).

бабайт, бабайтин бѣбѣйт,
бѣбѣйтин (тур. babayıġit) Едър, силен,
здрав човек; юначага.

бабаитлък бѣбѣитлък (тур.
babayıġitlik) Сила, дързост, юначество.

бабалък бѣбълък (тур. babalik) Тъст.

бабанка бѣбанкъ (тур. babacan)

Юначага, мъжага, юнак, храбрец.

баберка баб'ъркъ Последните
дребни чепки грозде, кочани царевица и
др., останали незабелязани при брането
или оставени нарочно, за да узреят.

багабонтин от **бѣгѣбонтин** (ит.
vagabondo от лат.) Безделник, скитник,
нехранимайко; вагабонтин.

багна се, да се обѣгна багнь съ, дѣ
съ убѣгнь За овца: агня се, раждам агне.

баданѣ бѣдѣнь (тур. badana) Варов
разтвор за измазване на стена.

баданѣрка бѣдѣнѣркѣ (тур. badana)
Четка, с която се измазват стените с варов
разтвор (баданосват се).

баданѣсвам, да баданѣсам
бѣдѣнѣсвѣм, дѣ бѣдѣнѣсѣм (тур. badana)
Измазвам стена с варов разтвор (бадана).

баджѣ бѣжѣ (тур. bаса) Домашно
огнище на пода в кухнята с комин за
готвене.

баджѣк бѣжѣк (тур. basak) Бедро.

баджанѣк бѣжѣнѣк (тур. basanak)
Съпруг на балдѣзата (сестрата на
съпругата).

бадявѣ бѣд'ѣвѣ (тур. badâva от перс.
bâd 'време' и ар. hava 'време') Напразно,
безполезно, напусто, на вятѣра.

байр бѣйр (тур. bayır) В топо-
нимията: хълм, възвишение, височина,
стръмнина, склон.

байгѣн бѣйгѣн (тур. baygın)
Прилошаване, припадък. *Байгѣн ми стана*
от теб.

байрѣк бѣйр'ѣк (тур. bayrak) Знаме.

байряктѣр бѣйр'ѣктѣр (тур.
bayraktar от перс.) Знаменосец.

бакѣлин бѣкѣлин (тур. bakkal от ар.)
Продавач в бакалия – магазин за
хранителни стоки.

бакалѣя бѣкѣлѣйѣ (тур. bakkal от
ар.) Магазин за дребни стоки, предимно
хранителни продукти; бакалница.

бакѣлница бѣкѣлницѣ (тур.
bakkalıye от ар.) Магазин за дребни стоки,
предимно хранителни продукти; бакалия.

бакѣя бѣкѣйѣ (тур. bakiye)
Неуредена сметка, дълг.

баклѣ бѣклѣ (тур. bakla от ар.)
(Vicia faba) Вид бобово растение.

бакрѣче бѣкрѣчи (тур. bakraç)
Медно котле.

бактѣсвам, да бактѣсам
бѣктѣсвѣм, дѣ бѣктѣсѣм (тур. bikmak)
Дотяга ми, омръзва ми. *Бактѣса ми от*
кокошките, все вардят на портичката да
влязат в градината.

бакѣлъм бѣкѣлъм (тур. bakalım) Да
видим, хайде сега. *Хайде бакѣлъм окосете*
ливадата.

бакѣр бѣкѣр (тур. bakir) Меден
котел.

бакѣрдѣйѣство бѣкѣрѣйѣству
(тур. bakir-ci) Занятие на бакѣрдѣя –
производство на медни съдове;
медникарство.

бакѣрдѣя бѣкѣрѣйѣ (тур. bakirci)
Лице, което произвежда или търгува с
медни изделия; медникар, казандѣя.

балѣ бѣлѣ (ит. balla) Голям вързоп,
денк. *Донеси една бала слама.*

балѣама бѣлѣмѣ (циг. balamo 'грѣк,
наивен човек') Глупак, будала, наивен
човек.

балѣстра бѣлѣстрѣ (ит. balaustra)
дребни речни камѣни с различна големина,
примесени с пѣсѣк, които се употребяват в
строителството.

балдѣза бѣлдѣзѣ (тур. baldız)
Сестра на съпругата.

балѣка бѣлкѣ (тур. bal kabaġi) Едра
сладка бяла тиква.

балѣта бѣлтѣ (рум. baltă) В
топонимията: блато, блатисто място.

балѣтя, балѣтѣйка бѣлтѣйѣ,
бѣлтѣйѣкѣ (тур. balta) Малка брадва, секира.

балѣтѣн бѣлтѣн (фр. paletot) Горна
дълга зимна дрѣха, предимно мѣжка,
направена от дебел плат.

балѣчка бѣлѣчѣ 1. Скилидка чесѣн.
2. Едри глави арпадѣжик.

бѣмбадевѣ бѣмбѣд'ѣвѣ (тур. badâva)
Напразно, съвсем безполезно, напусто.

бамбашка *бамбъшкъ* (тур. bam-başka) Своенравен, особен, необикновен, различен. *Чичо ти е бамбашка човек.*

бамбашката *бамбъшкътъ* (тур. bambaşka) Как да е, през куп за грош.

банзàрам *бънзàръм* Уважавам, признавам. *Хич не те банзарам, правя каквото си ща.*

барàба *бърàбъ* (ит. baraba) Трошач на камъни за настилка на шосета.

барабàр *бъръбàр* (тур. beraber) Заедно, наравно. *Барабар Петко с мъжете.*

барàка *бърàкъ* (ит. barraca) Лека дъсчена постройка.

барашйисвам се, да се барашисам *бъръшитйисвъм съ, дъ съ бъръшитйисъм* (тур. barışmak 'помирявам') Помирявам се, сдобрявам се.

барболèsкам, да набарболèsкам *бърбулèsкъм, дъ нъбърбулèsкъм* Слагам, пълня, наливам голямо количество. *Набарболесках тенджерата с бобена чорба.*

бардàк *бърдàк* (рус.) Публичен дом.

бардàчка *бърдàчкъ* Сорт едри сини сливи с леко горчив вкус, които рано зреят и костилките им трудно се отделят; гърлестица.

бардùк *бърдùк* (тур. bardak) Глинен съд за вода с издута форма, тясно гърло и допълнително чучурче към гърлото, с дупка на извитата дръжка за пиене на вода.

бардùче *бърдùчи* (тур. bardak) Малък бардак – глинен съд за вода с издута форма, тясно гърло и допълнително чучурче към гърлото, с дупка на извитата дръжка за пиене на вода.

барйим *бърйим* (тур. bari) Поне, най-малко, колкото да. *Барим да беше казал къде отива.*

барèта *бърèтъ* (фр. barette от ит. baretta) Кръгла мека шапка без периферия, с широко, плитко дъно, която беше задължителен елемент от ученическата униформа за момичета. *Ученическа барета.*

бархет *бàрхит* Вид памучен плат с мъхеста повърхност.

басмà *бъсмъ* (тур. basma 'натискане, отпечатване') Тънък памучен плат с отпечатани шарки. *Не цепя басма никому.*

Не се съобразявам с чуждото мнение. (Басмата не се режеше с ножица, а се цепеше).

бастйисвам, да бастйисам *бъстйисвъм, дъ бъстйисъм* (тур. basmak) Нападам ненадейно и ограбвам.

бастйисване *бъстйисвъни* (тур. basmak) Ограбване, разграбване.

бат бат По-възрастен мъж; бате, батко.

батàк *бътàк* (тур. batak) 1. Хаос, бъркотия. 2. Занемарена работа. 3. В топонимията: блатисто място, мочурливо място.

бàте *бàти* Обръщение към по-голям брат или към по-възрастен мъж.

бàтко *бàтку* 1. По-голям брат. 2. Обръщение към по-голям брат.

бау́ча *бъу́чъ* 1. За куче: скимтя, лая, вия. 2. Издавам звуци, подобни на кучешки. 3. Скитам бездомен. *Слушай родителите си, че да не баучиш по пътищата.*

бахчà *бъшчъ* (тур. bahçe от перс.) Зеленчукова градина.

бахчовàнин *бъшчувàнин* (тур. bahçıvan) Градинар, производител на зеленчуци.

бахчовàнка *бъшчувàнкъ* (тур. bahçıvan) Градинарка, производителка на зеленчуци.

бахчованлѣк *бъшчувънлѣк* (тур. bahçıvanlık) Градинарство, зеленчукопроизводство.

баш баш (тур. baş 'глава') 1. Пръв, главен. 2. Тъкмо, точно.

башкà *бъшкъ* (тур. başka 'друг, различен') Отделно, сам за себе си.

бая *бъйà* (тур. bayagi 'доста') Много, доста, твърде. *Тревата бая израснала, трябва да се окоси..*

баялдйисвам, да баялдйисам *бъйълдйисвъм, дъ бъйълдйисъм* (тур. bayılmak) Изнемогавам, прималявам, припадам от жегата, от рев.

баят *бъйàт* (тур. bayat) Отдавнашен, остарял, непресен. *Хлябът баят сух, трябва да опека пресен.*

беджермèт *бижърмèт* (тур. besermek) Късмет, съдба.

бèзбели *бèзб'ъли* (тур. besbelli) Навярно, може би, види се.

бекяр, бекярин *бик'ар, бик'арин* (тур. bekâr) Човек, който живее без семейство; ерген.

бекярлък *бик'ърлък* (тур. bekârlîk 'ергенуване') Ергенски живот, ергенлък.

белалия *билълийъ* (тур. belâli) Който прави бели, пакости.

беленка *бел'ънкъ* Седянка за белене на царевица. *Довечера каня на беленка.*

беленица *бел'ъницъ* Обелени листа от царевични кочани, които се използват за плетене на рогозки (килими) и кошници.

белки, белким *белки, белким* (тур. belki) Може би, възможно е, дано.

белопръстница *билупръстницъ* Глинеста почва, примесена с бяла глина.

бербат *бирбат* (тур. berbat от перс.) Мръсно, нечисто.

берберин *бирберин* (тур. berber от ит. barbiere от barba 'брада') Бръснар.

берекет *бирикет* (тур. bereket от ар. barâha, barahat 'благословия на бога') Реколта, плодородие, изобилие.

берекетлия *бирикитлийъ* (тур. bereketli) Плодороден.

берекет версийн *бирикет в'ърсийн* Благодаря; сполай ти!

бетер *б'ътёр* (тур. beter от перс.) По-лошо, по-зле.

бийбер *бийб'ър* (нем. Biber) Мек плат, подобен на кадифе.

биволско окò *бивулску укò* (Vicia faba) Зимзелен – вечнозелено многогодишно тревисто растение с разклонени стелещи се стъбла и големи сини цветове.

бизёл *бизёл* (ит. pissello от лат. pisum 'грах') Вид грах, който се яде със зелените шушулки.

билник *бинлик* (тур. binlik) Стъклен съд за вода, вино, ракия и други течности, обикновено с плетена обвивка от повет и с дръжка; дамаджана.

билюк *бил'ук* (тур. lölük) 1. Стадо животни. 2. Много хора, тълпа.

билюр *бил'ур* (тур. bilür) Стъклено топче за игра.

биля *бил'а* (тур. bile) Даже, дори.

бимбейан *бимбейън* (тур. rembe) Пембен, яркорозов. *Бимбеяна прежда.*

битник *битник* (фр. beatnik от англ. beat 'безделник, пропаднал') Безделник, скитник.

битпазар *битпъзар* (тур. butpazarı) 1. Пазар за стари вещи. 2. Безредие, безпорядък.

бйча, да набйча *бйчъ, дъ нъбйчъ* (тур. biçmek) Режа дървени трупи на дъски, греди и др.

бичкйя *бичкййъ* (тур. biçki) Опънат на рамка ръчен трион за рязане на дърва, дъски и др.

бичмè *бичмè* (тур. biçme) Дълга и тънка дървена греда, която се употребява при строежи.

Благовещенè *Блъгувиштинè* Религиозен празник Благовещение.

бляжен *бляжън* Мазен, тлъст. *Блажна чорба.*

блещя се, да се облещя *блèшт'ъ съ, дъ съ ублèшт'ъ* Разтварям широко очи, като правя гримаса на учуден, гневен, сърдит.

блъф *блъф* (англ. bluff) Лъжлив слух; фалшива новина.

блях *бл'ах* (нем. Blech) Ламарина. *За какъв блях ми е? За какво ми е? Изобщо не ми е нужен.*

боаз *буа̀с* (тур. boğaz) Планински проход, дефиле, пролом.

бòбина *бòбинъ* Дървен кол, който се забива до стъблото на боба, за да се увие растението около него; вършина.

бòзав *бòзьф* (тур. boz 'сив') Светлокафяв с пепеляв оттенък.

бозалък *бузьлък* (тур. buzalik 'необработена земя') Садина – многогодишно тревисто пасищно растение с остри листа и класове като метличина.

боздйсам, да боздйсам *буздйсьм, дъ буздйсьм* (тур. bozmak) Повреждам, съсипвам, развалям, похабявам.

бой *бой* (тур. boy) Ръст, височина, големина.

бойлия *буйлийъ* (тур. boy) Дълъг, висок.

бол *бол* (тур. bol) Много, в голямо количество. *Вода бол.*

боладйсам, да боладйсам *бульдйсьм, дъ бульдйсьм* (тур. bollanmak) Ражда се много, в голямо количество. *Дините боладисаха.*

бѡлест бѡл'ѡс Болка. *Голяма болест ме боли рѡката.*

бордѣй бурдѣй (рум. от ит. bordello)
1. Кѡща, вкопана в земята; 2. Нехигиенично жилище.

борсѹк бурсѹк (тур. porsuk) 1. Язовец. 2. Намръщен, начумерен, сърдит човек.

борсѹча се, да се наборсѹча бурсѹчѣ сѣ, дѣ сѣ нѣбурсѹчѣ (тур. porsuk) Мръща се, чумеря се, сърдя се.

борч борч (тур. borç) Паричен заем, дълг.

борчлѣйка бурчлѣйкѣ (тур. borçlu) Жена, която има паричен дълг, заем; длѣжница.

борчлѣя бурчлѣйѣ (тур. borçlu) Човек, който има паричен дълг, заем; длѣжник. *Борчлия сѣм ти.*

бостѡн бустѡн (тур. bostan) Градина или нива с дини и пѣпешѣ.

ботѹшче бутѹшчи (рум. botuș от фр. botte) Див гладиол, който се среща в ливадите и нивите.

бохчѣ бухчѣ' (тур. bohça) 1. Правоѡгълно или квадратно парче плат за носене на различни вещи. 2. Покривка за маса.

бохчалѣк бухчѣлѣк (тур. bohça) Комплект сватбени дарове за едно лице, които се заврѣзват в бохча.

бѡшлаф бѡшлаф (тур. boş lâf от перс.) Празни приказки, празна работа.

бошѣ буштѣ 1. Свободно, без опаковка. 2. Свободно, без пастир. *Пуснах ножицата в карзината* (чанта, изплетена от обелки от царевични кочани) *бошѣ. Магарето пасе на поляната бошѣ.*

боялѣя буйлѣйѣ (тур. boyalı 'оцветен') Материя, която пуска боя и оцветява водата при пране.

бракмѣ брѣкмѣ' (тур. birakma) Нещо износено, остаряло, негодно за употреба, обикновено техника.

брѣнище брѣништи Гора, забранена за сечене.

бребѣнки брибѣнки Изпращания от овце.

брезнѣ бр'ѣзнѣ Бразда, синор.

брезнѣ, да набрезнѣ бр'ѣзн'ѣ, дѣ нѣ бр'ѣзн'ѣ Правя бразди с рало, мотика, чапа; браздя.

брестѡвка бр'ѣстѡфкѣ Ядлива гѣба, която расте върху загниващи брястове.

бробѡнка брубѡнкѣ 1. Плод от черница; бобонка. 2. Черничево дърво.

брод брод В топонимията: плитко място в река или дере за преминаване чрез газене.

бродѣя бруд'ѣгѣ (рус. бродяга) Скитник, бездомник.

брѹка брѹкѣ Малка подутина, цицина.

брѹмбал брѹмбѣл Възел. *Плетка на брумбали.*

брѣмбазѣк брѣмбѣзѣк Дребосѣк.

брѣскѣлка брѣскѣлкѣ Метла от драка (вид храст) или от градинска метла (растение) за чистете на двора или помещенията за животни.

брѣскам брѣскѣм 1. Мета с брѣскалка. 2. Мета небрежно.

будалѣ будѣлѣ (тур. budala от ар.) Глупак, глупачка.

будѣлкам будѣлкѣм (тур. budala от ар.) Залѣгвам, подигравам.

будѣлѡсвам се будѣлѡсвѣм сѣ (тур. budala от ар.) Правя се, преструвам се на будала.

букай букѣй (тур. bicağı) Стоманена верига за спѣване на кон.

бѹкла буклѣ (фр. boucle) Кѣдрица, кичур коса.

буламѣч булѣмѣч (тур. bulamaç) Безвкусно ястие.

булѣур булѣур (тур. bulgur) Счукано, едро смляно или натрошено на едро жито, т.е. прибито.

бѹля бѹл'ѣ 1. Чичова жена, стринка. 2. По-възрастна омѣжена жена.

бунѣк бунѣк (тур. bupak) Оглупял човек, глупак.

бурѣн бурѣн Буря, ураган.

бургѣя бурѣйѣ (тур. bugu) Свредел.

бурѣя бурѣйѣ (тур. bogu) Дървена бѣчва за вино, ракия. *Дядо Боже мести буриите от зимната маза в лятната. Лятна буря с грѣмотевици и светкавици. Гърми и треши.*

бурмѣ бурмѣ' (тур. burma) Винт.

бѹтел бѹт'ѣл Развален, изгнил плод или зеленчук. *Бутело грозде.*

бутурясвам, да бутурясам бутур'асвѣм, дѣ бутур'асѣм Блъскам. *Отмести се да не те бутурясам.*

бѹфет бѹфѣт (фр. buffet) 1. Шкаф за съдове и прибори за хранене; бюфет. 2. Място в учреждение, обикновено на гара, където се продават напитки и закуски; бюфет.

буфѧн буфѧн (фр. bouffant) Много набрани и бухнали женски рѣкави.

бѣзѧк бѣзѧк (Sambucus ebulus) Едногодишно тревисто растение с перести листа и черни зърнести плодове, които се употребяват в народната медицина; бѣз, бѣзе.

бѣзѣльо бѣзѣл'у Страхливец.

бѣкел бѣк'ѣл (ит. boccale 'буркан, стѣкленица') Голям дървен съд за разнасяне на вода с две дупки. *Докараха бѣкел с вода на нивата. Бѣкел не знае. Нищо не знае.*

бѣклица бѣклицѣ (ит. boccale 'буркан, стѣкленица') Малък плосък дървен съд с кръгла форма за вино, ракия. *Калесвам с бѣклица.* Каня официално. (Младоженците канели на сватба кумовете с бѣклица, пълна с вино или ракия).

бѣлвам, да избѣлвам бѣлѣвѣм, дѣ избѣлѣвѣм 1. Повръщам. 2. Изхвърлям голямо количество навѣн, изригвам. 3. Изричам грубости, обиди, лѣжи. *Коминѣт бѣлва черен дим. Пена бѣлва змиѣ и гуѣцери.*

бѣхтя, да набѣхтя бѣхт'ѣ, дѣ нѣбѣхт'ѣ Бия. *Да слушаѣш майка си, че ѣе те набѣхтя.*

бѣхтя се бѣхт'ѣ сѣ 1. Работя, трепя се. 2. Бия се. *По ѣял ден се бѣхтя на нивата.*

бѣчкам бѣчкѣм 1. Тикам, събирам с вила сено, слама. 2. Разбѣрквам, тикам с вилица. *Не бѣчкай салатата, а яж.*

бѣял мѣж б'ал мѣш Ястие от прясно пѣржено сирене сѣс захар.

В

вѣда вѣдѣ Изкуствено прокопан тесен и плитѣк канал, по който се пуска вода за поливане на зеленѣукови градини, ниви, овощни градини и др.

вѣджѣшки вѣжѣѣшки Пуст, проклет, лош. *Вѣждишка печка, вѣджишки огѣн, не гори, а пуши.*

вѣдичка вѣдичкѣ Малка вада – изкуствено прокопан тесен и плитѣк канал между редовете, засадени сѣс зеленѣуци, по който се пуска вода за поливане, обикновено от маркуч.

вѣйкам се, да се овѣйкам вѣйкѣм сѣ, дѣ сѣ увѣйкѣм Оплаквам се, окаявам се, тѹхкам се.

вѣкѣл вѣкѣл 1. Животно с черно около очите. 2. Черноок човек.

вѣло вѣлу (нгр. vālo) Воал, було.

вѣлѧнка вѣл'ѧнкѣ Караница, разправия, гѹрултия. *Сноѣци у комиѣиѣте се вѣдигна голяма вѣлѧнка.*

вѣпсвам, да вѣпсам вѣпѣѣм, дѣ увѣпѣѣм (грѣ. βάπτο) Боядисвам. *Овѣпсахме я.* Обѣркахме работата, оплескахме я.

вѣрда (тур. varda от ит. guardare) Дай пѣт! Настрѧна!

вѣрдѧ, да завардѧ вѣрд'ѣ, дѣ зѣвѣрд'ѣ 1. Пѧзя, охранявам. 2. Дебна, причаквам, следѧ.

вѣшадѣсвам, да вѣшадѣсам вѣшѣдѣсѣвѣм, дѣ вѣшѣдѣсѣм Намалявам огѣня, пламѣка в пѣщ, печка, огнище.

вѣтенѧвам се, да се вѣтенѧ вѣдитѣн'ѣвѣм сѣ, дѣ сѣ вѣдитѣн'ѣ Правя се на дете, дѣржа се като дете.

верѣв верѣѣф (тур. verve) Косо, по диагонал. *Пола на верев.*

вересѧ версѧѣѣ (тур. veresiye 'купуване на кредит') Купуване и продаване на изплащане.

винтѧга винт'ѧгѣ (нем. Widjasse) Кѣса горна туристическа дрѣха, обикновено от непромокаем плат; яке.

вир вир В топонимията: яма, изпѣлнена с вода, най-често в рѣчно корито или дере.

вирѧн вирѧн (тур. vīran от перс.) Болен, болав.

вишнѧп виѣѣинѧп (тур. vişnar от vişne 'вишна' + ab 'сок', 'вода' от перс.) Сорт сочна сладка вишна.

воденѧца удѣнѣѣ Водна мелница.

воденѧчка уд'ѣнѧчкѣ Мелничка, стомах на птица.

воловѧр улувѧр Човек, който пасе волове, крѧви.

воловàрка *улувàркъ* Жена, която пасе волове, крави.

вòлски език *вòлски йъзик* (Eriphyllum) Епифилум – саксийно цвете, вид кактус без бодли, чиито дълги листа приличат по форма на език, но краищата им са назъбени като дъбовите листа; лимба, дъбови листа, свекървин език.

вощйна *уштйнъ* Пчелен восък. *Мед с вощината.*

вратник *вратник* Голяма дворна порта, плетена от пръти, през която може да се влиза с каруца.

вреска̀ло *вр'ъска̀лу* Дете, което много вика, пици, крещи; кресльо.

вря̀скам, да вря̀сна *вр'а̀скам, дъ вр'а̀снъ* Пиця, крещя, рева.

връ̀нкам *врѣ̀нкѣм* Досаждам на някого, постоянно и настоятелно искам нещо от него.

връ̀нка̀ло *врѣ̀нка̀лу* Досаден човек, който постоянно иска нещо, настоява за нещо.

всѣ̀нца *сѣ̀нцъ* Всички.

втелàвам *се фтил'а̀вѣм* съ Упорствам, правя се, че не разбирам.

втѐкя̀свам, да втѐсѣ̀сам *фтик'а̀сѣ̀м, дъ фтик'а̀сѣ̀м* Омръзва ми, писва ми. *Втекиясах да те чакам в кръчмата.*

ву̀ла̀ж *ву̀ла̀ш* (фр. *voilage*) Тънка прозрачна мрежеста материя за дамски чорапи; воалаж. *Вулажени чорапи.*

въ̀з *вѣ̀с* При (предлог). *Отивам въ̀з кака Пена.*

въ̀знак *въ̀знѣк* По гръб. *Лежа въ̀знак.*

Въ̀знесенè *Въ̀знисинè* Религиозен празник Възнесение Господне.

въ̀зкѣ̀сел *вѣ̀скѣ̀с'ъл* Леко на kisеляващ, киселичѣк.

въ̀рбòвка *въ̀рбòфкъ* Ядлива гъба, която през пролетта се появява на стари загниващи върби, от която се приготвя салата след сваряване.

въ̀рвище *въ̀рвишти* В топонимията: място, където преминава, върви добитък.

въ̀рзàнка *въ̀рзàнкъ* 1. Връзка на обувка. 2. Усукана връзка от плат.

въ̀ркоз̀ун *въ̀ркуз̀ун* (грц. *brakozòna* от *bràka* 'гащи' и *zòne* 'пояс') Връв, върва,

с която се връзват потури около кръста; връкозун.

въ̀рлѣ̀на *въ̀рлѣ̀нъ* Дървен прът, окачен хоризонтално на високо място за окачване на лук, чесън, дрехи в килера и др.

въ̀ртòглав *въ̀ртòглѣф* Своенравен, налудничав, инат, opak. *Въртоглава овца.*

въ̀ртòп *въ̀ртòп* В топонимията: повърхностна вдлъбнатина, трап с кръгла или елипсовидна форма, обрасъл с гора.

въ̀ршàчка *въ̀ршàчкъ* Машина за вършеене – отделяне на зърната от класовете на житни растения.

въ̀ршѣ̀я, да овър̀шѣ̀я *въ̀ршѣ̀йъ, дъ увър̀шѣ̀йъ* Отделям с вършачка зърното от класовете на житни растения.

въ̀ршина *въ̀ршинъ* 1. Тънък отсечен неокастрен клон. 2. Тънка пръчка, отсечена от върха на дървото. 2. Бòбина – дървен кол, който се забива до стъблото на боба, за да се увие растението около него. *Боб на вършина.*

Г

гавàзин *гѣ̀вàзин* (тур. *havaz* от ар.) 1. Телохранител. 2. Пазач на сграда.

гавàна *гѣ̀вàнъ* (нгр. *gavàna* 'кух') Корито – елипсовиден съд без дръжки, издълбан от цяло парче дърво, който служи за омесване на тесто, за ръчно пране.

гавàнка *гѣ̀вàнкъ* (нгр. *gavàna* 'кух') Малко дървено корито за омесване на тесто.

гавр̀твам, да гавр̀тна *гѣ̀вр̀тѣ̀м, дъ гѣ̀вр̀тнъ* Глътвам, изпивам на един път.

гàга *гàгъ* (тур. *gaga*) 1. Човка, клон. 2. Извит край на кука или игла за плетене. 3. Приспособление за затваряне на врата, направено от тел с извит край. *Не си пѣхай гагата, където не ти е работа.*

гад *гат* 1. Гадина, гадинка – птица, животно. 2. Паразити, насекоми. 3. Отвратителен, противен човек.

гàджул *гàжул* (циг. гаджо 'чужденец', 'нециганин') Турчин.

гайлè *гѣ̀йлè* (тур. *gaile* 'грижа' от ар.) Грижа, тегло, мъка, мъчение.

гайретя̀, да изгайретя̀ *гѣ̀йр'ѣ̀т'ѣ̀, дъ изгѣ̀йр'ѣ̀т'ѣ̀* (тур. *gayret etmek*) Грижа

се, оцелявам, изкарвам. *Изгайретихме зимата.*

гайтан *гъйтан* (тур. *gaytan* от соб. гр. Гаета в Италия) Плетен шнур от вълна, коприна или памук, който се пришива за украса на народно облекло.

гайтанджийка *гъйтънжыйкъ* (тур. *gaytancı*) Производителка на гайтани.

гайтанджия *гъйтънжыйъ* (тур. *gaytancı*) Производител на гайтани.

галиба *галибъ* (тур. *galiba*) Вероятно, по всяка вероятност, изглежда.

галoши *гълoши* (фр. *galoches* от грц. *kalórous* ‘калп за обувки’) Гумени половинки обувки за предпазване от кал, вода и сняг.

галун *гълун* (фр. *galon*) Лъскав ширит за украса на облекло.

гамен *гъм’ън* (фр. *gamin* ‘момче’) Невъзпитан, безсрамен, уличен хлапак; хулиган.

ганoсвам, да ганoсам *гъноcвъм, дъ гъноcъм* Покривам медни съдове с калай; калайдисвам.

ганосчийа *гънусчийъ* Специалист по калайдисване.

гардйран *гърдйрън* (фр. *cardé*) Мъхест плат, с космици, получени от развличване на карда (гребен на дарак; чесало).

гарoвка *гърoфкъ* (*Dianthus plumaris*) Градинско цвете – вид нисък разклонен карамфил с бели или розови цветове; перест карамфил.

гaтep *гaт’ър* (нем. *Gatter*) 1. Машина, обикновено с няколко триона, за бичене на трупи и рязане на дъски и греди от дървени трупи. 2. Дъскорезница, която работи с гатер.

гaщaт *гъштaт* За петел или кокошка с пера по краката, които приличат на гaщи. *Гъщaт петел.*

гaщи *гaшти* 1. Бельо с крачоли. 2. Панталони.

гвoздейка *гoзд’ыйкъ* (*Marasmius Oreades*) Бледожълта ядлива гъба, която по форма прилича на гвоздей, пирон, подходяща за супа; обикновена челядинка, джунджулка, кокошинка. *Супа от гвоздейки.*

геберясвам, да геберясам *гибир’асвъм, дъ гибир’асъм* (тур. *gebermek*) Умирам, пуквам.

гевезе *гивизе* (тур. *geveze* ‘бъбрица, дърдорко’) Глезльо, мърморко.

гевезлък *гивизилък* (тур. *gevezelik*) Глезене, лигавене.

гевезя се, да се разгевезя *гивиз’ъ съ, дъ съ ръзгивиз’ъ* (тур. *gevezelik etmek*) Глезя се, лигавя се.

гезме *г’ъзмe* (тур. *gezme*) 1. Разходка, излет. 2. Вечерна разходка в центъра на града в определени часове, когато се спира движението на транспортните средства; движение.

гем *гем* (тур. *gem*) Юзда.

гемия *гимийъ* (тур. *gemi*) Неголям кораб с платна. *Какво си оклюмал, да не са ти потънали гемииите.*

геран *гирaн* (нгр. *geran*) Изкопан и иззидан с камъни кладенец с изворна вода, която се вади с кофа, закачена на въже или синджир.

геранйло *гирънйлу* (нгр. *geran*) Кобилица на геран, на която е закачено въже или синджир с кофа за вадене на вода.

гергeф *гиргeф* (тур. *gergef* от ар.) Дървен обръч за изпъване на плата при ръчно бродирание. *Шия на гергeф.*

гергъoвско кокйче *гирг’oфску кукйчи* Вид блатно кокиче с много цветове на една дълга дръжка, което цъфти по Гергъовден.

гeрдaн *гирдaн* (тур. *gerdan* ‘шия’ от перс.) Огърлица, наниз.

гeрeст *гeр’ъс* (тур. *gerez* ‘хубав, напет’) За петел: породист, едър и пернат.

гериз *гирис* (тур. *geriz* от перс.) Отвор в каменна стена или ограда за изтичане на дъждовна или отпадъчни води.

гириз *гирис* (тур. *geriz* от перс.) Отвор в каменна стена или ограда за изтичане на дъждовна или отпадъчни води.

гивендия *гивиндийъ* (тур. *güvende* от иран.) Лека жена.

гйди *гйди* (тур. *gidi* ‘хитрец’ от перс.) Ах ти, немирнико!

гидия *гидийъ* (тур. *gidi* ‘хитрец’ от перс.) Смел, решителен и своеволен млад човек.

гйздав *гйздъф* Хубав, хубаво облечен.

гѣздя се *гѣзд'ъ* съ Обличам се красиво.

гладѣж *гладѣш* Точило, шмиргел за заглаждане, заточване на инструменти.

гладя, да **загладя** *глад'ъ*, дѣ *зѣглад'ъ* Точа, остря инструмент. *Загладих мотиката и отивам на лозето.*

гламав *гламѣф* Наивен, глупав, малоумен.

гледѣсам, да **гледѣсам** *гл'ѣдѣсѣм*, дѣ *гл'ѣдѣсѣм* Покривам с глазура керамични изделия; гледжосвам.

гледѣсан *гл'ѣдѣсѣн* Покрит с глазура керамичен съд; гледжосан. *Гледчосано гърне.*

гледч *гледч* Глазура за керамични изделия.

годинѣсам, да **годинѣсам** *гудин'ѣсѣм*, дѣ *гудин'ѣсѣм* Забавям се, оставам някъде дълго време; *Няма да годинѣсваш на нивата.*

голак *гулак* Вид елече от естествена кожа (овча, козя) с козината отвътре. *Облечи си голака да не настинеш.*

гологан *гулоган* (рум. *gologan*) Медна монета от 10 стотинки, емисия 1881; парѣ. *Чер гологан не се губи.* Не се притеснявай, ще се върна.

гологѣзя се *гулогѣз'ъ* съ Стоя полугол, необлечен.

голтак *гултѣк* Много беден човек; бедняк, сиромас.

голтѣчка *гултѣчкѣ* Много бедна жена; беднячка.

горнѣнка *гурнѣнкѣ* Жена, която живее в горната махала на селото.

горчец *горчицѣ* Див хмел.

гостилница *густилницѣ* Ресторант, заведение за хранене.

градел *град'ѣл* (нем. *Gradel*) Вид бяло памучно плътно платно с четворна тъкан.

градѣж *градѣш* В топонимията: полски имот (нива, лозе, овощна градина) заграден с каменна ограда. *Цанков градеж.*

граница *грѣницѣ* (*Quercus robur*) Бял дѣб, летен дѣб, меше.

грѣтис *грѣтис* (лат. *gratis* 'поради почит') 1. Безплатно, даром. 2. Безплатен билет за театър, концерт, кино и др.

грѣтисчийка *грѣтишчийкѣ* (лат. *gratis* 'поради почит') Жена, която умее да

се снабдява с гратисни билети или да се промѣква без билет.

грѣтисчия *грѣтишчийѣ* (лат. *gratis* 'поради почит') Човек, който умее да се снабдява с гратисни билети или да се промѣква без билет.

грѣдѣ *гр'ѣдѣ* В топонимията: тясна дълга изпъкнала земна форма, напомняща греда. *Имам лозе „През гредата“ (местност).*

грѣздей *грѣзд'ѣй* Дървена запушалка на каца, бѣчва; канелка, щурак. *Стоян е на каца грѣздей.* Важен човек, уважаван.

грѣзен *грѣз'ѣн* Лош, досаден. *Грозни кокошки. Откога чакат на портичката да ги нахраня.*

грѣхам *грѣхѣм* 1. Чукам пшеница, докато паднат люспите. 2. Работя тежък физически труд. *Грухам на нивата като глух петел.*

грѣсти *грѣсти* Коноп.

губен *губ'ѣн* Война, която погубва живота на много хора. *Подир сушата иде кишата, а подир кишата иде губенѣт.*

губер *губ'ѣр* Рѣчно изработена дебела вълнена покривка за легло или за пода с рядка тъкан и дълги влакна.

губѣрка *губѣркѣ* голяма дебела игла да шиене на по-груби тъкани.

гугла *гуглѣ* (лат. *sicullus* 'качулка') Островърха качулка на върхна дреха.

гуляй *гул'ѣй* Шумна веселба с обилно ядене и пиене.

гуляйджийка *гул'ѣйжийкѣ* Жена, която обича да гуляе.

гуляйджия *гул'ѣйжийѣ* Мѣж, който обича да гуляе.

гуляя *гул'ѣйѣ* Участвам в гуляй – шумна веселба с обилно ядене и пиене.

гурбѣт *гурбѣт* (тур. *gurbet*) Емигриране в чужбина на работа с цел печалба.

гурбетчийка *гурб'ѣтчийкѣ* (тур. *gurbetçi*) Жена, която ходи на гурбет.

гурбетчия *гурб'ѣтчийѣ* (тур. *gurbetçi*) Човек, който ходи на гурбет.

гѣбѣнище *гѣбѣништити* Постоянно място, където растат определен вид гѣби.

гѣгрица *гѣгрицѣ* Дребни брѣмбари от сем. Хоботникови, които унищожават зърнените храни. *В хамбара има гѣгрица.*

гъжова *гъжувъ* Връзка от усукано парче плат.

гъзуря се, да се нагъзуря *гъзур'ъ съ, дъ съ нъгъзур'ъ* Навеждам се.

гърлестйца *гърл'ъстйцъ* Вид едри сини сливи с леко горчив вкус, които рано зреят и костилките им трудно се отделят; бърдачка.

гъстак *гъстак* В топонимията: гъста ниска гора; гъсталак, храсталак.

гътвам (се), да (се) гътна *гътвъм (съ), дъ (съ) гътнъ* 1. Преобръщам (каруцата). 2. Свалям, събарям. 3. Свалям от власт. 4. Разболявам се на легло.

гъбѣк *г'убѣк* (тур. *göbek*) Движение с леко изхвърляне на корема напред (при ориенталски танц).

гъол *г'ол* (тур. *göbek*) Яма със застояла вода; локва, малко блато.

гъон *г'он* (тур. *gön* 'щавена кожа') 1. Дебела обработена кожа за подметки на обувки, за ремъци и др. 2. Дебелоок човек, непукист.

гъотере *г'от'ъри* (тур. *götürü* 'всички заедно, изцяло') На око, приблизително. *Не спазвам рецептата, правя туршията едно към гъотере.*

гюдерйя *г'уд'ърийъ* (тур. *güderi*) Кожа за чистене на прозорци и др. стъкла.

гюзѣл *г'узѣл* (тур. *güzel*) Хубав, красив, прекрасен.

гюзум *г'юзум* (нгр.) Градинско растение за подправка; гъозум, джоджен.

гюл *г'ул* (тур. *gül* от перс.) Трендафил, роза.

гюм *г'ум* (тур. *güm*) Дълбок метален съд с тясно гърло за течности.

гюмѣ *г'умѣ* (тур. *güme*) 1. Скривалище край блато, езеро или река, откъдето стрелят по птиците. 2. Уловка, примамка, капан.

гюрлюк *г'урл'ук* Тревясало, буренясало дворно място.

гюрүк *г'урүк* (тур. *körük*) Сгъваем покрив на превозно средство или на детска количка.

гюрүлтаджийка *г'урүлтъжйкъ* (тур. *gürültücü*) Жена, която вдига шум, врява, участва в скандал; скандалджийка.

гюрүлтаджия *г'урүлтъжйъ* (тур. *gürültücü*) Мъж, който вдига шум, врява, участва в скандал; скандалджия.

гюрултйя *г'урултййъ* (тур. *gürültü*) Скандал, караница, голям шум.

гяүр, гяүрин *г'яүр, г'яүрин* (тур. *gâvur* от перс.) Лице от друга вяра у мюсюлманите; неверник.

Д

даврандйсам се, да се даврандйсам *дъвръндйсвъм съ, дъ съ дъвръндйсъм* (тур. *davrandi*) Оздравявам, оправям се, съвземам се след боледуване.

далавѣра *дълъвѣръ* (тур. *dalavere*) Нечестна, непочтена сделка; измама, мошеничество.

дам дам (тур. *dam*) Обор за едър добитък.

дамаджана *дъмъжънъ* (фр. *dame-jeanne* през тур.) Голям стъклен съд за вода, вино, ракия и други течности, обикновено с плетена обвивка от повет с дръжка; билник.

дамъска *дъмъскъ* (соб. гр. Дамаск) Модел за тъкани шарки на килими, покривки.

дамгъ *дъмгъ'* (тур. *damga*) 1. Петно, следа. 2. Печат.

дамгѣсам, да дамгѣсам *дъмгѣсвъм, дъ дъмгѣсъм* 1. Правя петно на дреха или текстилно изделие. 2. Правя нарочно петно с боя върху гърба на овца, за да я разпознавам в стадото. 3. Поставям печат. 4. Нарочвам, набеждавам някого.

данък *дънък* (тур. *dana* 'теле') 1. Отбито от бозаене теле, юница. 2. Глупак.

дангалък *дънгълък* (тур. *dangalak*) Висок, слаб и малко глупав човек.

данданйя *дъндънййъ* (тур. *dandan*) Шумно веселие, врява, крясъци.

дарък *дърък* (тур. *tarak*) 1. Машина с валяци за влачене, разбиване на различни влакна – памук, вълна и др. 2. Ръчен уред със зъбци за влачене, разбиване на вълна, коноп и др.

даракчййница *дъръкчййницъ* (тур. *tarak*) Занаятчийска работилница с дарак – уред за влачене, разбиване на вълна.

даракчйя *дъръкчййъ* (тур. *tarakçı*) Лице, което влачи, разбива вълна, памук и др. на дарак; дръндар, дръндарин.

дармадан *дърмъдан* (тур. *darmağan*) Разхвърляно, разнебитено, съсипано.

дармѝн *дърмѝн* (нгр.) Бой, побой.
дармѝня *дърмѝн'ъ* (нгр.) Бия, удрям, тупам.

даскал *даскъл* (грц. *daskalos*) 1. Учител. 2. Ученик.

даскалѝца *дъскълѝцъ* (грц. *daskalos*) 1. Учителка. 2. Ученичка.

даскалѝвам *дъскълѝвѝм* (грц. *daskalos*) Учителствам.

дасканлѝк *дъскънлѝк* (грц. *daskalos*) Професия на даскал.

даѝл *дѝл* (тур. *davul*) Тѝпан.

даѝня, да издаѝня *дѝйѝн'ъ, дѝ издѝйѝн'ъ* (тур. *dayanmak*) Търпя, изтрайвам, издържам на нещо неприятно.

дѝлва *дѝлвѝ* Голям глинѝнен съд с две дръжки с обем 5-6 литра. *Правя дѝлвите.* Стоя с ръце на хълбоците.

дѝлѝ *дѝлѝ* (тур. *deli*) Луд, буен, немирѝн.

дѝмѝк *дѝмѝк* (тур. *demek*) Тоест, значи.

дѝнк *дѝнк* (тур. *denk* от перс.) Голям вързоп стока или покъщнина; бала.

дѝнѝ *дѝн'ѝ* Денѝм, през дѝнѝ.

дѝрѝ, да одѝрѝ *дѝрѝ, дѝ удѝрѝ* 1. Смѝквам кожата на животно. 2. Бия някого.

дѝрвѝш *дѝрвѝш* (тур. *derviş* от перс.) Мохамедански монах.

дѝрѝ *д'ърѝ* (тур. *dere* от перс.) В топонимията: рекѝчка, поточе, дол, долчина; корѝто на дол.

дѝребѝй *дѝрѝбѝй* (тур. *derebey*) 1. Своеволен турски феодален управѝтел. 2. Тиранин, самовластѝник.

дѝребѝйствам *дѝрѝбѝйствѝм* (тур. *derebey*) Своеволѝнича, вѝлнея.

дѝребѝйство *дѝрѝбѝйству* (тур. *derebey*) Своеволие.

дѝреджѝ *дѝрѝжѝ* (тур. *derece* 'степен' от ар.) Положѝние, състояѝние, обѝкновѝено лошо, тежко.

дѝрвам, да дѝрна *дѝрвѝм, дѝ дѝрнѝ* Ударям, бия някого.

дѝрт *дѝрт* (тур. *dert* от перс.) Грѝжа, мѝка, страдание.

дѝртлѝя *д'ъртлѝйѝ* (тур. *dert* от перс.) Загрѝжен, прѝтеснен.

дѝрѝга *дѝрѝгѝ* Дълга следа от одраскано; одрано място.

джѝагара *жѝагѝрѝ* Дървен уред – вид мотовилка за намотаване на прежда, която се върти в кръг; въртележка.

джам *жам* (тур. *cam* от перс.) 1. Прозорѝчно стѝкло. 2. Стѝкло.

джамѝл *жѝмѝл* (тур. *camal*) Вид зидана печка, която едновременно отоплява две стаи.

джамбѝзин, джамбѝз *жѝмбѝзин, жѝмбѝс* (тур. *cambaz* от перс.) Търговец на добитѝк.

джамбазлѝк *жѝмбѝзлѝк* (тур. *cambaz* от перс.) Търговѝя с добитѝк.

джамдѝжѝя *жѝмѝжѝйѝ* (тур. *camci*) Майстор-стѝклар.

джамлѝя *жѝмлѝйѝ* (тур. *camci*) Остѝклен шкаф или бюфет.

джамлѝк *жѝмлѝк* (тур. *camlik* от перс.) Остѝклѝна площ, веранда, витрина.

джанабѝт *жѝнѝбѝт* (тур. *cenabet* от ар.) Проклет човек, лош човек.

джанабѝтин *жѝнѝбѝтин* Проклет човек, лош човек.

джангазѝ *жѝнгѝзѝ* (тур. *cangaza, çangaza*) 1. Свадлив, заядлив човек. 2. Човек, който много се пазари.

джангѝр *жѝнгѝр* (тур. *cingar*) Шум, врява, гюрюлѝтя, кавга.

джандѝр, джандѝрин *жѝндѝр, жѝндѝрин* (тур. *candar* от перс.) Полиѝцай.

джѝнкам се, да се сджанкам *жѝнѝкѝм сѝ, дѝ сѝ жѝжѝнѝкѝм* Разпращам се, карам се, заяждам се.

джѝнѝм *жѝнѝм* (тур. *canim*) Свойско обръщѝние кѝм близѝк човек; моля ти се.

джезвѝ *жѝзвѝ* (тур. *cezve*) Съд за варѝне на кафе без капак, обѝкновѝено медѝн; кафѝниче.

джѝлѝт *жѝлѝт* (тур. *cellât* от ар.) 1. Изпѝлнѝтел на смъртѝни присѝди, палач. 2. Жесток човек, главорѝз, кръвопѝец.

джѝлѝтин *жѝлѝтин* (тур. *cellât* от ар.) 1. Изпѝлнѝтел на смъртѝни присѝди, палач. 2. Жесток човек, главорѝз, кръвопѝец.

джѝлѝп *жѝлѝп* (тур. *celer* от ар.) Търговец на добитѝк за клане, за месо.

джѝлѝпин *жѝлѝпин* (тур. *celer* от ар.) Търговец на добитѝк за клане, за месо.

джендѝм *жѝндѝм* (тур. *sendem* от грц.) Ад, пѝкъл.

джепане *жѣпанѣ* (тур. serape от ар.) Боеприпаси, муниции, патрони.

джѣбри *жѣбри* (тур. sibre) Працини, остатѣци от изстискано грозде, от които се прави ракия.

джѣбровица *жѣбруйцѣ* (тур. sibro) Ракия от джѣбри; гроздова ракия.

джигѣр *жигѣр* (тур. siġer от перс.) Душа. *Джигеря ми изскочи*. Много се изморих, притесних.

джигѣт *жигѣт* (рус. от тюрк.) Изкусен ездач.

джинс *жинс* (тур. cins от ар.) Род, порода, коляно.

джолан *жулан* (тур. solan) Долната част на говежди крак, от която се приготвят супи и други ястия.

джѣка *жѣкѣ* Устна.

джумбѣиш *жумбѣиш* (тур. cımbıŝ от ар.) Шега, веселба, забава.

джумбишлийка *жумбишлийкѣ* (тур. cımbıŝlı от ар.) Жена, която създава весело настроение; веселячка, шегаджийка.

джумбишлия *жумбишлийѣ* (тур. cımbıŝlı от ар.) Човек, който създава весело настроение; веселяк, шегаджия.

джунджурѣя *жунжурѣйѣ* (вер. от тур. cırcıpa ‘глъчка’) Дреболия, дрънкулка.

джѣркам, да заджѣркам *жѣркѣм, дѣ зѣжѣркѣм* Разбивам варена коприва, боб и др. на каша с джуруляк.

джуруляк *журул’ѣк* Дървена прѣчка с кръстосани перки в единия край, която се използва за разбиване.

джѣфка *жѣфкѣ* (ит. ciuffo ‘кичур коса, перчем’) Панделка с прегънати краища, вързани на средата; кордела.

дибидѣус *дибид’ѣс* (тур. dibidüz) Съвсем, напълно. *Дибидѣус гол*.

дѣгам, да издѣгам *дѣгѣм, дѣ издѣгѣм* Копая земята с права лопата (лизгар); риголвам.

диганѣна *дигѣнѣнѣ* Земя, прекопана с права лопата (лизгар).

диканѣя *дикан’ѣ* (тур. diken) Земеделско съоръжение за вършитба с животинска тяга, направено от дебела дъска, на която са набити кремъчни остри камъни, които изчукват зърната и надробяват сламата.

дикѣсвам, да дикѣсам *дикѣсвѣм, дѣ дикѣсѣм* (нгр.) Подарявам.

дикѣиш *дикѣиш* (тур. dikiş ‘шев’) *Не хвана дикѣиш*. Не излезе сполучливо.

дилав *дилавѣ* (нгр. dilavè) Щипци за разпалване на огън; маша за печка.

димѣтровче *димѣтруфчи* Дребна хризантема, която цѣфти около Димитровден.

дип *дип* (тур. dip ‘дѣно, основа’) 1. Твърде много, в голяма степен. 2. Напълно, съвсем.

дѣпла *дѣплѣ* (грц. diplòos ‘двоен’) Гънка на дреха.

дирѣк *дирѣк* (тур. direk) Дървен стълб.

дѣрник *дѣрник* Дупе.

дисаѣги *дисаѣги* (грц. disaccos) Две торби, съединени в горния си край за носене през рамо или през седло.

дифтѣн *дифтѣн* (фр. duvetine от duvet ‘пух’ чрез срб. дифтин или рум. deftină) Мѣхест плѣтен памучен плат.

добѣтък *дубѣтък* Домашни животни, които се използват за работа, за храна, за добиване на различни продукти.

добѣче *дубѣчи* Едно едро домашно животно, добѣтък.

договѣждам се, да се договѣдя *дугувѣждѣм сѣ, дѣ сѣ дугувѣд’ѣ* Досещам се, съобразявам.

доѣявам, да додѣя *дуд’авѣм, дѣ дудѣйѣ* Преча, досаждам, омръзвам, дотягам.

докундѣсвам, да докундѣсам *дукундѣсвѣм, дѣ дукундѣсѣм* Обиждам, засягам някого.

долан *дулан* (тур. dolar от перс.) Вграден в стената шкаф за дрехи, съдове и др.

долма *дулмѣ* (тур. ‘пълнене’) Широки и месести чушки за пълнене.

долнѣнка *дулнѣнкѣ* Жена, която живее в долната махала.

долчѣна *дулчѣнѣ* В топонимията: ниско, вдлъбнато място, обградено с височини; дол.

драка *дракѣ* (Paliurus spina-christi) 1. Храст с дребни листа и шипове, от чиито клони се правят метли за почистване на помещенията за животни и дворовете. 2. Човек, който обича да дразни другите, да се заяжда с тях.

драм драм (грц. от ар.) Стара мярка за тежина, равна на една четиристотна част от оката (3,2 грама).

дрангълник дрънгълник Затвор.

дреб дреп Дребни остатъци след развличване, разбиване на вълна; вълната, която пада под дарака.

дремйзгам дримйзгъм Мръзна, зъзна, треперя от студ.

дрешка дрешкъ 1. Женска риза с копчета и ръкави 7/8. 2. Умалително от дреха.

друм друм (грц. dròmos) Коларски път; шосе.

друсам, да одрусам друсьм, дъ удрусьм 1. Люлея, леко подхвърлям. 2. Тръскам, клатя силно. 3. Потропвам, играя. *Одрусах сливата за ракия. Друсам хорото.*

дръвник дръвник 1. Куп подредени стволоче на дървета заедно с клоните. 2. Недодялан човек; грубиян.

дръглив дръглиф Слаб, изтощен, мършав (добитък). *Дръглив кон.*

дръгна се дръгнъ съ Чеша се. *Какво се дръгнеш?*

дръндарин, дръндар дръндарин, дръндар Занаятчия, който разбива, влачи вълна със специален уред; даракчия.

дръндарка дръндаркъ Съпруга на дръндарин.

дръстя, да одръстя дръст'ъ, дъ удръст'ъ 1. Изпирам с бухалка нещо едро (черга, одеяло). 2. Изпирам набързо, как да е. 3. Удрям с бухалка, за да отделя стъблата на коноп или лен от влакната. 4. Бия, тупам, пердаша някого. *Одръстих чергите на реката. Ей сега ще те одръстя.*

дуван дуван Граблива птица, която напада домашни птици (кокошки, пуйки). *Пуйката щъка* (издава тревожен звук), *видяла е дуван.*

дувар дувар (тур. duvar от перс.) Каменна ограда, зид от камъни.

дудук дудук (тур. dūdūk) Дървена свирка.

думам, да продумам думъм, дъ прудумъм Казвам, говоря, приказвам. *Думам ти, дъще, сецай се, снахо.*

думбазин, думбаз думбазин, думбас (тур. tumbadiz 'къс и дебел човек') Надут, омразен богаташ; чорбаджия.

дүпек дүп'ък (Tagetes) Вид тагетес – жълто или оранжево градинско цвете, подобно на камшица, но с по-едри цветове.

дур дур (тур. durmak) Стой! Спри! Почакай!

дүхтя дүхт'ъ Бягам, тичам.

душманин, душман душманин, душман (тур. duşman от перс.) Лош, жесток човек; враг, неприятел.

душманка душманкъ (тур. duşman от перс.) Лоша, жестока жена.

душманлък душмънлък (тур. duşmanlık) Вражда, омраза, жестокост.

дъбови листа дъбуви листа (Eriphyllum) Епифилум – саксийно цвете, вид кактус без бодли, чиито дълги листа приличат по форма на език, но краищата им са назъбени като дъбовите листа; лимба, волски език, свекървин език.

дълга гозба дългъ гозбъ Сок от кисело зеле, в който е добавен нарязан праз лук, червен пипер и люта чушка.

дърми дърми Стари дрехи, дрипи. *Обирай си дърмите.* Тръгвай.

дърполя, да издърполя дърпул'ъ, дъ издърпул'ъ Дърпам, досаждам. *Спри да ме дърполиш, тръгваме.*

дърт дърт Стар, възрастен мъж.

дъртак дъртак Стар, възрастен мъж.

дъртачка дъртачкъ Стара, възрастна жена.

дъртофелник дъртуфелник Стар, възрастен мъж; дъртак.

дъртофелница дъртуфелницъ Стара, възрастна жена; дъртачка.

дюгън д'угън (тур. dūkkân от ар.) Дюкян, магазин.

дюгенджийка д'уг'ънжййкъ (тур. dūkkân от ар.) 1. Магазинерка. 2. Съпруга на дюкянджия, магазинер.

дюгенджия д'уг'ънжййъ (тур. dūkkân от ар.) дюкянджия, магазинер.

дюлгѐрин, дюлгѐр д'улгѐрин, д'улгѐр (тур. dūlger от пер.) Зидар, строител.

дюлгѐрство д'улгѐрству (тур. dūlger от пер.) Занятие на дюлгер; строителство.

дюзен д'юз'ън (тур. dūz) Едноцветна материя без фигурални изображения.

дюс *д'ус* (тур. düz) Едноцветна материя без фигурални изображения.

дюстабан *д'устъбан* (тур. düstaban) Плоскопие.

дюстабанлийка *д'устъбънлийкъ* (тур. düstaban) Жена, която има плоскостъпие.

дюстабанлия *д'устъбънлийъ* (тур. düstaban) Мъж, който има плоскостъпие.

дюшек *д'ушек* (тур. döşek) Дебела постеля, напълнена с вълна, памук, дреб, слама и др.

дюшеклък *д'ушъклък* (тур. döşek) Вид грубо платно за дюшек.

дюшемѐ *д'ушъмѐ* (тур. döşeme от перс.) Дъсчен под в жилище.

дюшеш *д'ушъш* (тур. du-şes от перс.) Голяма печалба, голям късмет.

дявол *д'авул* (грц. diabolos 'клеветник') Хитър, лукав човек.

дяволит *д'авулит* (грц. diabolos 'клеветник') Хитър, лукав човек.

дяволица *д'авулицъ* (грц. diabolos 'клеветник') Хитра, лукава, дяволита жена.

дяволувам *д'авулувам* (грц. diabolos 'клеветник') Хитрувам, клинча.

дяволия *д'авулийъ* (грц. diabolos 'клеветник') Хитрост, измама.

дяволщина *д'авулишинъ* (грц. diabolos 'клеветник') Нещо объркано, неясно.

дяд *д'ат* Дядо. *Лозето е на дяд Петър.*

Е

евала *евълъ* (тур. eyvallah от ар.) Поклон, хвала, bravo.

едец *едиц* (тур. yâdes от перс.) 1. Разклонена кост от гърдите на кокошка или петел, която се чупи при обзалагане. 2. Дума, която се произнася при печелене на облога. 3. Загуба, несполука.

ежа се, да се наежа *ежъ съ, дъ съ нъежъ* Настръхвам, избухвам, перя се.

елак *йълък* Каменно корито, от което пият вода домашните птици – кокошки, пуйки, патици.

елпезѐ *йълп'ъзѐ* (тур. yelplaze) Връзка подредени като ветрило листа от тютюн.

елпезирам *йълп'ъзиръм* (тур. yelplaze) Приготвям елпезета, връзки с тютюн.

емляк *йъмл'ак* (тур. emlâk) Данък върху недвижим имот.

емлячен *йъмл'ачън* (тур. emlâk) Който се отнася до данък върху недвижим имот. *Емлячен регистър.*

емфиѐ *йъмфиѐ* (тур. enfiye от ар.) Тютюнев прах за смъркане.

ѐня *йѐн'ъ* (грц. ёпноia) Грижа. *Хич не го е еня.*

ербан *йърбан* (тур. erbar от ар.) Способен, кадърен, самоуверен, напорист, целеустремен. *Много си ербан.*

ерген *иргѐн* (тур. ergen) Неоженен мъж.

ергенлък *ирг'ънлък* (тур. ergen) Поведение на неженен мъж.

ергенувам, ергеня се *ирг'ънувам* (тур. ergen) Дружа с девойки, правя се на ерген, не се женя.

ѐрина *йѐринъ* Вълната от остригване на агнета или от корема на овца, която е по-къса; ярина.

есенѐс *исинѐс* Миналата есен, през есента.

етамйн *итъмйн* (фр. étamine) Вид памучен плат с едри квадратчета за бродиране.

еш *ѐш* (тур. eş) Един от два еднакви предмети, които образуват двойка, чифт. *Еша му го няма и на волския пазар.* Много е странен, своенравен.

Ж

жабурняк *жъбурн'ак* 1. Водно растение във вид на дълги зелени влакна, което покрива застояли сладки води; жабуняк. 2. Застояла зеленясала вода. *Жабите квакат в жабурняка.*

жабурнясва *жъбун'асвъ* Позеленява, покрива се със жабуняк или други водорасли; жабунясва. *Водата в коритото е жабурнясала.*

жабясвам, да жабясам *жъб'асвъм, дъ жъб'асъм* Ожаднявам много, прежаднявам.

желяздо *жил'азду* Ютия.

жукѐтка *жукѐткъ* (фр. jaquette) Къса горна женска дреха; жакет, сако.

жу́ля, да ожу́ля *жул'ъ, дъ ужъл'ъ* 1. Търкам, трия, протривам. 2. Бруля, свалям плодове от дърво с прът. 3. Пия алкохол (ракия, вино). *Ожулих сливите за ракия.*

жу́ри жу́ри (Narcissus) Градинско цвете – вид жълт нарцис.

3

забраждам се, да се забрадя́ *зъбраждѣм съ, дъ съ зъбрѣд'ъ* Слагам кърпа на главата си.

забра́дка зъбра́ткъ Триъгълна или сгъната по диагонал квадратна кърпа за глава, която се връзва под брадичката.

забу́н зъбу́н (тур. zibin 'къса риза с ръкави' от ар.) Горна дреха, която се облича в дъждовно време.

зава́лийка за́вѣлийкъ (тур. zavalli 'окаян' от ар.) Жалка, нещастна жена.

зава́лия за́вѣлийъ (тур. zavalli 'окаян' от ар.) Жалък, нещастен човек.

зава́лям, да заваля́ *зъва́л'ѣм, дъ зъва́л'ъ* Свалям, повалям някого на земята.

за́вой за́вуи Завой.

завръ́н зет зъвр'ан зет Зет, който живее заедно с родителите на съпругата си; зет на развод; поканен зет.

зага́щвам, да зага́щя *зъга́шт'ѣм, дъ зъга́шт'ъ* Причаквам някого; препречвам пътя; залавям в нещо нередно.

задя́вам, да задя́на *зъд'а́вѣм, дъ зъд'а́нъ* 1. Слагам на гръб цедилка – люлка от домашно тъкано вълнено платно. 2. Завързвам с въже или синджир товар на гърба си. 3. Шегувам се, закачам се. *Задянах детето и тръгнах на лозето.*

загър́лям, да загър́ля *зъгърл'ѣм, дъ зъгърл'ъ* Прекопам, като натрупвам пръст на купчинки около стъблата на царевичата. *Цял ден загърлям папура (царевичата).*

зае́цвам зъе́цвѣм Досаждам, постоянно питам, напомням. *Стига си ме заецвал.*

зая́пвам, да зая́пя *зъзѣпѣм, дъ зъзѣп'ъ* Захвърлям, изхвърлям. *Зъзѣпих счупената паница на боклука.*

зайре́ зъйре́ (тур. zahire от ар.) Сено. *Дай зайре на зайците.*

заку́м зъку́м (тур. zakkum от ар.) (Nerium oleander) Саксийно цвете – олеандър.

зали́свам, да зали́сам зъли́свѣм, дъ зъли́сѣм (грц. zalizo 'замаивам, обърквам') 1. Отвличам вниманието. 2. Забавлявам, разсейвам.

зали́сия зъли́сийъ (грц. zalizo 'замаивам, обърквам') 1. Отвличане на вниманието. 2. Забавление, занимание.

зая́зло слѣ́нце зъл'а́злу слѣ́нци Посока запад.

заме́рям, да заме́ря зъме́р'ѣм, дъ зъме́р'ъ Хвърлям камък, буца пръст и др. с цел да уцеля.

занда́н зънда́н (тур. zandan от перс.) 1. Затвор, тъмница. 2. Мрачно и студено помещение.

зани́чам зъни́чѣм Наблюдавам тайно, скришом; вглеждам се, заглеждам се, за да видя или забележа нещо. *Стига си заничала през дуvara.*

запѣ́вам се, да се запѣ́на зъпѣ́вѣм съ, дъ съ зъпѣ́нъ 1. Засичам, затруднявам се при четене, говорене. 2. Упорствам, проявявам инат. *Запѣва се като магаре на мост.*

запѣ́ртъкъ за́пѣртъкъ 1. Яйце, от което не се е излюпило пиле. 2. Развалено, негодно яйце.

за́ра̀р зъра̀р (тур. zarar) Загуба, вреда, пакост.

за́ралийка за́рѣлийкъ (тур. zararli) Жена, която търпи загуба, която е ошетена.

за́ралия за́рѣлийъ (тур. zararli) Човек, който търпи загуба, който е ошетен.

зарзава́т зързъва́т (тур. zerzavat от перс.) Зеленчук.

зарзава́тчийка зързъва́тчийкъ (тур. zerzavatçı) Производителка или продавачка на зеленчуци.

зарзава́тчийница зързъва́тчийницъ (тур. zerzavat от перс.) Зеленчуков магазин.

зарзава́тчийя зързъва́тчийъ (тур. zerzavatçı) Производител или продавач на зеленчуци.

за́рзала за́рзѣлъ (тур. zerdali през грц. zarzalon) Вид дива кайсия с горчиви ядки.

заре́зѣвам, да наре́зи зър'ѣз'а́вѣм, дъ зър'ѣз'ъ (тур. reze) Заклучвам вратата отвътре с резе – парче желязо или дърво,

прикрепено към вратата от вътрешната и страна.

засирам, да **засѐра** зъсѝръм, дѣ зъсѣръ Губя, изгубвам. *Засра ли си копчето на ризата? Засра си пътя с адаша.* Развали си отношенията със съименника.

затра̀пвам, да **затра̀пя** зѣтра̀пвѣм, дѣ зѣтра̀п'ѣ Изразходвам, пропилявам, давам напразно, безсмислено. *Затрапи си парите за печка, а фурната ѝ не пече както трябва.*

зату̀лка зѣту̀лкѣ Запушалка, капачка, тапа.

зату̀лям, да **зату̀ля** зѣту̀л'ѣм, дѣ зѣту̀л'ѣ 1. Запушвам, затварям със запушалка. 2. Закривам светлината, затымнявам. *Отмести се, че ми затуляш.*

захва̀лям зѣфа̀л'ѣм Хваля някого. *Комшии́ките захвалят на булката.*

захо̀ждам зѣдо̀ждѣм 1. Залязвам. *Слънцето захожда.* 2. За домашни птици: напускам определеното място, двора. *Бялата кокошка захожда.* 3. Ходя по чуждо, изневерявам.

звѝска звѝскѣ Млада овца от 1 до 2 години, по-голяма от шиле (до 1 година), но още не раждала.

звѣнѝче звѣнѝчи Жълт кантарион.

зевзѣк з'ѣвзѣк (тур. zevzek) Шегаджия, шегобиец, майтапчия.

зеде́ з'ѣде́ (тур. ziyade от ар.) Повече, излишък, остатък.

зер зер (тур. zira от перс.) 1. Разбира се. 2. За изразяване на възражение, неодобрение; ами.

зефѝр з'ѣфѝр (фр. zéphir) Вид тънка памучна материя.

зима́ зима́ Студено. *Зима́ ми е.*

зимѣс зимѣс Миналата зима.

зип зип Захвърлям, изхвърлям. *Счупената паница зип на боклука.*

зоб зоп Зърнена храна за добитък, която се дава в малко количество за подсилване (пшеница, царевица, слънчоглед и др.).

зобѣя, да **назобѣя** зуб'ѣ, дѣ нѣзуб'ѣ Давам зоб на животните (царевица, пшеница, слънчоглед и др.).

зобвам си, да **си зобна** зобѣвѣм си, дѣ си зобнѣ Ям нещо на зърна; откъсвам си

няколко зърна, обикновено грозде. *Зобнах си грозде от асмата.*

зор зор (тур. zor от перс.) Голямо усилие, мъчение.

зор **замѣн** зор зѣмѣн (тур. zor от перс. + zaman 'време' от ар.) Тежко положение.

зо̀рлем зо̀рл'ѣм (тур. zorlan) Насила, трудно. *Зорлем работа.*

зо̀ти зо̀ти Гети.

зулу́м зулу́м (тур. zulum) Обир, грабеж, пакост, насилие.

зурла́ зурлѣ́ 1. Муцуна на свиня. 2. Дървен музикален инструмент. 3. (Zinnia elegans) Градинско цвете – циния.

зѣм зѣм зѣм'ѣ Змия.

зѣмѣя зѣм'ѣ Змия.

зѣркѣли зѣрк'ѣли 1. Очи. 2. Очила.

зян з'ан (тур. ziyan от перс.) Загуба, провал, разваляне, унищожаване.

зяно̀свам, да **зяно̀сам** з'ѣно̀свѣм, дѣ з'ѣно̀сѣм (тур. ziyan от перс.) Провалям, развалям, съсипвам, унищожавам.

И

ибри́к ибри́к (тур. ibrik) Меден или глинен съд с чучурка за поливане при миене.

ибрикчѝя ибрикчѝйѣ (тур. ibrik) Човек, който носи ибрика на богат турчин за измиване преди молитва.

ибришѝм ибришѝм (тур. ibrişim от перс.) Вид тънки копринени или памучни конци за шиене.

игля́нка игл'ѣнкѣ Безопасна игла.

изгрѣло слѣнце *изгр'ѣлу* слѣнци Посока изток.

избика̀лям, да **избиколѣя** избика̀л'ѣм, дѣ избикул'ѣ Заобикалям.

изда̀ва се изда̀вѣ съ Показва се, подава се, вижда се, обикновено за презрамка или бельо. *Облечи си по-дълга пола, че се издава комбинезонът.*

изблѝзо **подо̀стрен** изблѝзу *пудо̀стр'ѣн* Избухлив, сприхав човек. *Всички в тази къща са изблизодострени.*

изкилифѣрчен *искилифѣрчѣн* Изкривен, извратен.

изкуфѣявам, да **изкуфѣя** *искуф'ѣвѣм*, дѣ *искуфѣйѣ* 1. Ставам кух, негоден (за плод или зеленчук); презрявам.

2. Оглупявам. 3. Скопявам, кастрирам (прасе). *Динята е изкуфяла.*

изневидѐлица *изнивидѐлицъ*

Неочаквано, внезапно, неизвестно откъде.

изпренадѐям се, да се изпренадѐя
испрингѐдѐйъм съ, дъ съ испрингѐдѐйъ Губя
търпение в очакване на някого да дойде.

изслѹшвам се, да се изслушам
ислушвъм съ, дъ съ ислѹшъм Преставям да
слушам, да се подчинявам.

изѹвам, да изѹя *изѹвъм, дъ изѹйъ*
Събувам обувки, чорапи.

изфиря́свам, да изфиря́сам
исфир'асвъм, дъ исфир'асъм Намалявам
обема, теглото, качеството на стока
вследствие на изпарение, повреда,
неправилно съхранение и др. *Маята е*
изфирясала. Изфиряса ми из главата.
Съвсем забравих.

икиндѝя *икиндѝйъ* (тур. ikindi)
Следобедно време, около 16 часа.

икономѝсвам, да икономѝсам
икунумѝсвъм, дъ икунумѝсъм (грц.
oikonomèso от oikono 'вода домакинство')
Правя икономии, спестявам. *Икономисвам*
пари за печка.

икономѝст *икунумѝс* (грц.
oikonomèso от oikono 'вода
домакинство') Човек, който умее да
спестява, да живее икономично.

икономѝсто *икунумѝсту* (грц.
oikonomèso от oikono 'вода
домакинство') Пестеливо, скромно.

икрамя́вам се, да се икрамя́
икрѣм'авъм съ, дъ съ икрѣм'ъ (тур. ikram
от ар. 'чест, почит') Представям се както
трябва, както се полага, обикновено за
посрещане на гости; отсрамвам се.
Сватовете се икрамеха, направиха хубав
сбор.

илàч *илàч* (тур. ilaç от ар.) Лек,
лекарство.

имàм-баялдѣ́ *имàм-бѣйълдѣ́* (тур.
imambayldi от ар. 'имама̀т припадна',
'възхити се') Салата от печен патладжан,
пиперки и домати с чесън и много мазнина.

исѣкусѹм *исѣкусѹм* (тур.) Съ-
жалявам, станах пишман, че помолих да
свършиш нещо. *Исикусум от работата*
ти.

ѝска *ѝскъ* Трябва. *Иска да се*
извадят картофите. Иска да се обере
бамята. Иска да се окоси люцерната.

истѣристемѣ́ *истѣрист'ѣмѣ́* (тур.)
Насила, от немайкъде. *Истеристеме*
оплеви доматиите.

ичкѝя *ичкѝйъ* (тур. içki) Алкохолно
питие. *Да му ударим по една ичкия.*

ишлемѣ́ *ишл'ѣмѣ́* (тур. işleme)
Занаятчийска изработка с материали на
клиента.

ищàх *иштàх* (тур. istah от ар.) 1.
Апетит. 2. Желание. *Нямам ищàх за*
работа в тоя пек.

Й

ѝок *ѝок* (тур. yok) Не.

К

кабà *къбà* (тур. kaba) Неиздържлив,
нетраен.

кабардѝсвам, да кабардѝсам
къбърдѝсвъм, дъ къбърдѝсъм (тур.
kabarmak 'набѣбвам, шупвам') 1. За тесто:
бухвам, набѣбвам, шупвам, втасвам,
надигам се. 2. За крака: набръчквам се;
стават ми пришки от ходене, от бой. *Много*
се уморих, краката ми кабардисаха от
ходене.

кабарѣ́ *къбърѣ́* (фр. cabaret) Нощно
питейно увеселително заведение, където се
изпълнява лека, разнообразна програма.

кабѝл *къбѝл* (тур. kabil 'възможен'
от ар.) 1. Възможно е, може. 2. Съгласен.

кабулѣ́ *къбул'ѣ́* (тур. kabul от ар.)
Съгласявам се, търпя, понасям. *Какво да*
права, кабуля внуците.

кавàк *къвàк* (тур. kavak) Клонеста
топола.

кавалѣ́р и дàма *къвълѣ́р и дàмъ*
(Begonia tuberhybrida) (фр. cavalier 'конник'
и фр. dama, лат. domina) Клубенова
бегония – декоративно цвете, което има
два вида цветчета – мъжко и женско,
напомнящи силуети на мъж и жена.

кавардѝсвам, да кавардѝсам
къвърдѝсвъм, дъ къвърдѝсъм (тур.
kavarmak) Запързвам месо, лук и др.

кавармà *къвърмь* (тур. kavurma) Ястие, приготвено от парчета месо, задушено или запържено с лук, гъби и подправки.

кавгà *къвгь* (тур. kavga) Караница, свада, шумна разправия.

кадайф *къдъйф* (тур. kadayif от ар.) 1. Тънки, слабо опечени тестени нишки. 2. Сладкиш от такива нишки, напоени със сладък сироп.

кадèm *къдèm* (тур. kadem от ар.) Щастие, късмет, сполука.

кадемлийка *къд'ъмлийкъ* (тур. kademli от ар.) Жена, която носи късмет, щастие.

кадемлия *къд'ъмлийъ* (тур. kademli от ар.) Човек, който носи късмет, щастие.

кадия *къдийъ* (тур. kadî от ар.) Верски и граждански съдия у мохамеданите.

кадъна *къдънь* (тур. kadin) Съпруга на турчин, туркия, ханъма.

кадънка *къдънкъ* (тур. kadin) (Paraver rhoeas) Полски мак.

кадърен *къдър'ън* (тур. kadîr от ар. 'способен, годен') – Способен, годен да извърши добре дадена работа, поставена задача.

кадърност *къдърнус* (тур. kadîr от ар. 'способен, годен') Способност, годност.

кадъ, да окадъ *къд'ъ, дъ укъд'ъ* 1. Прикадявам с тамян. 2. Пуша, да опуша с цигарен дим. 3. Изпускам дим при горене, димя.

казàк *къзàк* 1. Руснак от Украйна, Донска област. 2. Руски войник.

казàчка *къзàчкъ* 1. Руския от Украйна, Донска област. 2. Съпруга на руски войник.

кайл *къйл* (тур. kail от ар.) Съгласен, склонен. *Не става кайл да ми помогне.*

кайш *къйш* (тур. kayış) Ремък.

кайдисвам, да кайдисам *къйдисвъм, дъ къйдисъм* (тур. kiymak 'кълцам, меля') Кълцам, меля, правя на кайма.

какавàнин *къкъвàнин* (тур. kakavan) Глупак, некадърник, заплес.

каканижа, да накаканижа *къкънижъ, дъ нъкъкънижъ* Нареждам, говоря бавно, монотонно, реда думите.

калабалък *кълъбълък* (тур. kalabalik от ар.) Навалица, много хора.

калайджия *кълъйжййъ* (тур. kалауџи) Лице, което покрива с калай медни съдове; калайдисва.

калайдисвам, да калайдисам *кълъйдисвъм, дъ кълъйдисъм* (тур. kalay) 1. Покривам медни съдове с калай. 2. Мъмря, хокам. *Довечера ще те калайдисвам.*

каластър *кълъстър* Малка мотика за плевене на лук и чесън.

каластърка *кълъстъркъ* Малка мотика за плевене на лук и чесън.

калдъръм *кълдъръм* (тур. kaldırım от грц. kalòs 'хубав' и dròmos 'път') Настилка на улица от неодялани камъни.

калдъръмче *кълдъръмчи* (Paraver rhoeas) Едногодишно тревисто градинско цвете с месести стъбла и различно обогрени цветове, което расте между камъчетата на калдъръмената настилка.

калèвра *кълèвръ* (тур. kalevra) Плитка кожена обувка.

калèm *кълèm* Клонче с пъпка от дърво за присаждане.

калèsвам, да калèsсам *кълèsвъм, дъ кълèsъм* (грц. kalèo) Каня на тържество, сватба, обикновено с бъклица с вино или ракия.

калèsник *кълèsник* (грц. kalèo) Мъж, който кани на сватба, калесва.

калèsница *кълèsницъ* (грц. kalèo) Жена, която кани на сватба, калесва.

ка̀лпав *ка̀лпъв* (тур. kalp от ар.) Лош, некачествен, негоден.

калпазàн *кълпъзàн* (тур. kalpazan) Негодник, мързеливец.

калпазàнин *кълпъзàнин* (тур. kalpazan) Негодник, мързеливец.

калпазàнка *кълпъзàнкъ* (тур. kalpazan) Негодничка, мързеланка.

калпазанлък *кълпъзънлък* (тур. kalpazanlik) Постъпка на калпазанин.

калпàк *кълпàк* (тур. kalpak от тюрк.) Кожена шапка с козината отвън.

калпакчйя *кълпъкчййъ* (тур. kalpakçı) Човек, който шие калпацы.

калүгер *кълүг'ър* (грц. kalògeros) Монах.

калүгерка *кълүг'ъркъ* (грц. kalògeros) Монахиня.

калугеря се, да се покалугеря
кълуг'ър'ъ' съ, дъ съ пукълуг'ър'ъ' (грц.
kalògeros) Подстригвам се за монах или
монахиня.

калъч кълъч (тур. kiliç) Сабя.
Зарчето падна на калъч. Накриво.

калъчка кълъчкь (тур. kiliç) Сабя.
Зарчето падна на калъч. Накриво.

камă къмъ' (тур. kama) Нож или меч,
остър от двете страни.

камăра къмăръ (грц. kamàra) Куп,
грамада. Камара от камъни.

камăря, да накамăря къмăръ, дъ
нъкъмăръ (грц. kamàra) Трупам закуп, на
камара.

ка̀мба ка̀мбъ (ит. gamba 'стебло,
ствол', 'бедро' от лат. gamba) Сорт месеста
топчеста чушка, обикновено за туршия.

ка̀мби ка̀мби (ит. gamba 'стебло,
ствол', 'бедро' от лат. gamba) Сорт месеста
топчеста чушка, обикновено за туршия.

камбур къмбур (тур. kambur)
Гърбица. Без камбур сватба не става.

камбурест къмбур'ъс (тур. kambur)
Гърбав.

камизòлка къмизòлкь (исп.
camisole) Къса женска или детска дреха с
ръкави.

камшица къмшицъ (Tagetes)
Градинско цвете, вид тагетес.

камъш къмъш (тур. kamyş)
Тръстика.

канавà кънъвъ' (тур. kanava от фр.
canavas) Тънка, рядка тъкан, която служи
за бродиране върху плат.

канàп кънàп (тур. kinar от ар.)
Дебела и здрава конопена връвчица. Хвана
ме канана. Мързи ме.

канарà кънъръ' (тур. от перс. kanar
'бръг') Голяма и стръмна скала.

кандил-мандил къндил-мъндил
Вървя бавно, влача се, мъкна се.

кандилкам, да разкандилкам
къндилкъм, дъ ръскъндилкъм Клатя, люлея.

кандилкам се къндилкъм съ
Клатушкам се, олюлявам се, движа се
бавно, влача се.

кандирам къндиръм (нем.
Kandieren от Kandis 'небет шекер')
Захаросвам плодове или други захарни
изделия с кристална захар.

кандисвам, да кандисам кън-
дйсьъм, дъ къндйсьъм (тур. kanmak)
Съгласявам се, мирясвам, удовлетворен
съм.

кандърдйсьвам, да кандърдйсьвам
къндърдйсьъм, дъ къндърдйсьъм (тур.
kandirdi от kandirmek) Убеждавам,
уговарям, придумвам.

кандърмà къндърмъ' (тур. kandirma)
Убеждаване, уговаряне, пазарлък.

канйя кънийъ (тур. kanı 'ножница
на сабя') Ножница за сабя или голям нож.

кантàр кънтàр (тур. kantar от ар.)
Уред за мерене на тежести; теглилка.

кантарджийка кънтържййкъ (тур.
kantar от ар.) Жена, която измерва теглото
на различни стоки с кантар.

кантарджия кънтържййъ (тур.
kantar от ар.) Мъж, който измерва теглото
на различни стоки с кантар.

кантòн кънтòн (фр. canton 'окръг')
Малка сграда край шосе или железопътна
линия, която служи за жилище на кантонер,
пазач.

кантонèр кътунèр (фр. cantonnier)
Пазач на шосе или железопътна линия.

кантонèрка кънтунèркъ (фр.
cantonièra) Жена, която е пазач на шосе
или железопътна линия.

ка̀па ка̀пъ (грц. от лат. capra)
Калимавка, шапка на свещеник.

капанду̀ра къпъндуръ (тур.
sarandura) Отвор с дървен капак за качване
на тавана, разположен в едно от
помещенията на къщата.

капасъзин къпъсъзин (тур. kapisiz)
Безделник, нехранимайко.

капèла къпèлъ (ит. capello) Шапка с
периферия.

капелàт къпилàт (ит. capello)
Човек с капела – шапка с периферия.

капишòн къпишиòн (фр. caruchon)
Качулка, наметало за глава.

капйя къпййъ (тур. karı 'порта,
врата') 1. Ножница. 2. Продълговата
островърха месеста чушка.

ка̀пла ка̀плъ (тур. karlı) Калник на
велосипед. Ходя по капли. Ходя бос, без
обувки.

капò къпò (фр. caro) С празни ръце.

ка̀ра къ̀ра (тур. kara) Черен.

карагьоз (тур. karagöz) 1. Черноок човек. 2. Вид риба.

караджейка *къръжейкъ* (тур. karaka ‘тъмен’, ‘възчерен’) Сорт дребни ранни ароматни сини сливи.

каракачан *къракъчан* (тур. kara-kaşan) Планински скотовъдец на Балканския полуостров, който говори гръцки или румънски или смесен гръцко-румънски.

каракачаннин *къракъчаннин* (тур. kara-kaşan) Планински скотовъдец на Балканския полуостров, който говори гръцки или румънски или смесен гръцко-румънски.

каракачанка *къракъчанкъ* (тур. kara-kaşan) Каракачанско куче – българска порода овчарски кучета.

каракъш *къръкъш* (тур. kara-kaş) Черновежд.

караконджал *къръконджъл* (тур. korkunç ‘страшен’) Зъл дух, вампир, страшилище, което плашело хората нощем около Коледа.

каракул *къракул* (тур. karakul по соб. тюрк.) 1. Особена порода овце, от агнетата на които се добива астраган. 2. Астраган.

карантия *кърънтийъ* (тур. kirinti от kara ‘черен’ и грц. èntera ‘вътрешности’) Вътрешности на животно (дроб, сърце, черва, далак), включително крака и глава.

каратаван *къратъван* (тур. karatavan) Накованите летви и подложки под мазилката на тавана.

карашик *къръшик* (тур. karişik) Смесено, разбъркано.

каращисвам, да каращисам *къръшитъсвъм, дъ къръшитъсъм* (тур. karişmak) Смесвам, разбърквам.

карё *кърё* (фр. cartè) 1. Квадрат като шарка на плат. 2. Бродирано правоъгълно парче панама, етамин, тюл и др.

карёз *кърёс* (тур. gazez от ар.) Яд, злоба, обида, омраза, отмъщение. *Гоня карез.* Търся отмъщение.

карзина *кързинъ* Вид чанта, изплетена от бъленица (обелки от царевични кочани) за носене на храна, инструменти и др.

кармакарашик *кърмакъръшик* (тур. karma karişik) Напълно разбъркано, объркано.

картаджийка *къртъжзийкъ* (ит. carta) Жена, която обича да играе на карти; картоиграчка.

картаджия *къртъжзийъ* (ит. carta) Мъж, който обича да играе на карти; картоиграч.

картòп *къртòп* (тур. kartopu от kar ‘сняг’ и tor ‘топка’) Градински храст с големи кръгли бели цветове като снежни топки.

карулче *кърулчи* (от грц. kaluri) Макара с конци.

каруца *къруцъ* (ит. carrozza) Кола, главно за товар, теглена от коне, волове, магарета и др.

каруцар *къруцар* (ит. carrozza) Лице, което кара каруца; колар.

касàп *късàп* (тур. kasar от ар.) 1. Занаятчия, който коли добитък и продава месо; месар. 2. Главорез, кръвник, убиец.

касàпин *късàпин* (тур. kasar от ар.) 1. Занаятчия, който коли добитък и продава месо; месар. 2. Главорез, кръвник, убиец.

касаплък *късълпък* Занятие на касапин.

каскёт *къскёт* (фр. casquette) Мека платнена шапка с козирка.

кастрòн *къстрòн* (фр. casserole ‘тенджер’ през рум. castròn) Глинена или порцеланова дълбока паница.

кат (тур. kat) *кат* 1. Комплект дрехи. 2. Етаж от къща.

ка̀та *ка̀тъ* (грц. kàta) Пред думи за време: всеки. *Ката ден ходя на нивата.*

каталясвам, да каталясам *кътъл’асвъм, дъ кътъл’асъм* (грц. katalýo) Уморявам се, изтощавам се; капвам от умора.

катàнец *кътàниъ* (ср. катанец от ит. catena по лат. catena ‘верига’) Катинар, кофар.

кати́л *къти́л* (тур. kâtil от ар.) Престъпник, убиец.

катра̀н *кътра̀н* (тур. katran от ар.) Гъста, черно-кафява маслоподобна течност, която се добива от дървесина на иглолистни дървета чрез дестилация, от

торф, въглища и др.; ценна суровина за много химически производства.

катранджия *кътрънжййъ* (тур. katrancı) Производител или продавач на катран.

катранòсвам, да катранòсам *кътрънòсвѣм, дѣ кътрънòсѣм* (тур. catranlamak) Мажа с катран.

катун *кѣтун* рум. kătún ‘село’ от лат. cantone) Ромска палатка в полето или извън населено място.

катуна̀р *кѣтунàр* (рум. kătún ‘село’ от лат. cantone) Ром, който живее в катун.

катуна̀рка *кѣтунàркѣ* (рум. kătún ‘село’ от лат. cantone) Ромка, която живее в катун.

кату̀рвам, да кату̀рна *кѣту̀рвѣм, дѣ кѣту̀рнѣ* Повалям на земята. *Сбихме се с комшийчето и аз го катурнах на тревата.*

кату̀рвам се, да се кату̀рна *кѣту̀рвѣм сѣ, дѣ сѣ кѣту̀рнѣ* Лягам си.

катѣр *кѣтѣр* (тур. katır) Домашно животно, хибрид от магарица и кон.

кау̀ш *кѣу̀ш* Затвор, килия.

кафада̀р *кѣфѣда̀р* (тур. kafadar от перс. ‘помощник’) Приятел, съмишленик.

кафѣз *кѣфѣс* (тур. kafes от ар.) 1. Клетка за птици. 2. Сандък от рядко наковани летви за плодове и зеленчуци.

кахѣр *кѣѣр* (тур. kahır от ар.) Грижа, проблем, мъка.

кахѣрен *кѣѣр’ѣн* (тур. kahır от ар.) Угрижен, разтревожен.

кахѣрлѣя *кѣѣрлѣйѣ* (тур. kahirli) Угрижен, разтревожен.

кахѣря̀ се *кѣѣр’ѣ сѣ* (тур. kahir-lanmak) Тревожа се, безпокоя се.

ка̀ца *кацѣ* 1. Голям съд с форма на пресечена пирамида, направен от плътно наредени дъски, стегнати с метални обръчи, който се използва за приготвяне и съхранение на кисело зеле, туршии и др. 2. В топонимията: извор, където водата се изолира с издълбано дърво, подобно на каца.

качàк *кѣчàк* (тур. kaşak) Беглец.

качама̀к *кѣчѣма̀к* (тур. kaşamak) Варено тесто от царевично брашно; мамалига.

ка̀чка *ка̀чкѣ* Хралупа от дърво, която се поставя в извора и служи за резервоар, умалително от каца.

качула̀т *кѣчула̀т* Кокошка или петел с дълги пера на главата като качулка.

кашавàр *кѣшѣвàр* (рус. кашевар) Готвач на войници, работници и др.

квàчка *квàчкѣ* Кокошка, която люпи и отглежда пиленца.

квертю̀ра *кв’ѣрт’ѣрѣ* (фр. couverture) Горна покривка за легло; кувертюра.

квит *квит* (нем. Quitt от фр. quitte) Издължен, разплатен. *Връщам ти дълга и сме квит.*

кѣбе *кѣби* (тур. kebe) 1. Дебела вълнена тъкан за постилане и завиване. 2. Дебела вълнена дреха.

кѣкав *кѣкѣф* (алб. keq ‘лош’) 1. Човек, който лесно се разболява. 2. Безволев човек.

кел *кел* (тур. kel от перс.) Кожна заразна болест, от която окапва косата.

келемѣ *к’ѣл’ѣмѣ* (тур. keleme от ар.) 1. Нива, която е оставена неизорана. 2. Нищожен човек, негодник.

келепѣр *килипѣр* (тур. kelepir) Полза, изгода, нещо придобито много евтино.

келепирджѣйка *килипиржѣйѣкѣ* Жена, която търси полза, изгода, начин да придобие нещо много евтино; авантаджийка.

келепирджѣя *килипиржѣйѣ* Човек, който търси полза, изгода, начин да придобие нещо много евтино; авантаджия.

келѣш *к’ѣлѣш* (тур. keleş) Младок, зелен и неопитен младеж.

келешлѣк *к’ѣл’ѣшлѣк* (тур. keleş) Проява на келеш, младок.

кѣлнер *кѣлн’ѣр* (нем. Kellner) Сервитьор.

кѣлнерка *кѣлн’ѣркѣ* (нем. Kellner) Сервитьорка.

кѣляв *кѣл’ѣф* (тур. kel) 1. Който боледува от кел, крастав. 2. Презрян, нищожен човек. 3. Местност със слаба или дребна растителност. *Келява нива.*

кенàр *к’ѣна̀р* (тур. kenar от перс.) 1. Край, ивица на плат. 2. Надлъжна ивица от друг цвят или друга материя.

кенѐф *к'ънѐф* (тур. kenef от ар.)
Нужник, клозет, тоалетна.

кепазѐ *кипъзѐ* (тур. keraze
'безсрамен', 'безчестен' от перс.)
Нищожен, долен човек; посрамен човек.

кепазелѝк *кипъзилѝк* (тур. kerazelik
от перс.) Позор, безчестие, безсрамие.

кепазѝ *кипъз'ъ* (тур. keraze
'безсрамен', 'безчестен' от перс.) Правя
някаго кепазе; посрамвам, опозорявам.

кѐпе *кѐпи* (фр. kerі) 1. Войнишка
шапка без козирка. 2. Барета.

кепѐнци *к'ъпѐнци* (тур. kerenk)
Дървени капаци за витрини, прозорци,
врати.

кепчѝ *кипчъ* (тур. kerçe) Меден
черпак за вода.

кепчѐ *кипчѐ* (тур. kerçe) Вид
риболовна мрежа.

керемидѝрница *киримидѝрницѝ*
(грц. keramis, нгр. keramidi) Място, където
се произвеждат керемиди.

керемидчѝя *киримитчѝйѝ* (тур.
kiremitçi) Работник, който произвежда
керемиди.

керкенѐз *к'ърк'ънѐс* (тур. kerkenez)
Граблива птица; сокол.

керпедѐн *кирпиѐн* (тур. kerpeten от
ар.) Вид клещи с полукръгли краища.

кесѝт *кисѝт* (тур. kesat от ар.)
Недостатъчно, в малко количество.
Побързай, че времето е кесат.

кесатлѝк *кисѝтлѝк* (тур. kesatlik от
ар.) Оскѝдица, недостиг.

кѐсим *кѐсим* (тур. kesim 'на отсек')
1. Общо, едно на друго, всички заедно. 2.
Небрежно, как да е. *Написах съчеинението
едно към кесим.*

кестермѐ *к'ъст'ърмѐ* (тур. kestirme)
Направо, прекосявайки.

кѐтен *кѐт'ън* (нем. Ketten (Maschen)
'плетка на синджирчета') Вид памучна
фина трикотажна тъкан за бельо.

кеф *кеф* (тур. keyif от ар.) Добро,
весело настроение; удоволствие.

кефлѝя *к'ъфлѝйѝ* (тур. keyifli от ар.)
Човек, който е в добро настроение, който е
на кеф.

кечѐ *кичѐ* тур. keçe Плѝст, филц.

кѐшки *кѐшки* (тур. keşke от перс.)
По-добре би било; дано. *Кешки да бях
дошла малко по-рано.*

кибѝк *кибѝк* (нем. Kiebitz) Човек,
който стои без работа; безделник.

кибѝча *кибѝчъ* (нем. Kiebitz) Чакам
някаго, стоя без работа, безделнича.

кибритлѝйка *кибритлѝйкѝ* (тур.
kibrit от ар.) Избухлива, сприхава жена.

кибритлѝя *кибритлѝйѝ* (тур. kibrit
от ар.) Избухлив, сприхав човек.

килимѝвка *килим'ѝфкѝ* (грц.
kàlymma 'покривало') Висока
цилиндрична шапка на православен
свещеник; попска шапка, калимавка.

кикимѝра *кикимѝрѝ* (рус. кикимора)
1. Нечиста сила в женски образ; таласѝм. 2.
Смешно и грозно облечена жена; грозотия.

килѝти *килѝти* (фр. cullotte)
Дамски и детски дълги долни гащи с
крачоли; кюлоти.

кир¹ *кир* (грц. kyrios) Господин,
господар.

кир² *кир* (тур. kir) Нечистотия,
мръсотия по тялото и дрехите.

кирадѝя *кирѝжѝйѝ* (тур. kiracı от
ар.) 1. Наемател, квартирант. 2. Лице,
което срещу заплащане превозва сѝс
собствена кола или кон стока или пътници.

кирѝя *кирѝйѝ* (тур. kira) 1. Наем,
заплащане за наето помещение, за превоз,
за ползване на земя. 2. Превозване на
чужди стоки.

кирка *киркѝ* (рус. кирка) Железен
инструмент с две удължени остриета за
разкопаване на твърда и камениста почва.

кирлѝв *кирлѝф* (тур. kir) 1.
Замърсен, изцапан, обикновено за дрехи. 2.
Некачествен, калпав. *Ще ти извадя
кирливите ризи.* Ще разкрия, ще покажа
нечестните ти дела.

кирлѝвям **да** **накирлѝвям**
кирлѝв'ѝм, дѝ нѝкирлѝв'ѝм (тур. kir)
Замърсявам, зацапвам.

кирлѝсвам, **да** **кирлѝсам**
кирл'ѝсѝм, дѝ кирл'ѝсѝм (тур. kir) Ставам
мръсен, нечистоплѝтен.

кирпѝч *кирпѝч* (тур. kerpiç)
Непечена тухла, сушена на слѝнце.

кисѝлица *кис'ѝлѝцѝ* 1. Дива ябълка и
нейните плодове. 2. Човек, който често е в
лошо, кисело настроение.

киселчѝк *кис'ѝлчѝк* (Rumex acetosa)
Тревиство растение с копиевидни листа,

които има кисел вкус и в ранна пролет се използват за храна; киселец.

кит *кит* (нем. Kitt) Маджун за прозорци.

китап *китап* (тур. kitap от ар.) Документ.

кишмийш *кишмийш* (тур. kişmiş) Сорт дребно грозде без семки, от което се правят стафиди.

кляденец *кляд'ъниц* В топонимията: издълбана плитка дупка на мястото на извора, покрита с каменна плоча, за да не се напращва водата.

клефтя *кл'ъфт'ъ* (грц. klèphtes 'хайдутин') Ходя с ловците на лов като наблюдател, за да викам и плаша животните. *Ходиш по горите само да клефтиш.*

клиясав *клиясѫ* 1. Небухнал хляб. 2. Глинеста неплодородна почва.

клиясавица *клиясѫицѫ* В топонимията: глинеста неплодородна земя.

клезет *клузѐт* (анг. closet от лат. clausus 'затворен') Тоалетна, нужник.

клопам *клопѣм* За кокошка: издавам специфични звуци, с които викам малките пиленца или сигнализирам, че искам да люпя пиленца. *Бялата кокошка клопа, трябва да я насадя.*

клопвам, да клопна *клопѣм, дѫ клопнѣ* Заварявам ястие.

кльошав *кл'оштѣф* Слаботелесен, прекалено слаб човек.

кобур *кубур* (тур. kubur) 1. Кожен калъф на пистолет. 2. Кожена чанта, прикрепена отпред на седлото.

кованлък *кувѣнлък* (тур. covanlik) Пчелин.

ковилѣ, да разковилѣ *кувил'ѣ, дѣ рѣскувил'ѣ* За дете: дразня, разплаквам. *Пак ли ковилиш детето?*

ковладѣ, да наковладѣ *кульд'ѣ, дѣ нѣкульд'ѣ* Изказвам, обаждам, клеветя, разобличавам. *Ще те наковладѣ на майка ти.*

ковьор *кув'ор* (чув. kavêr от рус. ковѣр) Малък тъкан или бродиран килим за стена.

коджа *кужѣ* (тур. kosa) Доста голям, много.

кодже *кужѣ* (тур. kosa) Доста голям, много.

коджамити *кужѣмити* (тур. kosa) Доста голям, много.

кодѫш *кудѫш* (тур. kodoş) 1. Шега, майтап. 2. Шегаджия, майтапчия.

кодѫша *кудѫшѣ* (тур. kodoş) Шегувам се, майтапя се. *Ти да не ме кодошиш?*

кодѫшка *кудѫшкѣ* (тур. kodoş) Шегаджийка, майтапчийка.

козѣр *кузѣр* Човек, който пасе стадо кози.

козѣрка *кузѣркѣ* Жена, която пасе стадо кози.

козѣ се, да се окѫзѣ *коз'ѣ сѣ, дѣ сѣ укудѫз'ѣ* За коза: раждам козле.

кѫквам, да кѫкна *кѫкѣм, дѣ кѫкнѣ* Убождам.

кѫквам се, да се кѫкна *кѫкѣм сѣ, дѣ сѣ кѫкнѣ* Убождам се. *Кокнах си рѣката на трѣнката.*

кокѫна *кукѫнѣ* (грц. kokkòna) Жена, която живее в града, не работи на полето; гражданка; дама, госпожа. 2. Натруфена, гримирана жена. *Комишиката се пресели в града и стана голяма кокона.*

кокѫрѣ се, да се ококоѫрѣ *кукѫр'ѣ сѣ, дѣ сѣ укукѫр'ѣ* Отварям широко очи. *Бебето не спи, а се кокори.*

кокошѣня се, да се накокошѣня *кукушѣн'ѣ сѣ, дѣ сѣ нѣкукушѣн'ѣ* 1. За пуйка: настрѣхвам, изправям си перушината. 2. Надувам се, важнича. *Какво си се накокошинил като пуйка?*

колагелѣ *кулѣг'ѣлѣ* (тур. kolay 'леко' и gele 'да върви') Лека работа (поздрав към хора, които работят).

колай *кулѣй* (тур. kolay) 1. Начин, способ. 2. Леснина, лесен способ. *За всичко се намира колая.*

коландрѣ *кулѣндр'ѣ* (тур. kullandır-mak) Употребявам, използвам.

колтук *култук* (тур. koltuk 'мишница') Страничен израстък на зеленчук, който се откършва при отглеждането му, за да се засили полезната част.

колтуча *култучѣ* (тур. koltuk 'мишница') Откършвам, премахвам страничните израстъци на зеленчуци, за да се засилят централното стъбло и плодовете; филизя. *Вчера колтучих доматиите.*

колчан *кулчан* (тур. kolçan) Кутия или кесия за стрели от кожа, дърво или метал, която се закача на колан.

комай *кумай* Като че ли, почти.

комат *кумат* (грц. kommati 'парче') Парче, къс, къшей хляб.

комбал *комбъл* (нгр. kompos от kombos 'възел') Малка подутина, цицина.

комбилизон *кумбилизон* (фр. combinaison) Комбинезон – част от дамско бельо.

комшийка *кумшийкъ* (тур. komşu) Съседка.

комшийя *кумшийъ* (тур. komşu) Съсед.

комшулук *кумшулук* (тур. komşuluk) 1. Съседство, добри отношения между съседи. 2. Портичка между два съседни двора.

контè *кунтè* (нгр. kontès 'красив, представителен' от ит. conte 'граф') Лице, което обича да се гизди, да се конти.

контя се, да се наконтя *конт'ъ съ, дъ съ нъконт'ъ* (нгр. kontès 'красив, представителен' от ит. conte 'граф') Обличам се красиво, гиздя се.

конушйсам, да конушйсам *кунушйсьвъм, дъ кунушйсьм* (тур. konuştamak) Приказвам, разговарям, бърбля с някого. *По цял ден конушйсваме с баба ти.*

копак *купак* В топонимията: място, където са изкопани, изкоренени дърветата и храстите, за да се използва освободената площ за пасище или нива.

копан *копън* 1. Прекопана земя, нива. 2. Царевичен кочан с изронени зърна. *Текезесарска копан.* Лошо прекопана земя, повърхностно, как да е. *Донеси копани да се разгори печката.*

копанче *копън* (грц. koràva) Бутче от кокошка или друга птица.

копаче *купачи* В топонимията: кладенче, на което е поставена хралупа от дърво; качка.

копеле *коп'ели* (тур. koril) Извънбрачно дете.

копелешки дом *коп'елишки дом* (тур. koril) Дом за сираци.

копой *къпой* (тур. koroу) 1. Ловджийско куче. 2. Таен агент.

коптор *куптор* (рум. koptor) Схлупена, нехигиенична къща.

копчалък *купчълък* (тур. korçalik) Преден отвор на панталон, който се затваря с копчета.

кораб *куран* Дървено корито с животинска тяга за превозване на грозде за вино.

кордела *курделъ* (ит. cordella) Тънка и тясна лента от фин плат; панделка, джуфка.

кория *курййъ* (тур. kogu) В топонимията: малка горичка.

коруба *курубъ* 1. Хралупа на дърво. 2. Дървена хранилка за зърнени храни за добитъка. *Коруба жаба.* Костенурка.

косер *кòс'ър* Земеделски инструмент с триъгълна форма и остър тънък връх за плевене на паламида и други плевели.

коскоджа *кòскужа* (тур. koskoca) 1. Голям, много голям. 2. Възрастен, зрял.

коскоджамити *кòскужамити* (тур. koskoca) 1. Голям, много голям. 2. Възрастен, зрял.

коталец *кутълец* Завързан така, че за да се развърже, трябва да се издърпа късия край на връзката. *Вържа си обувките на коталец.* Вържа на ключ.

котел *кутъл* Голям калайдисан меден съд за вода с дръжка отгоре.

котелка *кут'ълкъ* Дълбок глинен или емайлиран съд с дълга дръжка за носене на храна.

котна *кутнъ* За котка: бременна.

котора, которка *кòтуръ, кòтуркъ* 1. Малко тясно помещение. 2. Детска кошарка.

кофар *куфар* (фр. coffre) Катинар.

коч *коч* (тур. koç) Овен.

кочина *кòчинъ* 1. Помещение за отглеждане на прасе, свиня. 2. Тясно и мръсно помещение в жилище.

кошара *кушаръ* Закрито помещение, навес или заградено с плътна ограда място за отглеждане на овце, кози и др.

кощрява *куштр'авъ* Плевел с грапави листа и бодливи класове, които се забиват в дрехите.

краченясам, да краченясам *кръчън'асьвъм, дъ кръчън'асьм* За водоплаваща домашна птица: раболяват се краката.

крѐмък *крѐмък* (Iris) Градинско цвете: ирис, перуника.

крива̀к *крива̀к* Дебела тояга с топче отдолу за каране на овце, кози и др.

криву̀л *криву̀л* Завой на пътя.

крѝна *крѝнъ* Дървен цилиндричен съд, който се използва като мярка за зърнени храни и побира около 15 килограма.

крòнзали *крòнзъли* Стърчащи възли и конци по краищата на кърпи, покривки и други текстилни изделия.

кро̀енки *кру̀енки* Народен обичай – кроене на дрехите за дарове на сватбарите, което се извършва от роднините на седянка след годежа.

кру̀шеница *кру̀шънцъ*
Безалкохолно питие от ферментирали диви круши.

кръ̀вѐн *кръ̀вѐн* За цвете: свеж.

кръ̀стѐц *кръ̀стѐц* Кръстообразно подредени снопи на нивата.

кръ̀щавам, да кръ̀стя *кръ̀штѐвъм, дъ кръ̀ст 'ъ* 1. Добавям вода в мляко, вино, ракия и други напитки, което увеличава обема им, но влошава качеството. 2. Лъжа, заблуждавам някого. *Келнерът пак е кръ̀стил виното.*

ку̀бѐ *ку̀бѐ* (тур. kubbe от ар.) Сводеста като полукулбо изпъкнала част, обикновено на църковен покрив; свод, купол.

куйру̀к *куйру̀к* (тур. kuyruk) Опашка на животно.

кукучка *кукучкъ* (грц. kòkkos ‘зърно’, ‘семка’) Семка от грозде.

ку̀лѝче *ку̀лѝчи* Козунак.

ку̀мбула *ку̀мбулъ* (алб. kumbull ‘слива’) Джанка – дребна кръгла жълта или червена слива; кумбълка.

кумбълка *кумбълкъ* (алб. kumbull ‘слива’) Джанка – дребна кръгла жълта или червена слива; кумбула.

ку̀мя се, да се оку̀мя *куку̀м 'ъ съ, дъ съ уку̀м 'ъ* Чудя се, мисля, изчакам.

ку̀ндури *ку̀ндуръ* (тур. kundura от грц.) Груби кожени обувки.

ку̀ндурджийка *ку̀ндуржийкъ* (тур. kundura) Съпруга на кундурджия, общар.

ку̀ндурджийство *ку̀ндуржийству*
Занятие и поминък на кундурджия; общарство.

ку̀ндурджия *ку̀ндуржийъ* (тур. kundura + -джия) Обущар.

ку̀ндя се, да се преску̀ндя *ку̀нд 'ъ съ, дъ съ приску̀нд 'ъ* (нгр.) Премятам се през глава.

ку̀нка *ку̀нкъ* Ръка.

курабѐ *куръбѐ* (тур. kurabiye) Дребни сладки от брашно, яйца и захар.

кураж *кура̀ш* (фр. courage) Смелост, храброст, решителност.

куражлийка *куръжлийкъ* (фр. courage) Смела, храбра, решителна жена.

куражлийя *куръжлийъ* (фр. courage) Смел, храбър, решителен мъж.

курдѝсвам, да курдѝсам *курдѝсвъм, дъ курдѝсъм* (тур. kurmak) Слагам, нагласявам, настанявам. *Стопанката курдиса баницата на масата.*

курдѝсвам се, да се курдѝсам *курдѝсвъм съ, дъ съ курдѝсъм* (тур. kurmak) Настанявам се. *Бабата първа се курдиса на масата.*

курна̀з *курна̀с* (тур. kurnaz) Горделив, важен, наперен, самоуверен, дързък.

курназлийка *курнъзлийкъ* (тур. kurnazli) Горделива, важна, наперена, самоуверена, дръзка.

курназлийя *курнъзлийъ* (тур. kurnazli) Горделив, важен, наперен, самоуверен, дързък.

курназлѝк *курнъзлѝк* (тур. kurnazlik ‘хитрост’) Важност, напереност, хвалене, перчене.

ку̀рник *ку̀рник* Помещение за кокошки, кокошарник.

куйшница *куйшницъ*
Изпращане от кокошки и други домашни птици.

кусу̀р *кусу̀р* (тур. kusur от ар.) Липса, отсъствие на нещо, някого; недостатък.

кусу̀рлия *кусурлийъ* (тур. kusurli) Човек, който има недостатък или недостатъци, кусур, кусури.

кутсу̀з, куцу̀з *куцу̀с* (тур. kutsuz) Човек без късмет, злополучен.

куцузлийка *куцузлийкъ* (тур. kutsuzli) Жена без късмет, злополучна.

кутсузлийя, куцузлийя *куцузлийъ* (тур. kutsuzli) Човек без късмет, злополучен. *Марин е голям куцузлия.*

куцузлук *куцузлук* (тур. kutsuzluk) Лош късмет, злостастие, злополучие.

кушийя *кушийъ* (тур. koşu) Надбягване с коне.

кушле *кушли* Бебе.

къзъм *къзъм* (тур. kiz) Дъще, момичето ми.

къклица *къклицъ* (Agrostemma githago) Плевел по пшеницата, който пуска малки черни семена.

къкръя, да **закъкръя** *къкр'ъ, дъ зъкъкр'ъ* Вря на слаб огън. *Бобът къкри в гърнето.*

кълка *кълкъ* Бутче, бедро от птица.

кълчийща *кълчийшть* Конопено влакно.

кълчийшник *кълчийшник* 1. Платно, изтъкано от кълчища. 2. Покривка за легло от такова платно.

кър *кър* (тур. kir) Поле.

кърмъз *кърмъс* (тур. kırmız от ар.) Червена боя, добивана от насекомото кошенил.

кърня, да **окърня** *кърн'ъ, дъ укърн'ъ* Кастря, отсичам клони от короната на дърво. *Днес окърних черницата.*

кът *кът* (тур. kit от ар.) Малко, недостатъчно. *Парите са кът, трябва да се пестят.*

къткам *къткъм* 1. Викам кокошките, пиленцата, за да ги нахраня. 2. Полагам грижи, лаская.

къч *къч* (тур. кіс) Ритник.

къщи *къшти* Всекидневна стая за живеене, хол в селска къща.

къопав *к'опъф* (рум. şchiop) 1. Несръчен. 2. Лош, недоброкачествен.

къорав *к'оръф* (тур. kōr от перс.) Сляп.

къорсокак *к'орсукак* (тур. kōr 'сляп' и sokak 'улица') Задънена улица.

къорчо *к'орчу* (тур. kōr от перс.) Сляп.

къорфишек *к'орфишек* (тур. kōr fişek 'фойерверк'). Лъжа, измама.

къосе *к'усе* (тур. kōse) Мъж, на когото не никнат мустаци и брада.

къотек *к'утек* (тур. kōtek) Бой, тупаница.

къоше *к'уше* (тур. kōşe от перс.) Кът, ъгъл.

къошк *к'ошк* (тур. kōşk) Малка лятна къща в лозе или градина.

къомбе *к'умбе* (тур. kūmbet) Ламаринена печка.

къомюр *к'ум'ур* (тур. kūmūr) Въглища.

къомюрджийка *к'ум'уржійкъ* (тур. kūmūrçū) Жена, която произвежда или продава дървени въглища; въглищарка.

къомюрджийство *к'ум'уржійству* (тур. kūmūr) Производство на дървени въглища.

къомюрджия *к'ум'уржійъ* (тур. kūmūrçū) Човек, който произвежда или продава дървени въглища; въглищар.

къоп *к'уп* (тур. kūr от перс.) Глинен съд, делва.

къоспё *к'успё* (тур. kūspe от перс.) Остатъци от маслодайни семена, които се използват за фураж.

къотюк *к'ут'ук* (тур. kūtūk) Пън, дънер.

къар *к'ар* (тур. kâr от перс.) Печалба, облага.

къаря, да **изкъаря** *к'ар'ъ, дъ иск'ар'ъ* (тур. kâr от перс.) Печеля, получавам облаги.

Л

лавйца *лъйцъ* Дървена полица за съдове.

лъвкаджийка *лъфкъжсийкъ* (рус. лавка) Собственичка на лавка.

лъвкаджия *лъфкъжсийъ* (рус. лавка) Собственик на лавка.

лайнче *лъйнчи* (Tagetes tenuifolia) Вид тънколистен тагетес – градинско цвете с дребни жълтокафяви цветове.

лъйкучка *лъйкучкъ* Лайка.

лайносвам, да **лайносам** *лъйносвъм, дъ лъйносъм* Измазвам пода или стената с кравешки изпражнения, примесени с други съставки.

лакърдия *лъкърдійъ* (тур. lâkridi) Дума, приказка.

лъала *лъаль* (грц. lalos през тур.) Бърборко, шегаджия.

лъаладжия *лълъжсийъ* (грц. lalos през тур.) Бърборко, шегаджия.

лъалё *лълё* (тур. lale от перс.) Нарцис.

лалòсвам, да лалòсам *лъсòсвѣм, дѣ*
лълòсѣм (грц. *lalos* през тур.) Приказвам,
бърборя.

лѣмба *лѣмбѣ* (ит. *lamp*, фр. *lampe*
от грц.) Уред за изкуствено осветление на
ток или газ за осветление; лампа.

лапчѹни *лъпчѹни* Терлици,
изплетени от домашна вълна.

ластѣр *лъстѣр* (грц. *blastari(on)*
'кълн', 'филиз') Израснали през пролетта
млади крехки лозови клонки с мустачки,
приятни за ядене; филизи.

ластѹна *лъстѹнѣ* (грц. *(b)lastoúni* от
blastòs 'клонче, фиданка') Стѣбло на
пълзящо растение, като тиква, диня, пъпеш,
краставица и др.

лаѹса *лъѹсѣ* (грц. *lechoúsa*) Родилка
до четиридесет дни от раждането; лехуса.

лаф *лаф* (тур. *lâf* от перс.) Дума,
слово, приказка.

лафмоабѣт *лафмуѣбѣт* (тур. *lâf* от
перс. + тур. *muhabbet*) Хапване, пийване в
приятна компания; гуляй, пир.

лафосвам, да лафосам *лъòсвѣм, дѣ*
лъòсѣм (тур. *lâf* от перс.) Приказвам,
разговарям, беседвам.

лахѹт *лъѹт* (тур. *nohut* от перс.)
(*Sambucus ebulus*) Вид бобово растение;
нахут, леблебия.

лекѣ *ликѣ* (тур. *leke* от перс.) 1.
Петно. 2. Долен човек.

лекедòсвам, да лекедòсам
ликидòсвѣм, дѣ ликидòсѣм (тур. *leke* от
перс.) Правя петно на дреха.

лекѣсвам, да лекѣсам *лик'асвѣм,*
дѣ лик'асѣм (тур. *leke* от перс.) Правя
петно на дреха.

лѣпки *лѣпки* Чехли, които шляпат
при ходене.

лескѣ *л'ѣскѣ* (тур. *leş*) Синкави
тънки каменни плочи, които често
покриват дъното на дере.

ливѣда *ливѣдѣ* (грц. *livàdi*) Място,
обрасло с трева за косене за сено,
обикновено покрай река.

ливòсвам, да ливòсам *лиòсвѣм, дѣ*
лиòсѣм Поливам, намазвам хляба с разбито
ййце или жълтък преди да го изпека.

лѣжа *лѣжѣ* Ближа, облизвам.

лизгѣр *лизгѣр* (грц. *lisgàrion*)
Желязна права лопата за копаене.

лѣмба *лѣмбѣ* (рум. *limbă* 'език')
(*Eriphyllum*) 1. Епифилум – саксийно
цвете, вид кактус без бодли, чиито дълги
листа приличат по форма на език, но
краищата им са назъбени като дъбовите
листа; дъбови листа, волски език,
свекрвин език. 2. Вид къдрица.

лѣмкам *лѣмкѣм* Ям бавно,
мързеливо.

лимонѣта *лимунѣтѣ* (ит. *limonata*)
Безалкохолно питие, приготвено от
газирана вода, лимонов или плодов сок и
захар; лимонада.

лисѣча опѣшка лисѣчѣ упѣшкѣ
(*Corydalis*) Лисичина – пролетно горско
цвете с папратовидни листа и червени,
розови или бели цветове; перуника.

лòбода *лòбудѣ* (*Chenopodium album*)
Едногодишно тревисто плевелно растение
с ромбично-овални назъбени листа, което
се използва за супа.

лòден *лòд'ѣн* (нем. *Loden*) Горна
дреха от мъхест вълнен плат.

лòква *лòквѣ* В топонимията: трап,
изпълнен със застояла вода и тиня; гьол,
малко блато.

лопѹш *лòпуш* (*Rumex*) Градинско
растение с едри продълговати листа, които
се употребяват за ядене; лапад.

лòпушник *лòпушник* Баница с
лопуш (лапад).

лòча, да излòча *лòчѣ, дѣ излòчѣ* 1.
За животно: пия вода с език. 2. Пия шумно
или в голямо количество.

лòчко *лòчку* Пияница, алкохолик.

лѹнка *лѹнкѣ* Луничка.

лѹчник *лѹчник* 1. Дървено или
метално хаванче за чукане на чесън, орехи
и др. 2. Ястие от тесто с лук и подправки.

лъг *лък* В топонимията: голяма
гъста гора.

люснѣк *л'уснѣк* Шамар, плесница.

лѹцѣк *л'ѹцѣк* Чужд, непознат човек.

лѣтòс *л'ѣтус* Миналото лято, през
лятото.

лѣтошен *л'ѣтушѣн* От миналото
лято.

М

маджѣрин *мѣжѣрин* (унг. *magyar*)
Унгарец.

маджарка *мъжаркъ* (унг. magyar) Унгарка.

маджун *мъжун* 1. Гъсто сварен сладък сироп от захарна метла; петмез.

маза *мъзъ* (maǵdza) Изба, мазе, зимник.

мазгал *мъзгал* (тур. mazgal) Тясно дълго прозорче, пролука за проветряване и за преминаване на котките, обикновено в мазе.

майотя се *мъйотъ съ* Бавя се, суея се.

майтан *мъйтан* (тур. maytar) Подигравка, шега, подбив.

майтанчийка *мъйтъпчийкъ* (тур. maytar) Жена, която обича да си прави майтан, да се шегува, да се подиграва.

майтанчия *мъйтъпчийъ* (тур. maytar) Човек, който обича да си прави майтан, да се шегува, да се подиграва.

майтания се *мъйтанъ съ* (тур. maytar) Шегувам се, подигравам се, закачам се.

максус *максус* (тур. mahsus от ар.) Нарочно, преднамерено, обмислено.

малай *мълай* (рум. malai) Царевично брашно.

малак *мълак* (тур. malak) Бивол.

малаче *мълачи* (тур. malak) Биволче.

малачка *мълачкъ* (тур. malak) Биволица.

мамалига *мъмълигъ* (рум. mămăligă) Румънско национално ястие от царевично брашно във вид на гъста каша; качамак.

мамалигар *мъмълигар* (рум. mămăligăr) Подигравателно прозвище на румънец, понеже се храни предимно с мамалига (качамак).

мамалигарка *мъмълигаркъ* (рум. mămăligăr) Подигравателно прозвище на румънка, понеже се храни предимно с мамалига (качамак).

мамолижа *мъмулижъ* Ям бавно, ближа храната.

мамул *мъмул* (тур. mamul от ар.) Царевичен кочан.

манѝф *мънѝф* (тур. manav ‘търговец на плодове’ от ар.) Полово извратен, развратник.

манѝфин *мънѝфин* (тур. manav ‘търговец на плодове’ от ар.) Полово извратен, развратник.

мангал *мънгал* (тур. mangal от ар.) Широко и плитък метален или глинени съд за отопление чрез разгорени въглища върху него.

манго *мънгу* (циг. mango) Прозвище на ром.

манговица *мънгуйцъ* Прозвище на ромка.

мандѝ *мъндѝ* (тур. manda) 1. Бивол. 2. Много бавен човек.

мандѝ-пѝща *мъндѝ-пѝштъ* (тур. manda postasi ‘биволска поща’) 1. Бавна работа. 2. Бавен, мудар човек. 3. Клюкар, клюкарка.

мандѝло *мъндѝлу* (тур. mandal от ар.) Приспособление за заключване, затваряне на врата отвътре; сюрме; голямо резе.

мандахѝрцам *мъндѝрцъм* Люлея, клатушка. *Манерката* (метален съд за вода) се *мандахерца в карзината* (чанта от обелки от царевични кочани).

манджа *мънжъ* (тур. manca от ит. mangia ‘яж’) Готвено ястие, ядене.

мандра *мъндръ* (грц. mantra ‘оборот’, ‘кошара’) Работилница за преработване на мляко в млечни продукти: кашкавал, сирене, масло, извара.

мандражийка *мъндръжийкъ* (тур. mandiraci от грц.) 1. Съпруга на собственик на мандра. 2. Работничка в мандра.

мандражия *мъндръжийъ* тур. mandiraci от грц.) 1. Собственик на мандра. 2. Работник в мандра.

мандръскам *мъндръскъм* За дете: люлея, друсам, приспивам.

манѝрка *мънѝркъ* (пол. manierka) Малък метален съд за течности, който се прикачва на раницата или на колана, носен от войници или туристи при поход или излет.

манта *мънтъ* (рум. mantă ‘наметало’ от фр. mante) Работна престилка, която се облича върху други дрехи и се закопчава отпред с копчета.

мѝраба *мъръбъ* (тур. mараба от ар.) Здравей, здрасти.

маргаза̀ *мъргъзъ̀* Неразбран, капризен, заядлив човек. *Голяма си маргаза, все си недоволен.*

маргазѹвам *мъргъзѹвѹм* Капризничая, заяждам се.

марда̀ *мърдѹ̀* (тур. marda) 1. Негодна стока, брак. 2. Бавен, ленив, мързелив човек.

марѹ, марей *мърѹ, мърей* Обръщение към жена.

марѹз *мърѹс* (циг. mariz) Бой, побой.

марѹзя *мърѹз'ѹ* (циг. mariz) Бия, удрям. *Побързай, че да не те маризя.*

марѹляк *мърѹл'ѹк* Легендарно, несъществуващо животно, с което плашат децата, когато не слушат.

маскара̀ *мъскърѹ̀* (тур. maskara от ар.) 1. Безсрамник, безочлив човек. 2. Посмешище, човек, станал за смях на другите.

маскарлѹк *мъскърлѹк* (тур. maskaralik) Безобразие, безсрамие.

маскаря̀, да омаскаря̀ *мъскър'ѹ̀, дѹ умъскър'ѹ̀* (тур. mascara etmek) Срамя, позоря.

масра̀ф *мъсра̀ф* (тур. masraf) Разноски, разходи.

масрафлѹя *мъсрѹфлѹйѹ* (тур. masraflı) Който струва много пари или други средства; скѹп.

маста̀р *мъста̀р* (тур. mastar) Широка дървена летва, използвана от мазачите при полагане и изглаждане на зид.

мастѹя *мъстѹйѹ* (тур. mastı) 1. Бездомно куче. 2. Лека жена, кучка.

масѹр *мъсѹр* (тур. masura от ар.) 1. Цев за навиване на прежда, която е направена от стѹбло на трѹстика. 2. Вид кѹдрица на женска коса.

матара̀ *мъта̀рѹ* (тур. matara 'манерка' от ар.) Мома за женене, девойка. *Голяма матара, а още играе на кукли.*

матка̀п *мътка̀п* (тур. matkar от ар.) Дърводелски уред, на който се слага свредел за пробиване на дупки.

маханджѹйка *мъънжѹйѹкѹ* (тур. mahana от перс.) Капризна жена, която добре си угажда.

маханджѹя *мъънжѹйѹ* (тур. mahana 'недостатѹк') Капризен човек, който добре си угажда.

махмѹдия *мъъмѹдийѹ* (тур. mahmudiye от ар. по името на султан Махмуд II) Стара турска жѹлтица на стойност 68 гроша.

махмурлѹя *мъъмурлѹйѹ* (тур. mahmur от ар.) Недостатѹчно изтрезнял човек, с главоболие след напиване.

махмурлѹк *мъъмурлѹк* (тур. mahmurluk от ар.) Замаяност, главоболие след напиване.

махна̀ *мъънѹ̀* (тур. mahana от перс. behane) Недостатѹк, неточност, пропуск, кусур. *На всичко намираш махна.*

ма̀шала *ма̀шѹлѹ* (тур. maşallah) Bravo! Много добре!

ма̀я се, да се зама̀я *ма̀йѹ сѹ̀, дѹ сѹ зѹма̀йѹ* Бавя се, суеѹя се.

маясѹл *мъѹйсѹл* (тур. mayasil) Хемороиди.

мегдѹн *мигдѹн* (тур. meydan от ар.) Селски площад.

меджидѹя *мижидѹйѹ* (тур. mecidiye по името на султан Абдул Меджид) Стара турска сребѹрна монета на стойност 20 гроша.

мезелѹк *м'ѹз'ѹлѹк* (тур. mezelik от перс.) Мезе.

мекерѹ *м'ѹк'ѹрѹ* (тур. mekâre от ар.) 1. Товарно животно. 2. Подлец, подлизурко.

мѹлез *мѹл'ѹс* (тур. melez) Живо същество, родено от крѹстосване на различни породи или раси.

мѹнтарджѹйка *мѹнтѹржѹйѹкѹ* (тур. mentarci) Лѹжкиня, измамница.

мѹнтарджѹя *мѹнтѹржѹйѹ* (тур. mentarci) Лѹжец, измамник.

ментѹсвам, да ментѹсам *м'ѹнтѹсвѹм, дѹ м'ѹнтѹсѹм* (лат. menta) Лѹжа, мамя.

мѹнче *мѹнчи* Малко калайдисано котле, понякога почерняло отѹън от топлене на вода на огъня.

мерѹ *м'ѹрѹ̀* (тур. mera от ар.) Свободна общинска земя за пасбище.

мерѹк *мирѹк* (тур. merak) Грижа, мисѹл, силно желание за нещѹ.

мераклѹйка *мир'ѹклѹйѹкѹ* (тур. meraklı) Жена, която има силно желание за нещѹ, пристрастена за нещѹ.

мераклия *миръклийъ* (тур. merakli) Човек, който има силно желание за нещо, пристрастен за нещо.

мертѣк *м'ъртѣк* (тур. mertek) Греда, използвана за покривна конструкция.

мѣсеница *мѣс'ънцъ* Вид питка със сирене, която се дели на малки топчета.

метѣл *митѣл* (грц. methýlion) Болест, причинена от паразит, която поражда овцете и други домашни животни.

мешѣ *м'ъшѣ* (тур. meşe) Летен дъб, граница.

мешѡвина *м'ъшѡвинъ* (тур. meşe) Мешова гора, дъбова гора.

мѣгар *мѣгър* (тур. meğar от перс.) Нима.

миндѣр *миндѣр* (тур. minder) Тесен одър край стена, застлан с черги и възглавници.

миндерлък *минд'ърлък* (тур. mindarlik) 1. Миндер. 2. Постелка на миндер.

миндѣл *миндѣл* 1. Домашно тъкана вълнена кърпа, с която се покрива тестото, за да втаса. 2. Глупак.

мирѡз *мирѡс* (тур. miras от ар.) Наследствен имот, даден като зестра на съпругата.

миразчийка *миръшчийкъ* (тур. mirasçı от ар.) Жена, която разчита на наследство или търси наследство.

миразчийя *миръшчийъ* (тур. mirasçı от ар.) Човек, който разчита на наследство или търси наследство.

мирлік *мирлік* Мир, спокойствие, разбирателство, тишина. *Мирлик да има.*

мирѣсам, да мирѣсам *мир'ѡсѣм, дъ мир'ѡсѣм* Успокоявам се, преставам да хленча, ставам мирен.

мисѣр *мисѣр* (тур. misir от ар.) Царевица, папур.

мисѣрка *мисѣркъ* (тур. misir от ар.) (Cheiranthus) Шибой с жълто-оранжеви цветчета.

мискийнин, мискийн *мискийнин, мискийн* 1. Мръсен, нечистоплътен човек или животно. 2. Гаден, отвратителен човек.

мискийнка *мискийнкъ* 1. Мръсна, нечистоплътна жена. 2. Гадна, отвратителна жена.

мистирѣя *мистирѣйъ* (грц. mystri) Зидарска лопатка за мазане; мистрия.

михлѣ *мийлѣ* Домат.

млѣтя, да намлѣтя *млѣт'ъ, дъ нъмлѣт'ъ* Бия, удрям, блъскам.

млѣчница *млѣчницъ* (Lactarius Piperatus) Вид ядлива бяла гъба, която при нараняване отделя лютив бял сок, използвана за приготвяне на салата след изваряване; бяла млечница, лютивка, пиперенка, козарка.

моабѣт *муъбѣт* (тур. muhabbet) Дружески разговор; мохабѣт.

могѣла *мугѣлъ* В топонимията: неголям хълм, възвишение, естествено или изкуствено.

мѡдаджийка *мѡдъжзийкъ* (грц. mòda от ит. moda, фр. mode по лат. modus 'образ', 'начин') Жена, която носи модни дрехи, която се облича по модата.

мѡдаджия *мѡдъжзийъ* (грц. mòda от ит. moda, фр. mode по лат. modus 'образ', 'начин') Човек, който носи модни дрехи, който се облича по модата.

момѡ *мумѡ* 1. Девойка 2. Неомъжена жена.

момѣя се мумѣйъ съ Държа се като мома.

мор мор Смъртоносна болест или природно бедствие, което унищожава много хора или животни; епидемия.

мѡрав *мѡръф* (тур. mor) Лилав, синьочервен.

мотовѣлка *мутувѣлкъ* Дървен уред, състоящ се от пръчка с дължина около 1 метър с чатал на единия край и с равна дъска в другия, който се използва за намотаване и опъване на изпреденото влакно.

мѡчур *мѡчур* В топонимията: блатисто, влажно място, покрито с трева.

мукавѡ *мукъвъ* (тур. mukavva от ар.) Дебела, груба хартия; картон.

мукаѣт *мукъйѣт* (тур. mukaуует от ар.) Човек, който се заема да направи нещо, който се грижи за нещо.

мукаѣт *мукъйѣт* (тур. mukaуует от ар.) Човек, който се заема да направи нещо, който се грижи за нещо.

мѣле *мѣли* (лат. mulus) Домашно животно, мелез от кобила и магаре.

мулинѣ *мулинѣ* (фр. moulinet) 1. Източена коприна, копринена прежда. 2. Пъстра прежда от разноцветни нишки.

мундàрин, мундàр *мундàрин, мундàр* (тур. *murdar* от перс.) Небрежен, нехаен, мръсен човек.

мундàрка *мундàркъ* (тур. *murdar* от перс.) Небрежна, нехайна, мръсна жена.

мўнка *мўнкъ* Крава.

мўнта *мўнтъ* Бавен човек, флегматичен човек.

мўнтя се, да се намўнтя *мўнт'ъ съ, дъ съ нъмўнт'ъ* Бавя се. *Стига си се мунтил, че ще изтървем трена* (влака).

мурафет *муръфет* (тур. *murifet* от ар.) Скандално положение, изненада.

мурафетлийка *муръф'ътлийкъ* (тур. *murafetli* от ар.) Скандалджийка.

мурафетлия *муръф'ътлийъ* (тур. *murafetli* от ар.) Скандалджия.

муска *мускъ* (тур. *muska* от ар.) Малка кесийка, която се носи на шията и в която се поставя предмет, който предпазва от беди, болести, злополука; талисман.

мускал *мускал* (тур. *miskal* от ар.) Малко стъкълце, напълнено с розово масло.

мустакера *мустъкерь* (фр. *moustiquaire*) Прякор на човек от мустикера – завеса от тънък плат или гъста мрежа за предпазване от комари, мухи.

мустакерка *мустъкерькъ* (фр. *moustiquaire*) Съпруга на мустакера.

мўся се, да се намўся *мўс'ъ съ, дъ съ нъмўс'ъ* 1. Мръщя се, сърдя се, цупя се. 2. За времето: смрачава се, заоблачава се.

мутвак *мутвак* (тур. *mutfak* от ар.) Стая с оджак (огнище) и пещ; лятна кухня.

мўтра *мўтръ* (ит. *mutria*) 1. Лице, физиономия. 2. Муцуна.

мўфта *мўфтъ* (тур. *mıft* от перс.) 1. Безплатно, даром. 2. Нещо, получено незаслужено, с нахалство или хитрост.

мўфтаджийка *мўфтъжийкъ* (тур. *mıftesi* от перс.) Жена, която иска да получи нещо даром, с хитрост или с нахалство.

мўфтаджия *мўфтъжийъ* (тур. *mıftesi* от перс.) Лице, което иска да получи нещо даром, с хитрост или с нахалство.

муцўна *муцўнъ* (грц. *moutsoúna* от ит. *musona*) 1. Устата и челюстите на животно. 2. Човешко лице.

мушйя *мушийъ* (рум. *moşie* от *moş* 'дядо') 1. Чифлик, имение. 2. Собствен имот; бащиния.

мъгарец *мъгрєц* Червейче, което се развива под кожата на добитъка и причинява сърбеж; въгарец.

мъна, да намъна *мънъ, дъ нъмънъ* 1. Отделям влакното от стъблото на конопа. 2. Уморявам се, изтощавам се. *Намънах си кръста от много работа.*

мървя, да замървя *мърв'ъ, дъ зъмърв'ъ* Загасявам огъня от нехайство. *Замървила си печката, стана ми студено.*

мърля, да замърля *мърл'ъ, дъ зъмърл'ъ* За овен: осеменявам, заплождам овца.

мъст *мъс* (грц. *moïstos* от лат. (*vinum*) *mustum*) Пресен гроздов сок; шира.

мътя, да измътя *мът'ъ, дъ измът'ъ* За птица: лежа върху яйцата, за да се излюпят пиленцата. *Квачката измъти 15 пиленца.*

мюрдия *м'урдийъ* (тур. *myrodia*) Меродия, магданоз.

мющерия *муштирийъ* (тур. *müsteri* от ар.) Редовен купувач, клиент.

мязам, да замязам *м'азъм, дъ зъм'азъм* (грц. *moiazo* от *homoiazo*) Приличам на някого.

Н

навàлям, да навалà *нъвàл'ъм, дъ нъвъл'ъ* Подкарвам животните надолу по хълма, по баира. *Навалàй овцете, скоро ще се стъмни.*

нагъвам, да нагъна *нъгъвъм, дъ нъгънъ* 1. Сгъвам, прегъвам. 2. Ям лакомо. *Детето нагъвам баница със спанак.*

надвєсвам се, да се надвєся *нъдвєсвъм съ, дъ съ нъдвєс'ъ* Навеждам се, наклонявам се.

нажєбвам се, да се нажєбя *нъжєбвъм съ, дъ съ нъжєб'ъ* Лакомя се, грабя, трупам в голямо количество.

назлън *нъзлън* (тур. *nazli* от перс.) Срамежлив, въздържан.

назлъндйсам *се, да се назлъндйсам* *нъзлъндйсвъм съ, дъ съ нъзлъндйсъм* (тур. *nazlanmak*) Привидно отказвам, чакам да ме поканят няколко пъти, да ме уговорят, убеждават и едва

тогава се съгласявам. *Сядай на масата, не се назлѣндисвай.*

налѣми *нѣлѣми* (тур. *nalım* от ар.) Дървени чехли само с ходило и каишка. *Когато цѣфнат налѣмите.* На куково лято.

напрѣвница *нѣпрѣуницѣ* Наслуки, без да мисля. *Говоря, казвам напривница.* Говоря, казвам това, което ми дойде на ум, без да мисля.

на пѣрти *нѣ пѣрти* За плат или дреха: на раета. *Рокля на пѣрти.*

нарѣмвам, да нарѣмѣ *нѣрѣмвѣм, дѣ нѣрѣм'ѣ* Нося тежък или обемист товар.

нарѣмвам се, да се нарѣмѣ *нѣрѣмвѣм сѣ, дѣ сѣ нѣрѣм'ѣ* Товаря се с тежък или обемист товар.

наряд *нѣр'ѣт* (рус. *наряд*) Определено количество земеделски произведения и животински продукти, които производителят задължително предава на държавата срещу заплащане.

насаждам, да насаждѣ *нѣсѣждѣм, дѣ нѣсѣд'ѣ* За домашна птица: слагам да люпи пиленца, да мѣти. *Насадах червената кокошка с 20 яйца.*

натаманѣвам, да натаманѣ *нѣтѣмѣн'ѣвѣм, дѣ нѣтѣмѣн'ѣ* (тур. *tamam* от ар.) Правя всичко точно, както трябва да бѣде.

натаралѣнквам, да натаралѣнкам *нѣтѣрѣл'ѣнквѣм, дѣ нѣтѣрѣл'ѣнкѣм* Натрупвам, събирам, пълня. *Натаралѣнках тенджерата с боб.* *Момчето натаралѣнка двойките.*

натаралѣнквам се, да се натаралѣнкам *нѣтѣрѣл'ѣнквѣм сѣ, дѣ сѣ нѣтѣрѣл'ѣнкѣм* Напивам се, опиянявам се.

начукулѣвам, да начукулѣ *нѣчукул'ѣвѣм, дѣ нѣчукул'ѣ* Заобикалям от всички страни, обграждам някого. *Децата начукулиха даскала.*

нашѣнтѣм *нѣшѣнт'ѣм* Ям, храня се лакомо.

нащѣрбѣвам, да нащѣрбѣ *нѣштѣрб'ѣвѣм, дѣ нѣштѣрб'ѣ* Отчупвам малко парченце от края на някакъв съд (чаша, чиния); правя нещо щѣрбо, неравно.

наялѣдѣсвам, да наялѣдѣсам *нѣйѣлѣдѣсвѣм, дѣ нѣйѣлѣдѣсѣм* Тропосвам, зашивам ръчно парчета плат, като ги подготвям за шиене на машина. *Наялѣдисай полата.*

небѣт-шекѣр *нѣбѣт-шѣкѣр* (тур. *nebat şekerі* от ар. и перс.) Вид рафинирана захар на едри кристали.

нѣден *нѣд'ѣн* Никакъв, долен, лош. *Свиня недна, пак е излязла от кочината.*

нѣйсе *нѣйси* (тур. *pe yisa*) Както и да е, нищо от това.

нѣсте *нѣсти* Вместо

нѣвга-нѣвга *нѣвгѣ-н'ѣвгѣ* По някое време.

нѣвѣн *нѣв'ѣн* Май, майче.

нишѣн *нишѣн* (тур. *nişan* от перс.) 1. Белег, знак, следа. 2. Дар от мома на момък като знак за обещание, че ще се омѣжи за него. 3. Поставен предмет за улучване, мишена.

нощовѣ *нуштувѣ* Дървено корито, в което се меси тесто за хляб и се оставя да пренощува, за да втаса; нощвѣ.

нощѣ *нушт'ѣ* Нощем, през ноцта.

нѣжник *нѣжник* Външна тоалетна, клозет на двора.

О

обѣгвам се, да се обѣгна *убѣгвѣм сѣ, дѣ сѣ убѣгнѣ* За овца: раждам агне. *Овцата се обагна с две агѣнца.*

обѣждам, да обѣдѣ *убѣждѣм, дѣ убѣд'ѣ* Казвам нещо, без да ме питат; доноснича, клеветя.

обѣсник *убѣсник* Безделник, храненик (човек или животно).

обѣсница *убѣсницѣ* Безделничка, храненица.

обиварѣвам, да обиварѣ *убивѣр'ѣвѣм, дѣ убивѣр'ѣ* Варя, сварявам. *Обиварих пет яйца.*

обрѣгвам, да обрѣгна *убрѣгвѣм, дѣ убрѣгнѣ* Свиквам, привиквам. *Зимно време не паля печка, обрѣгнал сѣм на студ.*

овѣйквам, да овѣйкам *увѣйквѣм, дѣ увѣйкѣм* За дете: съжалявам, съчувствам, глезя, успокоявам.

огрѣда *угрѣдѣ* В топонимията: ограничено с каменна ограда (дувар) незастроено дворно място в чертите на селото.

одаѣ *удѣйѣ* (тур. *oda*) Дрешник, килер в селска къща.

одварѣник *удварѣник* (тур. *duvar* от перс.) Малък чувал, който обикновено се

подпира на дуvara, за да се сложи на гърба.
Донесох един одварник трици.

оджак *оджък* (тур. osak) Огнище с комин.

одър *одър* Дървено легло.

ождам *ужидъм* Очаквам с нетърпение да видя, да получа нещо.

ока *укъ* (тур. okka) Мярка за тежина – 1,225 кг или 1,282 кг.

околисвам, да околисам *укулисвъм, дъ укулисъм* Каня, приемам, събирам около себе си. *Стига си околисвала комиийките.*

оксур *оксур* (соб. Oxford, град в Англия) Вид плътна памучна тъкан; оксфорд.

окумъш *укумъш* (тур. okumuş) Самоуверен, настойчив, оправен човек.

олуваш *улуваш* Вид насекомо, разновидност на щръклицата.

оназ *година унъс гудинъ* Поминалата година.

оназгодишен *унъзгудийшън* От поминалата година.

опридам, да определя *упридъм, дъ упридъ* Вървя бързо. *Опридай, че ще закъснеем.*

опуйчвам се, да се опуйча *упуйчвъм съ, дъ съ упуйчъ* Замислям се, тъгувам. *Какво си се опуйчил?*

ораשמاک *уръшмак* Работа, изискваща много време; суетня.

орашисвам се, да се орашисам *уръшитисвъм съ, дъ съ уръшитисъм* Суеят се, шетам.

орешки *урешки* Който се оре; разоран. *Орешката могила.*

оризато *уризату* Ястие с ориз и месо; ризото.

орман *урман* (тур. orman) Гора.

орница *урница* Обработваема земя, която се оре; нива.

орта *будала уртъ будълъ* (тур. orta budala) Средна работа, средна хубост, горе-долу.

ортак *уртак* (тур. ortak) Съдружник.

ортаклък *уртъклък* (тур. ortaklik) Съружничество.

орталък *уртълък* (тур. ortalik) Много хора, тълпа.

орташки *урташки* (тур. ortak) Общ, съвместен.

осен *осън* Ясеново дърво; ясен.

остен *устен* Пръчка с железен бод за каране на впрегнати в каруца животни.

оста̀вник *уста̀вник* Разведен мъж.

оста̀вница *уста̀вница* Разведена жена.

отземам си, да си отзема *удзёмъм си, дъ си удзёмъ* Задоволявам потребностите си; получавам, опитвам нещо, което много искам; мирясвам, успокоявам се. *Детето отхапа от захарното петле и си отзе.*

отлъгвам, да отлъгна *удлъгъвъм, дъ удлъгънъ* Поемам влага, увлажнявам. *Солта е отлъгнала, солницата не соли.*

отрѣпка *утрѣнкъ* Парцал който служи за изтриване на ръцете или за почистване на масата; пала.

отръскам се, да се отръскам *утръсквъм съ, дъ съ утръскъм* Отговарям, съпротивлявам се, озъбвам се. *Стига си мълчала, я се отръскай.*

отсрамвам се, да се отсрамъ *утсрамвъм съ, дъ съ утсрамъ* Представям се както трябва, както подобава, не ставам за срам. *Сватовете се отсрашиха на кръщенето.*

оттулям, да оттуля *уттул'ъм, дъ уттул'ъ* 1. Отварям, отпушвам затворен съд (бутилка, буркан). 2. Заспивам. *Детето го оттули.*

отчивгарявам се, да се отчивгаря *утчивгър'авъм съ, дъ съ утчивгър'ъ* За добитък: отлъчвам се, отделям се от стадото. *Рогатата овца се отчивгари и ѝ вързах хлопка.*

охтика *охтикъ* (грц. òchtikas) Белодробна туберкулоза.

охтикясвам, да охтикясам *фтик'асвъм, дъ фтик'асъм* 1. Разболявам се от охтика (туберкулоза). 2. Омръзва ми, писва ми да чакам. *Охтикяхах да чакам трена* (влака), *много закъсня.*

ошаф *ушаф* (тур. hoşaf) 1. Нарязани сушени плодове за компот. 2. Компот от сушени плодове.

ошафлък *ушѣфлък* (тур. hoşaf) Нарязани сушени плодове за ошаф (компот).

ошмълвам, да ошмълъ *ушмълвъм, дъ ушмълъ* С дърпане и късане свалям

заедно с плодовете листа и клони. *Децата са ушмулили черешата.*

ошѹшквaм, да ошѹшкaм – Обирам напълно, до край, до шушка. *Крадци са ошушкали бостана.*

ошундубѹрям се, да се ошундубѹря *ушундубѹр'ѹм съ, дѹ съ ушундубѹр'ѹ* Правя си оглушки; старая се да мина между капките, да се измъкна без да почерпя по някакъв повод. *Не се ошундубуряй, а почерпи за внука си.*

ощѹрбѹвaм, да ошѹрбѹ *уш-тѹрб'ѹвѹм, дѹ уш-тѹрб'ѹ* Отчупвам малко от крайчето на някакъв съд, например чаша, чиния. *Момиченцето изпусна чашата на пода и я ошѹрби.*

П

пaзвѹнтин, пaзвѹнт *пѹзвѹнтин, пѹзвѹнт* (тур. pazvant от перс.) 1. Нощен пазач. 2. Пазач.

падѹшка *пѹдѹшкѹ* (рус. подушка) Възглавница.

пaй пaй (тур. pay) Част, дял.

пaйвѹнт *пѹйвѹнт* (тур. payvant) Въже, каиш или синджир с железен накрайник за забиване в земята, с които спъват животното, за да не бяга при свободно пускане на паша.

пѹлa *пѹлѹ* Парцал, който служи за изтриване на ръцете или за почистване на масата; отрепка. **пaлaмѹрка**

пѹлѹмѹркѹ (грц. palàme 'длан', лат. palma) Дървена ръкавица с пет пръста с извит като кука край, с която се захваща пшеницата по време на жътва със сърп.

пaлaмѹида *пѹлѹмѹидѹ* (грц. palamida) (Cirsium) Бодлив плевел в нивите.

пaлaнгѹз *пѹлѹнгѹз* (грц. pànkalos 'много хубав') Палавник, хубостник, вагабонтин.

пaлaнгѹзин *пѹлѹнгѹзин* (грц. pànkalos 'много хубав') Палавник, хубостник, вагабонтин.

пaлѹнка *пѹлѹнкѹ* (ит. palanca) Селище, по-малко от град и по-голямо от село; голямо село.

пaлѹнца *пѹлѹнцѹ* (ит. bilancia през грц. palàntza) Теглилка с едно блюдо, рамо с топуз (тяжест) и кука за окачване.

пѹлe *пѹли* (тур. bala 'бебе, дете' от тюрк.) Малко кученце.

пaмyклѹйкa *пѹмyклѹйкѹ* (тур. pamuklu) Вид горна къса топла дреха, подпълнена с памук; ватенка.

пaмyклѹя *пѹмyклѹйѹ* (тур. pamuklu) Подпълнен с памук.

пaнѹмa *пѹнѹмѹ* (фр. rapama от соб. Rapama, държава в Америка) Вид памучен плат с малки квадратчета, използван за бродиране.

пaндишпѹн *пѹндишпѹн* (фр. pain d'Espagne 'испански хляб') Пухкав печен сладкиш, приготвен от брашно, яйца и захар.

пaндѹрин *пѹндѹрин* (унг. pandur 'пазач') Пазач.

пaнѹца *пѹнѹцѹ* Дълбок и широк съд за супа; купичка.

пѹнтa *пѹнтѹ* (грц. pantoú) Хаймана, безделник.

пѹпер *пѹп'ѹр* Папер не остана от ризата. Ризата се скъса, съвсем се разпадна. *От книгите папер не остана.* Книгите се разкъсаха, разпаднаха, унищожиха.

пaпѹци *пѹпѹци* (тур. rabuṣ от перс.) Чехли, леки домашни обувки с открита пета.

пaпyкчѹйствo *пѹпyкчѹйствѹ* (грц. pàpuros) Занаят на папукция (обущар, чехлар).

пaпyкчѹя *пѹпyкчѹйѹ* (тур. rabuṣṣu от перс.) Обущар, чехлар.

пaпѹр *пѹпѹр* (грц. pàpuros) Царевича, мисир.

пaпѹренкa *пѹпѹр'ѹнкѹ* (грц. pàpuros) Отрязано царевично стъбло.

пaралѹя¹ *пѹрѹлѹйѹ* (грц. paralia) Много ниска масичка за хранене, софра.

пaралѹйкa *пѹрѹлѹйкѹ* (тур. parali) Жена, която има много пари.

пaралѹя² *пѹрѹлѹйѹ* (тур. parali) Човек, който има много пари.

пaрaстѹс *пѹрѹстѹс* (грц. paràstasis 'присъствие', 'принасяне') Варено подсладено жито, подсушено с галета или счукани бисквити, което се раздава на панихида.

пaрдесѹ *пѹрдис'ѹ* (фр. pardessus) Горна пролетна или есенна дълга мъжка дреха от тънък вълнен плат.

парламà *пърлъмъ* (тур. *parlama* ‘блясък’) На дребно, на парче. *За парлама.* За външен вид, за показ.

пàрса *пàрсъ* (тур. *parşa* от ит. *barsa* ‘кесия’) Пари, които музикантите и играчите събират от зрителите след свирене или игра.

партèнка *пъртèнкъ* (рус. *партенка*) Парче мек памучен плат, което се увива около стъпалото и замества чорапа. *Войнишки партенки.*

парцàл *пърцàл* 1. Част от някаква тъкан, обикновено стара; отрепка. 2. Стара, окъсана или замърсена дреха; дрипа.

парясам, да парясам *пър’асвъм, дъ пър’асъм* (грц. *parèiäsa*) Напускам, изоставям съпруг или съпруга.

паря́сник *пър’асник* (грц. *parèiäsa*) Разведен мъж.

паря́сница *пър’асницъ* (грц. *parèiäsa*) Разведена жена.

патакламà *пътклъмъ* (тур. *pataklamak*) 1. Бой, сбиване. 2. Голям шум, врява. *Каква е тази патаклама?*

патлàк *пътлàк* (тур. *patlak*) Револвер.

патòгер *пътòг’ър* 1. Паток. 2. Глупак.

патърдйя *пътърдййъ* (тур. *patirdi*) Шум, караница, гюрултия, врява.

пàтя, да испàтя *пàтъ, дъ испàтъ* (грц. *padaivo* ‘страдам’) Мъча се, страдам, преживявам нещастия.

пахàр *пъàр* (рум. *pañar* от лат. *biscarium*) Дълбока паница.

пачà *пъчъ* (тур. *paça*) Ястие от варени животински, обикновено свински, крака, уши; консумира се топло или студено в желирано състояние. *Свинска пача.*

пачàвра *пъчàвръ* (тур. *paçavra*) 1. Кърпа, парцал за бърсане; бърсалка, пала. 2. Лека жена.

пàчи крак *пàчи крак* (*Cantharellus Cibarius*) Вид ядлива жълтооранжева гъба с миризма на кайсия и приятен вкус, използвана за приготвяне на различни ястия; обикновен пачи крак, лаберка, дивисилка.

пàчник *пàчник* Кошница за плодове с полукръгла форма, изплетена от повет, в която се излюпвали малките патенца.

пàшник *пàшник* Кошница за плодове с полукръгла форма, изплетена от повет, в която се излюпвали малките патенца.

пашà *пъшъ* (тур. *paşa*) Титла на висше военно и гражданско лице в султанска Турция.

пашалтък *пъшълткъ* (тур. *paşalik*) Безгрижие, свободен живот.

пая́нта *пъйàнтъ* (тур. *payanda* от перс.) Напречна подпорна гредна на къща, постройка.

пая́нтов *пъйàнтуф* (тур. *payanda* от перс.) За къща, която е изградена от греди, между които е поставен пълнеж от плет или тухли. *Паянтова къща.*

пезевèнк *п’ъз’ъвèнк* (тур. *pezevenk* от перс.) 1. Сводник. 2. Долен човек, мръсник.

пезевенклтък *п’ъз’ъв’ънклткъ* (тур. *pezevenklik*) Сводничество.

пезу́л *пизу́л* (грц. *pezoúli*) Вдлъбнатина в стена, обикновено каменна, за поставяне на дребни предмети; ниша.

пек *пек* Силна горещина, жегга.

пèлка *пèлкъ* (грц. *pelèki* от *pelèkos* ‘секира, брадва’) Сечиво, подобно на брадва, но с две остриета, едното по-тясно от другото.

пелтè *пилтè* (тур. *pelte* от перс.) Сгъстен сок от сварени плодове и захар, който след изстиване става на желе. *Пелте от дюли.*

пелтèк *пилтèк* (тур. *peltek*) Човек, който заеква.

пелтèча *пилтèчъ* (тур. *peltek*) Заеквам.

пендàра *пиндàръ* (грц. *pènte* ‘пет’) Златна монета от пет наполеона, която служи и за нажит.

пèнджера *пèнжъръ* (тур. *pencere*) Прозорец.

пèнкилер *пèкил’ър* (анг. *pain-killer*) Човек, който се наема с всякаква работа и я разбира.

пèньоàр *пин’уàр* (фр. *peignoir*) Широка и дълга домашна женска дреха.

пепи́т *пипи́т* (исп. *repita* ‘зърно’) Десен на плат на точки, капки, дребни квадратчета или ромбчета в два цвята.

пердàх *пирдàх* (тур. *perdah* от перс.) Бой, побой.

пердаша, да напердаша *пирдашъ, дъ нъпирдашъ* (тур. perdah от перс.) 1. Бия, удрям. 2. Тичам, бягам.

пердашійня, да напердашійня *пирдъшійн'ъ, дъ нъпирдъшійн'ъ* (тур. perdah от перс.) Бия, удрям. *Не слушаш, ще те напердашиня.*

пердѐ п'ърдѐ (тур. perde от перс.) 1. Завеса на прозорец. 2. Катаракта. 3. Заградено място пред къщата, за да не влизат домашните животни, където сядат цветя и зеленчуци. *Черната кокошка пак е влязла в пердето.*

перекендѐ *пирикиндѐ* (тур. perakende) Полски имот в чуждо землище.

перѝло *пирилу* (рус. перила) Невисока дървена или метална предпазна ограда на балкон, тераса, стълба и под.; парапет.

перпелѝ *пирпил'ъ* Издавам особен шум с криле; пърхам.

перунѝка *пирунѝкъ* (corydalis) Лисичина – пролетно горско цвете с папратовидни листа и червени, розови или бели цветове; лисича опашка.

перушѝн *пирушѝн* 1. Високомерен, горделив, наперен човек. 2. Смахнат, налудничав човек. *Той е малко перушан.*

перчѐм *пирчѐм* (тур. perçem от перс.) Кичур коса, която се спуска отпред на челото.

перчемлѝя *пирчѐмлѝйъ* (тур. perçemli) Мъж с перчем – кичур коса, която се спуска на челото.

пестѝл *пистѝл* (тур. pestil от фр. peste) Изсушена на слънце каша от варени сливи.

пѐтало *пѐтълу* (грц. pétallon) Подкова.

пѐтимен *пѐтим'ън* (грц. epithymèo 'желая') Човек, който силно желае, копнее за нещо.

петлогѝш *питлугѝш* (Erythronium dens-canis) Ранно горско пролетно цвете; самодивско цвете.

пѐтльови гѝщи *пѐтл'уви гѝшти* (Erythronium dens-canis) Ранно горско пролетно цвете; петлогаш, самодивско цвете.

петмѐз *питмѐс* (тур. pekmez) Гъсто сварен сок от грозде, захарна тръстика,

захарно цвекло и др., понякога с парчета от дюли, тикви и др.; маджун, рачел.

петрѝвка *питрѝфкъ* Сорт ябълки, които зреят около християнския празник Петровден.

пехливѝн *пихливѝн* (тур. pehlivan от перс.) 1. Борец. 2. Силен човек.

пехливѝнин *пихливѝнин* (тур. pehlivan от перс.) 1. Борец. 2. Силен човек.

пехливанлѝкъ *пихливѝнлѝкъ* (тур. pehlivanlik) Борба.

пеш *пеш* (тур. peş от перс.) Долен край на дълга мъжка дреха.

пешкѝр *пишкѝр* (тур. peşkir от перс.) Кърпа за изтриване на лице и ръце.

пикѝрам *пикѝръм* (фр. piquer) Предварително разсаждам разсада на някои растения преди засаждането им на постоянно място, за да бъдат засилени.

пинтѝя *пинтѝйъ* (тур. pinti) Скъперник, скрънза.

пѝринч *пѝринч* (тур. pırınç) Сплав от мед и цинк; месинг.

пихтѝя *пихтѝйъ* (тур. pihti) Сгъстена до полутвърдо състояние течност; желе, пача.

пишкѝн *пишкѝн* (тур. peşkin) Пъргав, смел, решителен, опитен, сръчен.

пишмѝн *пишмѝн* (тур. pişman от перс.) 1. Човек, който съжалява за нещо уговорено или извършено и е готов да се откаже от него. 2. Човек, който не притежава нужните професионални качества, не е добър специалист. *Пишман станах от това радио, все се разваля. Пишман майстор.*

пишмѝнка *пишмѝнкъ* (тур. pişman от перс.) 1. Жена, която съжалява за нещо уговорено или извършено и е готова да се откаже от него. 2. Жена, която не притежава нужните професионални качества, не е добър специалист.

пишманлѝкъ *пишмѝнлѝкъ* (тур. pişmanlik от перс.) Съжаление за нещо извършено или отказване от поето задължение; разкайване.

пишманѝ се *пишмѝн'ъ съ* (тур. pişman от перс.) Съжалявам, разкайвам се за нещо уговорено или извършено и съм готов да се откажа от него.

пищѡв *пиштѡф* (по името на гр. Пистоя в Италия) Вид револвер без барабан.

пладнѹвам *плѣднѹвѣм* За стадо добитѣк, обикновено от овце: прекарвам летните горещини на сянка (от 10 до 16 ч.), където животните (овце, кози) са плѣтно притиснати едно до друго.

пладнѣще *плѣднѣшти* В топонимията: място, където пладнува стадо животни, обикновено овце.

запладнѣвам, да **запладнѣ** *зѣплѣдн'ѡвѣм, дѣ зѣплѣдн'ѡ* Разполагам, настанявам стадото, обикновено от овце, на сянка, където да прекара летните горещини (от 10 до 16 ч.).

плѡскам, да се **наплѡскам** *пл'ѹскѣм, дѣ съ нѣпл'ѹскѣм* Ям бързо, лакомо, неприлично.

погѡча *пугѡчѣ* (ср. рогѡча от ит. focaccia) Голям кръгъл хляб от бяло брашно.

поддѡям, да **поддѡя** *пуддѡйѣм, дѣ пуддѡйѣ* Кърмя дете или малко животно (агѣнце, телѣнце, козленѣце) или го храня с бибѣрон.

подѣйр *пудѣйр* После, след.

подѣйре *пудѣйр'ѡ* После, след.

подкѡнвам, да **подкѡня** *путкѡн'ѡм, дѣ путкѡн'ѡ* Подтиквам към действие; напомням на някого да побърза, да свѣрши някаква работа.

подкѡнвам се, да се **подкѡня** *путкѡнѣм съ, дѣ съ путкѡн'ѡ* Бързам, побързвам; сам се подтиквам към действие. *Подканяй се, че ще закъснееш за училище.*

подкѡвѡса *путкѡвѡсѣ* Малко количество кисело мляко, което се добавя в прясното мляко, за да се приготви ново количество кисело мляко.

подкѡкорѡсвам, да **подкѡкорѡсам** *путкукурѡсѣм, дѣ путкукурѡсѣм* Подстрекавам, подтиквам, насърчавам.

подсѣрдвам, да **подсѣрдя** *путсѣрдѣм, дѣ путсѣрд'ѡ* Възпалявам, инфектирам рана.

подѣдам, да **подѣям** *пуд'ѡдѣм, дѣ пуд'ѡм* Ощѣтявам някого, като ям от храната му; подяждам. *Хапни от баницата, няма да ме подядеш.*

полѡзник *пулѡзник* Първият гост на Игнажден, който в зависимост от

характера си носи добър или лош късмет на семейството.

половѣнка *пулѣйнкѣ* Средно голям котел, чийто обем е равен на половината от обема на харанията (големия котел).

пѡлог *пѡлук* Гнездо, направено от стопаните, където кокошките носят яйца и люпят пилѣнца.

полянкѡ *пул'нкѣ* Вид гѣба печурка, която расте по поляните; полска печурка.

помѡда *пумѡдѣ* (фр. pomade) Благовонно козметично мазило за кожа или за коса; крем.

пѡник *пѡник* В топонимията: южен склон, огряван от слѣнцето, където през пролетта най-рано пониква тревата.

попадѣйка *пупѣдѣйкѣ* Невестулка – животно, което яде кокошки.

попадѣя *пупѣдѣйѣ* (грц. paradia) Съпруга на свещеник; презвитера.

попѡра *пупѡрѣ* Хранителен продукт от надробен хляб или сухар в гореща вода, чай, мляко и др.

поплѣйн *пуплѣйн* (фр. popeline) Лѣскава памучна, копринена или полукопринена тъкан.

попѣржам, да **напопѣржам** *пупѣржѣм, дѣ нѣпупѣржѣм* Псувам, ругая.

пѡрес *пѡр'ѡс* Трънче, тресчица, която се забива под кожата хоризонтално.

пѡрта *пѡртѣ* Голяма покрита дворна врата, през която може да се влиза с каруца.

постѡл *пустаѡл* 1. Слаб, слаботелесен човек. 2. Мършаво, дръгливо животно.

пош *пош* Кърпа за глава, забрадка.

пѡшче *пѡшчи* Носна кърпичка.

праханка *прѡхѣнкѣ* (Calvtia Caelata) Бяла кълбовидна гѣба, разпространена по пасища и ливади, чиито млади тела са подходящи за паниране и пържене, а старите се разрушават, като разпространяват кафяв споров прах; полска пърхутка.

прахѡсвам, да **прахѡсам** *прѣѡсѣм, дѣ прѣѡсѣм* Разхищавам, изразходвам, пропилявам, хвърлям на вѣтъра различни ценности – време, пари, труд, талант и др.

прахѡсник *прѣѡсник* Човек, който разхищава, пропилява различни ценности – време, пари, труд, талант и др.

прахòсница *прѣдòсницѣ* Жена, която разхищава, пропилява различни ценности – време, пари, труд, талант и др.

пращѣни *прѣштѣни* Остатъци от грозде след изстискване на сока; джибри.

прѣшова *прѣштувѣ* 1. Домашно тъкана презрамка, която се пришива към цедилката (люлка от домашно тъкано вълнено платно с презрамки за носене на гръб на дете или товар). 2. Платняна дръжка на торба. 3. Презрамка изобщо.

превѣлям, да **превѣля** *привѣл'ѣм*, *дѣ привѣл'ѣ* Минавам, преминавам през най-високата точка (билото) на хълм, възвишение, баир. *Стадото превали баира и се спуска към селото.*

превѣрвам, да **превѣря** *привѣрвѣм*, *дѣ привѣр'ѣ* Правя нещо преди останалите; изпреварвам.

превезлò *привезлò* Дръжка на кофа.

прежилвам, да **прежиля** *прижѣлвѣм*, *дѣ прижѣл'ѣ* Притискам силно, до болка; протривам. *Сложи падушка (възглавница) върху синджира на люлката, за да не ти прежиля.*

придружѣвам, да **придружѣ** *придружѣвѣм*, *дѣ придружѣ'ѣ* Разпределям багажа на две части за равновесие при пренасяне на кобилица или на ръце. *Сложи багажа в две чанти, че да ти придружава.*

прикѣя *прик'ѣ* (грц. *proikèia*) Покъщнина, която родителите на булката подаряват на сватбата; дар на булката; зестра, чеиз.

прѣпек *прѣп'ѣк* В топонимията: слънчев южен склон, слънчево място.

прѣсад *прѣсѣт* Присадена, облагородена, едра круша.

преслèнджам *прислèнжѣм* Искам, очаквам, умилквам се, за да ми дадат някаква храна, която виждам. *Стига си присленджал за захарно петле, вкъщи имаш, още не си го изял.*

прокòпсвам, да **прокòпсам** *прукòпсвѣм*, *дѣ прукòпсѣм* (грц. *prokopso*, *proso*bo 'успявам') Успявам да се справя с трудности, да се оправя; имам сполука, преуспявам, забогатявам.

прокопсѣя *прукопсѣйѣ* (грц. *prokopso*, *proso*bo 'успявам') Сполука, успех, материално благополучие.

пролèтес *прулèтис* Миналата пролет.

прòмка *прòмкѣ* Място за преминаване, промъкване през оградата на полски имот или градина. *Върви към стария орех, там има промка.*

протафèл *прутѣфèл* (рус. портфель, фр. *portefeuille* от *porter* 'нося' и *feuille* 'лист') Портфейл – джобна кожена чантичка за пари и дребни книжа.

прòтка *прòткѣ* 1. Малка портичка от улицата към двора на селска къща. 2. Малка портичка между два съседни двора на селски къщи.

пруст *прус* Антре, коридор без прозорци в селска къща.

прѣждòсвам се, да **се прѣждòсам** *прѣждòсвѣм сѣ*, *дѣ сѣ прѣждòсѣм* Махам се, тръгвам си, заминавам.

прѣч *прѣч* Козел.

прѣкòсвам, да **прѣкòсам** *пр'ѣкòсвѣм*, *дѣ пр'ѣкòсѣм* 1. Пресичам път, улица. 2. Минавам напъйко.

п̀укал *п̀укѣл* Бухал *Болният май ще убие п̀укала*. Болният май ще почине.

п̀уля се, да **се оп̀уля** *пул'ѣ сѣ*, *дѣ сѣ упул'ѣ* Разтварям широко очи; ококорвам се.

пунг̀аш *пунг̀аш* (рум. *pungàș*) Негодник, мошеник, нехранимайко.

пунг̀ия *пунг̀ийѣ* Кожена кесия за пари, тютюн или за огниво, прахан и кремък.

пуш *пушт* (тур. *puşt*) Долен мъж, развратник.

п̀ущина *п̀уштинѣ* (тур. *puşt*) Нещо негодно, лошо.

п̀д̀ар *п̀д̀ар* Пазач на полски имоти.

п̀д̀арница *п̀д̀арницѣ* Колиба за полския пазач (п̀даря).

п̀д̀я, да **изп̀д̀я** *п̀д̀ѣ*, *дѣ исп̀д̀ѣ* Гоня, изгонвам, изкарвам навън, на улицата. *Като чуеш свирката, изп̀ди овцете на п̀тя.*

п̀зд̀ерка *п̀зд̀ѣркѣ* Стѣбла от коноп след отделянето им от влакната.

п̀зл̀ь *п̀зл̀ѣ* у Страхливец.

п̀зла *п̀зл̀ѣ* Страхливка.

п̀р̀в̀ак *п̀р̀в̀ак* Най-силната ракия, п̀р̀вата, която изтича от казана.

пърленка *пърл'ънкъ* Прясна пита от тестото за хляб, която се пече на тънък слой направо върху жарта в пещта.

пърпав *пърпъф* Дрипав.

пърцам *пърцъм* За петел: оплодявам кокошките. *Петелът пърца кокошките.*

пърча *пърчъ* За козел (пръч): заплождам козите. *Пърчът пръчи козата.*

Р

равентух *рав'ънтух* (нем. Raventuch от нид. ravendock) Вид плътна памучна материя.

равнище *ръвништити* В топонимията: равна местност, равнина.

разгеле *разг'ъл'ъ* (тур. râstgeldi 'тъкмо дойде') Тъкмо, навреме, на място.

разкекърчвам се, да се разкекърча *ръскикърчвъм съ, дъ съ ръскикърчъ* Разкрачвам се.

разлат *ръзлат* Плитък и широк съд за готвене или хранене. *Разлата тава, разлата тенджерата, разлата чиния.*

разлѣствам се, да се разлѣстя *ръзлѣсвъм съ, дъ съ ръзлѣст'ъ* Разголвам се.

разливам се, да се разлѣя *ръзливъм съ, дъ съ ръзлѣйъ* Отговарям дръзко, предизвикателно, дразня някого. *Не се разливай, че ще хвана тоягата да те набия.*

размитам, да разметам *ръзмйтъм, дъ ръзмит'ъ* Очаквам с нетърпение; подготвям се за посрещането на гости, като изчиствам с метла. *Размитам за гости. Размитам за кумовете, че съм ги поканила за вечеря.*

разсѣлен *ръсѣл'ън* Прислужник в учреждение, куриер, пощальон.

райбер *райб'ър* (нем. Reiber) Метално приспособление за затваряне на прозорци, врати, капаци и под.

ракиджийница *ръкижѣйницъ* (тур. rakî) Специално помещение, в което се вари ракия.

ракиджийка *ръкижѣйкъ* 1. Жена, която вари ракия. 2. Жена, която обича да пие ракия.

ракиджия *ръкижѣйъ* (тур. rakici) 1. Човек, който вари ракия. 2. Човек, който обича да пие ракия.

Рангеловден *Ранг'ълуфден* Архангеловден.

рафия *рафийъ* (мадаг. rafia) Влакно от листата на вид палма от остров Мадагаскар, от което се правят връзки за лозарството и зеленчукопроизводството.

рахат *ръат* (тур. rahat от ар.) Спокойствие, безгрижие.

рахатлък *ръатлък* (тур. rahatlik от ар.) Спокойствие, безгрижие.

рахатясвам, да рахатясам *ръат'асвъм, дъ ръат'асъм* (тур. rahat от ар.) Успокоявам се, освобождавам се от задължения, грижи.

ребат *рибат* Със сива перушина с бели шарки. *Рбата кокошка. Рбат петел.*

реванѣ *ривнѣ* (тур. revani) Вид сладкиш, приготвен от яйца, грис или брашно, полят със сироп.

рендѣ *риндѣ* (тур. rende от перс.) 1. Дърводелско сечиво за изглаждане на дъски. 2. Тенекиен готварски уред за стъргане на дребно на различни продукти: ряпа, моркови, краставици, цвекло и др.; стъргало.

рендѣсвам, да рендѣсам *риндѣсвъм, дъ риндѣсъм* (тур. rende от перс.) Изглаждам дъски с ренде. *Рендосвам дъските. Спя на пода.*

резѣ *р'зѣ* (тур. reze от перс.) Желязна пръчка или пластинка, която заключва отвътре врата, порта.

резекѣя *ризикийъ* (тур. rezeki от грц.) Вид десертно грозде с твърди хрупкави зърна.

резѣл *р'зѣл* (тур. rezil) Срам, посрамване, позор.

рѣсим *рѣсим* (тур. resim от ар.) Данък върху наследство.

ризѣн *ризѣн* (грц. orizòn 'ориз') Вид едър бял ориз.

рикли *риккли* Странични прегради на волска кола; ритли.

рѣба *рѣбъ* (фр. robe) Домашна дълга женска дреха.

рѣбичка *рѣбичкъ* Отначало дървена, а по-късно и желязна ръчна количка с едно колело за пренасяне на товари.

рогѣзка *ругѣскъ* Постилка за пода, която е изплетена от обелки от царевични кочани.

рубие *рубие* (тур. rubiye) Малка златна турска монета.

ру́жа *ру́жъ* 1. Жълта ружа – невен. 2. Всякакви ружа – астра.

рунтав *рунтъф* 1. Рошав, несресан. 2. С дълга разрошена, сплътена козина. *Мъж с рунтава брада. Рунтаво куче. Рунтава овца.*

ру́пия *ру́пийъ* (инд. Rupja ‘сребро’) Монетна единица на Индия, Пакистан, Индонезия, Шри Ланка, Непал.

рушвѐт *рушвѐт* (тур. rüşvet от ар.) Подкуп.

рушветчийка *рушв’ътчийкъ* (тур. rüşvetcı) Жена, която взема, получава подкупи, рушвети.

рушветчийя *рушв’ътчийъ* (тур. rüşvetcı) Човек, който взема, получава подкупи, рушвети.

ръкавѐли *ръквѐли* Ушити от плат полуръкави, които обхващат ръката малко над лакътя до китката с ластик в двата края и се носят върху ръкавите от ученици и чиновници с цел да се запазят от износване.

ръко́йка *ръко́йкъ* Снопче житни класове, които се отрязват със сърп заедно, с едно захващане.

ръ́ся, да поръ́ся *ръс’ъ, дъ пуръс’ъ* 1. Разпилявам на дребни частици, посипвам, роня. 2. Пръскам, напръсквам с вода или друга течност. 3. Разпилявам, пиляя. 4. Само в 3 л. вали ситен дъжд. *Цял ден ръси дъжд.*

ръ́т *ръ́т* В топонимията: стръмен, но невисок хълм, връх, височина с дебела почва, годна за обработка.

ръ́ченик *ръчѐник* Ръченица, български национален танц.

ръ́звам, да рѝ́зна *р’азвѐм, дъ р’азнѐ* 1. Отрязвам малко. 2. Тръгвам нанякъде, хуквам.

С

саба̀хлаим *сѣба̀льим* (тур. sabahleyin от ар.) 1. Сутрин. 2. Утре сутринта.

сага̀ *сѣгѐ* Коричка на повърхността на саламурата за туршия или кисело зеле.

сага̀свам, да сага̀сам *сѣг’асвѐм, дъ сѣг’асѐм* Покривам се със сага – коричка

на повърхността на саламурата за туршия или кисело зеле.

садѐ *сѣдѐ* (тур. sade от перс.) Само.

са̀джак *сѣжѣк* Трикрака или четикрака желязна поставка за огъня, която се поставя в огнището, а върху нея съдовете за готвене.

са́дя *сѣд’ъ* Обитавам, живея, седя, отсядам.

са̀здърма̀ *сѣздърмѐ* (тур. sizdirma) Варено и изпържено в лойта си месо, поставено в животински стомах или черва.

сай́бийка *сѣйбийкъ* (тур. sahip от ар.) Стопанка, собственичка.

сай́бия *сѣйбийъ* (тур. sahip от ар.) Стопанин, собственик.

сайва̀на *сѣйва̀нъ* (тур. sayvan от ар.) Навес, заслон, сушина.

сайва̀нт *сѣйва̀нт* (тур. sayvan от ар.) Навес, заслон, сушина.

са́йдер *сѣйд’ър* (анг. cider) Газирано безалкохолно питие от ябълков сок.

сакѝ *сѣкъ’* (тур. saka от ар.) Кожен мях или буре за носене на вода.

сакатлѝк *сѣкътлѝк* (тур. sakatlik от ар.) Повреда, недостатък.

саклѐт *сѣклѐт* (тур. siklet) Отегчение, притеснение, досада.

сакѝ́з *сѣкъ́с* (тур. sakiz) Вид дъвка.

сакѝ́лдѝсвам се, да се сакѝ́лдѝсам *сѣкъ́лдѝсвѐм сѣ, дъ сѣ сѣкъ́лдѝсѐм* (тур. siklet) Притеснявам се, отегчавам се.

сакѝ́н *сѣкъ́н* (тур. sakin) 1. Съвсем не, никак. 2. Недей, стой, пази се, внимавай.

сал *сал* (тур. salt) Само.

са̀ла *сѣлъ* Салата.

салкѝ́м *сѣлкѝ́м* (тур. salkim) Акация.

салтанѝ́т *сѣлтѝ́нѝт* (тур. saltanat от ар.) Великолепие, разкош, тържественост, самоизтъкване.

са̀лца *сѣлѣ* (ит. salsa от лат. sal ‘сол’) Преварен гъст доматиен сок; доматиено пюре.

самѝ́р *сѣма̀р* (тур. samari) 1. Дървено седло за кон или магаре, приспособено за товар и за яздене. 2. Приспособление за по-лесно и удобно носене на товар на гърба.

саму̀н *сѣму̀н* (тур. samun от грц.) Цял, обикновено кръгъл хляб.

сàнким сàнким (тур. sanki) 1. Впрочем, всъщност. 2. Следователно, тоест. 3. Сякаш, чунким.

сап сап (тур. sar) Дървена дръжка за земеделско сечиво.

сараф сьраф (тур. sarraf от ар.) Лице, което се занимава с размяна на пари и търгува със злато.

сарафин сьрафин (тур. sarraf от ар.) Лице, което се занимава с размяна на пари и търгува със злато.

сарафлѣк сьрѣфлѣк (тур. sarraflik от ар.) Занятие на сараф – размяна на пари и търговия със злато.

сарач сьрач (тур. saraç) Майстор на хамути, седла, юзди; седлар.

сарачество сьрачѣству (тур. saraç) Занаят на сарач – изработване на хамути, седла, юзди; седларство.

сарачница сьрачницѣ (тур. saraç) Работилница на сарач, седлар.

сатѣр сьтѣр (тур. satir) Къс и широк тежък нож за кълцане и сечене на месо.

сахан сьан (тур. sahan от ар.) Съд за храна – плитка медна чиния.

сахат сьат (тур. saat – от ар.) Час, часовник.

сахтиян сьфти'ан (тур. sahtıyan от перс.) Обработена козя, а понякога и овча кожа за обувки, чанти, подвързия и др.

сачак сьчак (тур. saçak) Издадена напред стряха, покрито място. *Скрихме се от дъжда под сачака.*

сачма сьчмѣ (тур. saçma от saçmak 'пръскам') 1. Малко оловно топче за стрелба с ловна пушка. 2. Царевница втора реколта за фураж.

сачмѣнка сьчм'анкѣ (тур. saçma) Болест по костилковите овощни дръвчета.

сачѣсвам се, да се сьщѣсам сьштѣсѣм сѣ, дѣ сѣ сьштѣсѣм (тур. şaşırtmak) Слисвам се, обърквам се, смайвам се, изненадвам се, сепвам се.

свекѣрвин езѣк свѣкѣрвин ѣзѣк (Eriphyllum) Епифилум – саксийно цвете, вид кактус без бодли, чиито дълги листа приличат по форма на език, но краищата им са назъбени като дъбовите листа; лимба, волски език, дъбови листа.

свидлѣв свидлѣв Стиснат, скрънза.

свѣдят свѣд'ѣт Мило, мъчно, тъжно. *Свидят ми е агънцето, че го продадохме. Свидят ми е старецѣт, можеше още да си поживее.*

свѣткам се св'ѣткѣм сѣ Карам се, крещя, заканвам се.

сгѣщвам, да сгѣщѣ згѣшт'ѣм, дѣ згѣшт'ѣ Заграждам пътя, за да не може да избяга; хващам в клопка.

сглѣда зглѣдѣ Народен обичай – оглеждане на момата от сватовниците преди да я поискат за булка.

сглѣдник зглѣдник Участник в сгледа, сватовник.

сглѣдница зглѣдницѣ Участница в сгледа, сватовница.

сгур згур (нгр. skouria) Остатъци от изгорели каменни въглища.

сгурѣя згурѣѣ (нгр. skouria) Остатъци от изгорели каменни въглища.

сезал сизал (фр. sisal от мекс. соб. Sisal) Влакно от листата на многогодишно тропическо растение, от което се правят връзки за лозарството и зеленчукопроизводството.

сеѣр сѣѣр (тур. seyir от ар.) Гледане, наблюдаване, зрелище.

сеѣрджѣйка сѣѣржѣѣкѣ (тур. seyirci) Жена, която наблюдава сеѣр; зяпачка.

сеѣрджѣя сѣѣржѣѣѣ (тур. seyirci) Наблюдател на сеѣр; зяпач.

сензѣ синзѣ (фр. cinsaut) Вид тъмносино грозде с едри зърна и твърда ципа.

сербѣз с'ѣрбѣс (тур. serbaz от перс.) 1. Дързък, смел. 2. Упорит, твърдоглав.

сербезлѣйка с'ѣрб'ѣзлѣѣкѣ (тур. serbaz от перс.) 1. Дръзка, смела жена. 2. Упорита, твърдоглава жена.

сербезлѣя с'ѣрб'ѣзлѣѣѣ (тур. serbaz от перс.) 1. Дързък, смел човек. 2. Упорит, твърдоглав човек.

сербезлѣк с'ѣрб'ѣзлѣк (тур. serbazlik от перс.) Дързост, смелост.

сермѣя сѣрмѣѣѣ (тур. sermaye от перс.) Вложени в някаква работа налични парични средства; капитал.

серсѣм с'ѣрсѣм (тур. sersem от перс.) Глупак, простак, лош човек.

серсѣмин с'ѣрсѣмин (тур. sersem от перс.) Глупак, простак, лош човек.

серсемлък *с'ърс'ъмлък* (тур. sersemlik от перс.) Простотия, глупашина, лошотия.

серт *серт* (тур. sert) Сприхав, избухлив, проклет човек.

сертлък *с'ъртлък* (тур. sertlik) Сприхавост, избухливост.

сетрѐ *с'ѐтрѐ* (тур. setre от ар.) Късо мъжко палто.

сефтѐ *сифтѐ* (тур. sefte от ар.) 1. Първа продажба. 2. Парите от такава продажба. 3. За пръв път, начало.

сеченѐк *с'ѐчѐнѐк* Млада гора, израснала след изсичането на старата гора.

симид *симит* (тур. simit от ар.) 1. Приготвен с нахутена мая хляб от бяло брашно. 2. Кифла от такова тесто.

симидчийка *симитчийкъ* (тур. simitçi от ар.) Жена, която произвежда или продава симиди.

симидчийя *симитчийѐ* (тур. simitçi от ар.) Човек, който произвежда или продава симиди.

синджир *синжир* (тур. zincir от перс.) 1. Метална верига. 2. Вид проста плетка.

синджирлъя *синжирлъйѐ* (тур. zincirli от перс.) С верига, синджир.

синия *синийѐ* (тур. sini) 1. Тепсия, тава. 2. Ниска кръгла дървена масичка; софра.

сиромѐх *сирумѐх* Беден човек, бедняк.

сйнор *сйнур* В топонимията: гранична ивица земя между полските имоти на хората; межда, слог.

сиромашкѐня *сирумѐшкѐн'ѐ* Бедна жена, беднячка.

ска̀звам *ска̀звѐм* Държа реч, изказвам се.

ска̀лѐсвам, да ска̀лѐсам *ска̀лѐсвѐм, дѐ ска̀лѐсѐм* Плевя, прекопавам, копая с каластир (малка мотика). *Ска̀лѐсах лука и чѐсѐна.*

скѐ̀пцвам, да скѐ̀пцвам *скѐ̀пцвѐм, дѐ скѐ̀пцѐм* (грц. skēptomai 'шпионирам') Издебвам.

скимѐча, да заскимѐча *скимѐчѐ, дѐ зѐскимѐчѐ* Скимтя.

ско̀ла̀свам, да ско̀ла̀сам *ску̀ла̀свѐм, дѐ ску̀ла̀сѐм* (грц. scholàzo) Успявам да

свърша нещо, някаква работа. *Ошѐтах, наготвѐх, пометѐх – ско̀ла̀сах.*

ско̀пѐсвам, да ско̀пѐсам *ску̀пѐсвѐм, дѐ ску̀пѐсѐм* (грц. skorèuo 'целя', 'постигам целта си') Върша нещо добре, уреждам, натъкмявам.

ско̀пѐсен *ско̀пус'ѐн* (грц. skorèuo 'целя', 'уцелвам') Човек, който се справя добре; пъргав, сръчен.

ско̀пѐсник *ско̀пусник* (грц. skorèuo 'целя', 'уцелвам') Човек, който се справя добре; пъргав, сръчен.

ско̀пѐсница *ско̀пусницѐ* (грц. skorèuo 'целя', 'уцелвам') Жена, която се справя добре; пъргава, сръчна.

скѐ̀руша *скѐ̀рушѐ* Сорт дребни круши.

сла̀меник *сла̀м'ѐник* Дюшек, пълен със слама; тюфlek.

слѐ̀свам се, да се слѐ̀сам *слѐ̀свѐм сѐ, дѐ сѐ слѐ̀сѐм* Смайвам се, учудвам се.

слѐ̀боден *слѐ̀буд'ѐн* Неангажиран, свободен, безгрижен.

слѐг *слѐг* В топонимията: граница между нивите, полските имоти; синор, межда.

слѐ̀нчовка *слѐ̀нчуфкѐ* Слънчоглед.

сма̀хвам се, да се сма̀хна *сма̀хвѐм сѐ, дѐ сѐ сма̀хнѐ* Ставам налудничав, побърквам се. *Старецѐт сѐвсѐм сѐ е сма̀хнал.*

сма̀хмѐзвам се, да се сма̀хмѐзя *сма̀хмѐзвѐм сѐ, дѐ сѐ сма̀хмѐз'ѐ* Повяхвам, смалявам се, намалявам обема си. *Доматите в џайгата са се сма̀хмузили и не стават за салата.*

снѐ̀шавам се, снѐ̀шам се, да се снѐ̀ша *снѐ̀шавѐм сѐ, снѐ̀шѐм сѐ, дѐ сѐ снѐ̀шѐ* Навеждам се, привеждам се. *Снишавам се край дуvara да не ме видят комишиите.*

со̀ба *со̀бѐ* (тур. soba) Стая с печка; стая.

сой *сой* (тур. soy) Род, коляно, потекло, порода, произход.

со̀ка̀к *су̀ка̀к* (тур. sokak от ар.) Черен полски, горски или междуселски път.

солда̀тин *сулда̀тин* (ит. soldato) Войник.

со̀па *со̀пѐ* (тур. sora) Пръчка, тояга за бой.

сопаджия *сѡпѣжийъ* (тур. sora) Побойник, въоръжен със сопа, тояга за бой.

софра *суфрѣ* (тур. sofra от ар.) 1. Ниска дървена маса; синия. 2. Ястията, яденето върху масата.

софралѣк *суфрѣлѣк* (тур. sofralik) Покривка за постилане върху софра.

спанѣчник *спѣнѣчник* (грц. spānaki от перс.) Баница от спанак.

спѣстрям, да спѣстря *спѣстрѣм, дѣ спѣстрѣ* Спестявам, икономисвам. *Спѣстрям пари за черни дни.*

спѡлѣй *спулаѣй* (грц. eis pollà ète ‘за много години’) Жив да си; благодаря.

спѡлѣйти *спулаѣйти* (грц. eis pollà ète ‘за много години’) Жив да си; благодаря.

стакѣн *стѣкѣн* (рус. стакан) Стъклена чаша.

старѣна *стѣрѣнѣ* В топонимията: склон, страна на хълм, височина.

стѣлна *стѣлѣнѣ* За крава: заплодена, бременна.

стѣва *стѣвѣ* (грц. stoiva) Рафт, етажерка за дрехи в одаята (дрешника). *Сложи юргана на стивата в одаята.*

стѣвѣсам, да настѣвѣсам (грц. stoiva) *стѣвѣсамъ, дѣ нѣстѣвѣсамъ* Натрупвам, нахвърлям дрехи върху стивата. *Стѣвѣсах зимните дрехи в одаята.*

стѣга *стѣгѣ* Догонване, настигане. *Добра стѣга.* Поздрав, когато някой настигне, догони някого.

стѣска *стѣскѣ* Неопределено количество вещество, което може да се събере в шепа, да се сложи под мишница или да се обхване с ръка. *Дай стѣска сѣно на агнето. Сложи стѣска фиде в чорбата.*

стѡмна *стѡвѣнѣ* (грц. stāmna от histēmi ‘поставям’) Глинен съд за вода с издуто тяло, тясно гърло и извита дръжка с дупка.

султанѣ *султѣнѣ* (тур. sultaniye) Вид бяло десертно грозде без семки; султанение.

сумѣсам се, да се сумѣсам *сумѣсамъ, дѣ съ сумѣсамъ* Сещам се, досещам се. *Сумѣсах се да прибера квачката с пиленцата преди да завали.*

сундурмѣ *сундурѣмѣ* (тур. sundurma) Отворено помещение на къща пред стаите;

балкон, навес. *В големите жѣги спим на сундурмата.*

сѡнѣт *сѡнѣт* (тур. sūnnet от ар.) Обрязване – религиозен обичай у мохамеданите.

сурѣт *сурѣт* (тур. surat от ар.) Човешко лице, муцуна, мутра.

сѣрвам се, да се сѣрна *сѣрвѣм съ, дѣ съ сѣрѣнѣ* (грц. soúrno ‘тегля, мъкна, влача’) Премествам се, хлѣзгам се, влача се, събарям се. *Гледай в краката си да не се сѣрѣнеш в дерето.*

сѣѡквам се, да се сѣѡкам *шѣѡквѣм съ, дѣ съ шѣѡкѣм* Скарвам се, дразня се.

сѣѡва ми се, да ми се сѣѡе *шѣѡвѣ ми съ, дѣ ми съ шѣѡѣ* Стори ми се, че чух. *Сѣѡуха ми се стѣпки, но не видѣх човек.*

сѣѡпѣно ми е *шѣѡпѣ ѣну ми ѣ* Не съм добре, малко съм болен.

сѣбѣдѣвам се, да се сѣбѣдѣ *сѣбѣдѣвѣм съ, дѣ съ сѣбѣдѣѣ* Разсѣнвам се, опомням се, ориентирам се.

сѣдерѡсам, да сѣдерѡсам *сѣдѣрѡсвѣм, дѣ сѣдѣрѡсѣм* Глобявам.

сѣдѣрам, да сѣдера *сѣдѣрѣм, дѣ сѣдѣрѣ* Скъсвам, разкъсвам.

сѣзѡбвам, да сѣзѡбѣ *сѣзѡбвѣм, дѣ сѣзѡбѣѣ* За молци: прояждам, правя дупки в тъкан, плат. *Молците сѣзѡбили вѣлѣнето одеѣло.*

сѣлзѣ, да просѣлзѣ *сѣлзѣѣ, дѣ прѣсѣлзѣѣ* За течност: изтичам на капки, капя, прокапвам. *Кѣчѣто сѣлзи.*

сѣрбогѣзка *сѣрбугѣскѣ* Шипка.

сѣрма *сѣрѣмѣ* (тур. sırma) Тѣнка нишка от злато, сребро или друг метал за шев или бродерия.

сѣщѣсам се, да се сѣщѣсам *сѣшѣтѣсвѣм съ, дѣ съ сѣшѣтѣсѣм* Обърквам се, слисвам се, шашардисвам се.

сѣургѡн *сѣургѡн* (тур. sūrgún) Стомашно разстройство.

сѣурѣя *сѣурѣѣ* (тур. sūrū) 1. Стадо овце, кози и др. 2. Тѣлпа, множество хора.

сѣурѣмѣ *сѣурѣмѣ* (тур. sūrme) Дървено или жѣлѣзно приспособление за затварѣне, заключване отвѣтре на врата или прозорѣц; мандало.

Т

таба̀н *та̀ба̀н* (тур. taban) 1. Стъпало, ходило. 2. Стъпало на обувка. 3. Табак – голям лист цветна хартия, която се използвала за обвивка на тетрадки, учебници, подаръци.

табиѝт *та̀бийѝт* (тур. tabiat от ар.) 1. Характер, нрав. 2. Навик, привычка.

табиѝтлѝйка *та̀бийѝтлѝйкъ* (тур. tabiatlı от ар.) 1. Жена с характер, прецизна в работата. 2. Жена, която обича да си угажда.

табиѝтлѝя *та̀бийѝтлѝйъ* (тур. tabiat от ар.) 1. Човек с характер, прецизен в работата. 2. Човек, който обича да си угажда.

та̀бла *та̀блъ* (лат. tabella) 1. Съвсем плитък, равен съд за поднасяне на ястия и др.; поднос. 2. Черна дъска в училище.

та̀бун *та̀бу̀н* (тюрк. tabun) Стадо коне или други копитни животни.

та̀бя *та̀б'ъ* В топонимията: височина с укрепления за охрана на път по време на войни.

та̀вря̀з *та̀вр'ас* Трезвен, изтрезнял, бодър.

та̀га̀р *та̀га̀р* Голямо кръгло дървено сито.

та̀йфа̀ *та̀йфа̀* (тур. tayfa от ар.) Група от безделници, пакостници.

та̀ке *та̀ки* (тур. take от ар.) Малка мека шапка без периферия, кепе.

та̀към *та̀към* (тур. takim) Съвкупност, комплект от вещи, инструменти.

та̀ла̀з *та̀ла̀с* (тур. talaz от грц. thàlassa 'море') Вълна.

та̀ласѝм *та̀лъсѝм* (тур. talasim от ар.) Според суеверните вярвания – зъл нощен дух, който приема различни образи и плаши хората; привидение.

та̀ла̀ш *та̀ла̀ш* (тур. talaş) Лен-товидни дървени изрезки, които се отделят при рендосване.

та̀лѐрка *та̀лѐркъ* (нем. Taler) Плитка дървена чиния; дървена подложка.

та̀лпа *та̀лпъ* (рум. talpă) Дебела дъска.

та̀мазлък *та̀мъзлък* (тур. damazlık) Отгледан вкъщи добитък, а не купен; дамазлък.

та̀ма̀н *та̀ма̀н* (тур. tamam от ар.) 1. Точно колкото трябва, по мярка. 2. Токущо, преди много малко. *Дойде таман навреме.*

та̀нтѝла *та̀нтѝлъ* (фр. dantelle) Ажурена тъкан или плетиво, изплетено на различни фигури за украса на облекло, за завеси, покривки и др.; дантела.

та̀ну̀р *та̀ну̀р* (нем.) Кръгла дъска за рязане на хранителни продукти, която служи и за подложка за горещи съдове. *Нарежи сланината на танура.*

та̀па *та̀пъ* (тур. tapa от ит. tappo) Коркова запушалка за бутилки.

та̀пѝя *та̀пѝйъ* (тур. tapy от ар.) 1. Документ за владение на недвижими имоти. 2. Документ.

та̀ра̀ба *та̀ра̀бъ* (тур. taraba от ар.) Сергия.

та̀рама̀ *та̀ръмъ'* (тур. tarama) Неразбит хайвер.

та̀рапа̀на̀ *та̀ръпънъ'* (тур. taraphane от ар.) Голяма навалица.

та̀рата̀йка *та̀ръта̀йкъ* (рус. таратайка) Разнебитено, раздрънкано превозно средство.

та̀рга *та̀ргъ* (рум. targă нем. Trage 'носилка') 1. Малка дървена носилка с дръжки за пренасяне на строителни материали, тор и др. от двама души. 2. Сандъче за бутилки.

та̀рикѝт *та̀рикѝт* (тур. tarikat от ар. 'прикрит, потаен') Хитър и нахален човек.

та̀рика̀тлък *та̀рикѝтлък* (тур. tarikatlık) Проява на тарикат; хитрост, нахалство.

та̀ро̀с *та̀ру̀с* (грц. thàrros) Естрагон – градинска подправка.

та̀рто̀р *та̀рту̀р* (грц. tàrtaros) Водач, главатар на безделници, пакостници.

та̀с *та̀с* (тур. tas от перс.) Неголям метален съд за гребане на вода.

та̀фѝта̀ *та̀фѝтъ'* (фр. taffetas от перс.) Тънък и лъскав копринен или памучен плат.

тѐвекѝл *тѐвикѝл* (тур. tevekkeli 'напрасно, напусто') Непоправим, прост.

тѐвекѝлѝя *тѐвикѝлѝйъ* (тур. tevekkeli 'напрасно, напусто') 1. Развеселен. 2. Щедър.

тѐзѝа̀х *тѐизѝ'а̀х* (тур. tezgâh от перс.) Закрепена маса за работа в работилница или магазин.

тек *тек* (тур. *tek*) Нечетен, нечифтен.

теляк *т'ъл'ак* (тур. *tellâk*) Служител в баня, който изтрива къпещите се мъже.

телячка *т'ъл'ачкь* (тур. *tellâk*) Служителка в баня, която изтрива къпещите се жени.

темане *т'ъм'не* (тур. *temennâh* от ар.) 1. Мохамедански поздрав с поклон и допиране на дясната ръка до челото, устата и гърдите. 2. Угодничество.

темел *тимел* (тур. *temel* от грц. *themelion*) Основа на сграда.

темерут *т'ъм'рут* (тур. *temerrût*) Затворен човек, инат.

темерутин *т'ъм'рутин* (тур. *temerrût*) Затворен човек, инат.

тенекеджийница *тиникижййница* (тур. *teneke*) Работилница за тенекиени изделия.

тенекеджийство *тиникижййству* (тур. *tenekesi*) Занаят на тенекеджия.

тенекеджия *тиникижйй* (тур. *tenekesi*) Занаятчия, който изработва изделия от тенекия.

тенекия *тиникйй* (тур. *teneke*) 1. Тънък метален лист, ламарина. 2. Висок правоъгълен съд от такъв лист ламарина с вместимост 16 литра. *Сложи тенекията със сирене в мазата.*

тепегъз *типиг'ос* (тур. *tepegôz*) Дебелоок, безочлив, безсрамен.

тепси *типсий* (тур. *tepsi*) 1. Голям плитък и кръгъл съд, който служи за печене на хляб, баница и др. 2. Поднос.

терзия *тирзий* (тур. *terzi*) Шивач.

терк *терк* (тур. *terk* от ар.) Образец, модел, кройка.

терсене *т'ърс'не* (тур. *tersine*) Наопаки, обратно, не както трябва.

тертип *тиртин* (тур. *tertip* от ар.) Ред; наредба, план, начин.

теслимявам, да теслимя *тислим'авъм, дъ тислим'ъ* (тур. *teslim etmek* от ар.) Предавам нещо, за да се отърва от него; харизвам, зачислявам. *Теслимявам ти агнето да го пасеш.*

теша, да отеша *тешъ, дъ утешъ* Копая плитко, прерязвам тревата с мотиката. *Вчера отесахме лозето.*

тиганица *тигънийцъ* (грц. *tegani*) Вид каша, приготвена в тиган.

тимаря *тимър'ъ* (тур. *timar etmek*) 1. Чеша кон или др. животно. 2. Бия, наказвам с бой.

тинтири-мннтири *тинтири-мннтири* Празни приказки, глупости, измислици.

тиранти *тиранти* (ит. *tirante* от *tirare* 'тегля') Презрамки.

титик *титик* В готовност, в очакване. *Утре след изгрев слънце да си на титик, тръгваме за гъби.*

тихчина *тихчинъ* Задушно, знойно време. *Хайде да спим на двора, къщи е тихчина.*

тихълък *тихълък* Тишина, тихо място.

тишлайфер *тишлайф'ър* (нем. *Tischläufer*) Тясна продълговата бродирана покривка за маса, за бюфет и др. *Тишлайферът е за новия бюфет.*

топлийка *туплийкъ* (тур. *toplu iğne* 'игла с топче, глава') Карфица с главичка във форма на топче на единия край.

топорйшка *тупурйшкъ* Дървена дръжка на земеделско сечиво; сап.

топуз *тупус* (тур. *toraz*) Желязна топка, която се използва като тежест на кантар, часовник и др.

торлак *турлак* (тур. *torlak*) Пълничко малко дете.

трап *трап* В топонимията: естествена или изкуствена яма; падина; валог. *Прескочи трапа.* 1. Избягна смъртта, оздравя. 2. Издържа си изпитите; премина в следващия клас или курс.

трапеза *тръпезъ* (грц. *tràpeza* от *tetràpeza* 'четири крака') Наредена маса за ядене.

трапезник *тръпезник* (грц. *tràpeza* от *tetràpeza* 'четири крака') Покривка за трапеза, за маса.

трен *трен* (фр. *train*) Влак.

трендафил *триндафил* (фр. *train*) Вид роза, розов храст.

треперушка *трип'рушкъ* Сребърен или златен женски накит с лъскави пластинки и телчета. *Подарих на внучката треперушки да си ги закачи на ушите.*

тригя *триг'ъ* (грц. *trygia*) 1. Твърда утайка от вино по стените на бъчва; винен

камък. 2. Нечистотия, която се сваля от тялото прикъпане; кир.

тригясвам, да тригясам *триг'асвѣм, дѣ триг'асѣм* (грц. *trugia*) Натрупвам нечистотии по тялото си.

троня, да натроня *трун'ѣ, дѣ нѣтрун'ѣ* Роня царевица, хляб и др. *Да натрониш папур* (царевица) *и да нахраниш пуйките*.

тропика̀л *трупика̀л* (фр. *tropical*) Вид плат от изкуствена материя.

тру̀фя се, да се натру̀фя *тру̀ф'ѣ съ, дѣ съ нѣтру̀ф'ѣ* (грц. *trufaō* 'живея разточително') Гиздя се, контя се; прекалявам с нажитите. *Натруфила се като коледна елха*.

трѣвна *трѣвнѣ* Трѣвен кошер – конусовиден кошер за пчели с отвор в долния край, изплетен от пръчки, измазан отвън с говежда тор.

трѣтка *трѣткѣ* Задната месеста част от тяло на птица, върху която са разположени перата на опашката.

туй̀нака *туй̀нѣкѣ* Това-онова. *Кѣде е туй̀нака, забравих как му викам*.

туй̀наки *туй̀нѣки* Това-онова.

туканцѣк *тукѣнциѣк* Тук. *Влизай, туکانцѣк съм*.

тулѣм *тулѣм* (тур. *tulum*) 1. Одрана животинска кожа, която служи като съд за сирене, масло, катран и др. 2. Корем, търбух; торба.

тѣмба *тѣмбѣ* Голяма група хора, тѣлпа.

тѣмба̀к *тѣмбѣ̀к* Корем, търбух.

тѣмба̀че *тѣмбѣ̀чи* Вид издута палачинка.

тѣмбест *тѣмб'ѣс* Нисък и широк, най-често за стъклен буркан.

тѣмва, да тѣмне *тѣмвѣ, дѣ тѣмни* Хрумва ми, идва ми на ум. *Тѣмнало му на Стоян да ходи за гѣби*.

тѣпурдѣя *тѣпурдѣйѣ* (тур. *tupurdu*) Голям шум, глѣчка, неразбория.

тѣрско лалѣ *тѣрску лѣлѣ* Кичесто жѣлто лалѣ с тѣнки остри листа.

тѣру̀к *тѣру̀к* (тур. *turuk*) Морска риба, подобна на паламуд, но по-едра от него.

тѣрям, да тѣря *тѣр'ѣм, дѣ тѣр'ѣ* Слагам, поставям.

тѣтманик *тѣтмѣник* (тур. *tutma* 'залепен') Вид баница със сирене, яйца и мас, омесени в тестото.

тѣдѣс *тѣдѣс* Тук някъде, наоколо.

тѣрбушѣн *тѣрбушиѣн* (фр. *tire-bouchon*) Уред за изтегляне на капачка от вино

тѣрмѣк *тѣрмѣк* Земенделско сечиво, в края на което има множество напречни кѣси зѣбци и се използва за събиране на трева, сено, окапали листа и др.

тѣрмѣча, да отѣрмѣча *тѣрмѣчѣ, дѣ утѣрмѣчѣ* Събирам с тѣрмѣк трева, сено, окапали листа.

тѣурлѣю *гѣувѣч* *т'урл'ѣ г'увѣч* (тур. *türlügüveç*) Печено ястие с различни зеленчуци с месо или без месо.

У

у Предлог в. *Занеси тенекията у мазата*.

увѣсвам, да увѣся *увѣсвѣм, дѣ увѣс'ѣ* Отпускам да виси, да натежи, да се отпусне. *Увесих венците с лук и чесѣн на прѣта*.

увѣсвам се, да се увѣся *увѣсвѣм съ, дѣ съ увѣс'ѣ* Омѣрлушвам се, отчайвам се. *Какво си се увесил, я ела да похапнем*.

Уведеинѣ **Увидинѣ** Религиозен празник Въведение Богородично.

увѣжда ми се, да ми се увѣди *увѣждѣ ми съ, дѣ ми съ увѣди* Омѣрна ми да чакам, да бездействам, да работя. *Увидя ми се, докато прекопая това голямо лозе*.

уйдѣсвам, да уйдѣсам *уйдѣсвѣм, дѣ уйдѣсѣм* (тур. *uydun*) 1. Допадам. 2. Прилягам. 3. Съгласявам се. *Уйдисах на брат си да отидем да ловим риба*.

уйдурдѣсвам, да уйдурдѣсам *уйдурдѣсвѣм, дѣ уйдурдѣсѣм* 1. Натѣкмявам, приспособявам. 2. Съчетавам, досѣчинявам. *Уйдурдисахме работите така, че да сдобрим роднините*.

у̀лав *у̀лѣф* Глулав, ненормален. *Хич не се прави на улав*.

улама̀ *ула̀мѣ* (тур. *ulama*) Пресечната линия между две покривни равнини, кѣдето се образува водосборен улей, при който се прави хидроизолация от ламарина.

у́лей у́л'ый В топонимията: дълбок черен път, който подсича стръмен склон, където се образува постоянно въздушно течение.

у́лия у́лий Голяма торба от груб памучен плат.

у́рбулешката у́рбулешкътъ
Необмислено, стремглаво, безразсъдно, слепешката.

урожа́й уружа́й Реколта, плодородие.

урсу́з урсу́с (тур. uğursuz) Проклет, неразбран, инат, опак човек.

урсу́зин урсу́зин (тур. uğursuz) Проклет, неразбран, инат, опак човек.

урсу́злук урсу́злук (тур. uğursuzluk) Проклетия, лошотия.

уруспия́ уруспийъ́ (тур. uşurcu) Жена с леко поведение.

усо́йна усо́йнъ В топонимията: слабо огрявано от слънцето място със северно изложение и с лек наклон, сенчесто и хладно.

усу́нлъжа усу́лъжъ Търпеливо, бавно, постепенно, хитро, убедително. *Не се тревожи, усунлъжа работата ще стане.*

у́тречка у́тричкъ Утре.

Ф

фалба́ фълбъ́ Хвалба.

фа́ля, да пофа́ля фал'ъ, дъ нуфал'ъ
Хваля някого.

фа́йда фъйды́ (тур. fayda от ар.) Полза, изгода, облага, доход.

фане́ла фъне́ль (фр. flanelle от англ. flannel) Плетена вълнена жилетка.

фара́ш фъра́ш (тур. faraş от ар.) Широка лопата за смет.

фарла́ш фърла́ш (тур. faraş от ар.) Широка лопата за смет.

фарфа́ра фърфъръ́ (тур. farfara от ар.) Несериозен, вятърничав човек; бърборко.

фашкя́ фъшкыйъ́ (тур. fiski) Говежда или конска тор.

фестон фистон (фр. feston 'гирлянда' от ит. festone) Бродерия във вид на малка дъга по края на дреха, покривка и др.

фила́нкия филанкишийъ́ (тур. filân 'някой' + kes 'човек, лице' от перс.) Някой си човек, еди-кой си. *Налей си вода, кладенчето е на селото, не е на филанкишията.*

фи́ра фйръ́ Намаляване на обема и теглото на стока вследствие на изпарение, повреда и др. *Като я изпахме, вълната даде фира.*

фиста́н фиста́н (тур. fistan от грц. phoústa от алб.) Пола, фуста.

фиста́нлък фистънлък (тур. fistanlik) Вид памучен плат за летни поли.

фита́рия фитърыйъ́ (грц. phytàrion 'растение') Лека в зеленчукова градина.

фй́тка фйткъ́ (тур. fita) Пуйка.

фише́к фише́к (тур. fişek) 1. Цев от хартия или метал, напълнена с избухливи вещества; гилза. 2. Увити в хартия еднакви по форма монети или други кръгли предмети, които по форма наподобяват гилза.

фишю́ фиш'у́ (фр. fichu) Тънко прозрачно шалче.

фльо́нга фл'онгъ́ (арум. fl'ongu от ит. fiocco от лат. flossus 'парче') Широка лента от тънък копринен плат, завързана като пеперудка; джувка.

фльо́рца фл'орцъ́ (рум. fleoarcă) Лека, развратна жена.

фонда́н фунда́н (фр. fondant 'сочен', 'топящ се') 1. Вид полутвърда захар, употребявана за захарни изделия. 2. Мек ароматизиран бонбон, който се топи.

фризй́рам фризй́ръм (фр. friser) За коса: правя къдрава, накъдрям.

фрикасе́ фрикъсе́ (фр. fricassée от лат. frico 'търкам') Ястие от месо и бял гъст сос от брашно и лимонов сок.

фука́ра фукъръ́ (тур. fukara от ар.) Бедняк, сиромаш.

фука́рия фукърыйъ́ (тур. fukara от ар.) Бедност, беднотия, сиромашия.

фукарлъ́к фукърлъ́к (тур. fukarlik от ар.) Бедност, беднотия, сиромашия.

фъндъ́к фъндъ́к Малко валмо памук, вълна, козина, коса и др. *По пътеката са минавали овце, има фъндъци вълна по трънките.*

фърку́лица фъркулицъ́ (рум. от лат. furca 'вила') Вилица.

фъртуна *фъртунъ* Снежна буря, виелица.

Х

хабѐр *ъбѐр* (тур. haber) Вест, известие, новина.

хаберлѝя *ъб'ърлѝъ* (тур. haber) Уведомен, известѐн за нещо.

хавà *ъвъ* (тур. hava от ар.) 1. Атмосферно време. 2. Настроение, положение.

хавàн, хавàнче *ъвàн, ъвàнчи* (тур. havan от перс.) Метален съд, обикновено бронзов, в който се чукат орехи, захар, чесън, червен пипер и др.

хаджѝйка *ъжѝъ* (тур. hacı) Жена, която е ходила на хаджилък.

хаджилък *ъжилък* (тур. hacilik от ар.) Отиване на поклонение на светите места в Ерусалим за християните и в Мека и Медина за мохамеданите.

хаджѝя *ъжѝѝ* (тур. hacı) Мъж, който е ходил на хаджилък.

хаджѝйче *ъжѝѝчи* (Antirrhinum) Градинско цвете – кученце, антиринум.

хазър *ъзър* (тур. hazır от ар.) Така и така, разгеле.

хайр *ъѝр* (тур. hayır от ар.) Добро, щастие, сполука.

хайрлѝя *ъѝрлѝъ* (тур. hayırlı) Човек, който носи щастие.

хайрсъзин (тур. hayırsız) Зъл човек, проклетник, нехранимайко.

хайвàнин *ъвàнин* (тур. hayvan от ар.) 1. Животно, говедо. 2. Глупак, неразбран човек.

хайдѝтин *ъѝдѝтин* (тур. haydut) Крадец.

хайдуткѝня *ъѝдуткѝн'ъ* (тур. haydut) Крадла.

хайдутлѝк *ъѝдутлѝк* (тур. haydutluk) Кражба, разбойничество.

хàйка *хàѝъ* (тур. haykırı 'вик, крясък') Организирано преследване на дивеч или разбойници.

хайлàз *ъйлàс* (тур. haylaz) Мързеланин, ленивец.

хайлàзин *ъйлàзин* (тур. haylaz) Мързеланин, ленивец.

хайлазкѝня *ъйлъскѝн'ъ* (тур. haylaz) Мързелана.

хайлазлък *ъйлъзлък* (тур. haylazlık) Мързел, безделие.

хайлазѝвам *ъйлъзѝвѝм* (тур. haylaz) Мързелувам, безделнича.

хайманà *ъѝмънъ* (тур. haymana 'пасище за свободен добитък') Безделник, скитник, нехранимайко.

хайманѝвам *ъѝмънѝвѝм* (тур. haymana) Безделнича, скитам се без работа.

хайманòсвам *ъѝмънòсвѝм* (тур. haymana) Безделнича, скитам се без работа.

хàйта *àѝтъ* (тур. hayta) Човек, който се скита без работа, безделник.

хак *хак* (тур. hak от ар.) Право, заслужено, справедливо.

хал ал (тур. hal от ар.) Положение, състояние, в което се намира някой; лошо положение. *Не ме питай на какъв хал сѝм.*

хàла *àлъ* (грц. chálaza 'градушка') Силна буря, ураган.

халàл *ълàл* (тур. helâl от ар.) От сърце, с благословия подарявам нещо. *Халал да ти е гривната, носи я сѝс здраве.*

хàли *хàли* (нем. Halle) Голям покрит пазар за хранителни продукти.

хàлище *àлишѝти* (тур. halı 'килим') Дебела черга за завиване или постилане, изработена от вълна или козина.

халòсвам, да халòсам *ълòсвѝм, дъ ълòсѝм* (грц. chalnò, chalò 'повреждам') Блъскам, удрям силно.

халòсвам се, да се халòсам *ълòсвѝм съ, дъ съ ълòсѝм* (грц. chalnò, chalò 'повреждам') 1. Удрям се, блъскам се случайно. 2. Преструвам се, превземам се.

хàлтав *àлтъф* 1. Който не е стегнат, хлабав. 2. Недисциплиниран, разпуснат.

хамàлин *ъмàлин* (тур. hamal от ар.) Носач.

хамаллък *ъмъллък* (тур. hamalik от ар.) 1. Работа на хамалин. 2. Тежка, обикновено физическа работа.

хамалòгия *ъмълòгѝъ* (тур. hamalik от ар.) 1. Работа на хамалин. 2. Тежка, обикновено физическа работа.

хамалѝвам *ъмълѝвѝм* (тур. hamal от ар.) 1. Изпълнявам работа на хамалин. 2. Върша тежка, обикновено физическа работа.

хамбàр *ъмбàр* (тур. ambar от ар.) 1. Помещение за зърнени храни, склад. 2. Голяма ракла за съхранение на зърнени

храни. 3. Голямо, студено, неприветливо помещение.

хамѐн ъмѐн (тур. hemen от перс.) Почти, едва ли не. *Баницата хамен е опечена.*

хамсѝя ъмсѝйъ (тур. hamsi от грц.) Вид дребна морска риба със странично сплескано тяло, дълго до 15 см.

хамѹт ъмут (тур. hamut) 1. Специално приготвени ремъци за впрегатно животно. 2. Дървена, обшита с кожа примка за шия на впрегатен кон.

хан ан (тур. han от перс. hane ‘къща’) 1. Кръчма и гостилница с помещения за спане на пътници и с обор за добитък; странноприемница. 2. Дом, в който постоянно влизат и излизат много хора.

ханджийка ънжѝйкъ (тур. hancı) Съпруга на ханджия, кръчмарка.

ханджѝя ънжѝйъ (тур. hancı) 1. Притежател на хан. 2. Кръчмар, гостилничар.

ханѐма ънѐмъ (тур. hanım) Омъжена туркиня, кадъна.

харамѝйство ърѝмѝйству (тур. harami от ар.) Проява, дейност на харамия; бунтовничество, разбойничество.

харамѝя ърѝмѝйъ (тур. harami от ар.) Хайдутин, бунтовник, разбойник.

хардѹл ърдѹл (тур. hardal от ар.) Синап, синапено семе.

хѹрен ѹр’ън (грц. haris ‘радост, благодарност’) Добър, хубав.

харѝзвам ърѝзѝмъ Подарявам, давам дума да подаря.

хармѹн ърмѹн (тур. harman от перс.) 1. Равно утъпкано кръгло място в двора на селска къща, където се вършее с животинска тяга с диканя – земеделско съоръжение за вършитба, направено от дебела дъска, на която са набити кремъчни остри камъни, които изчукват зърната и надробяват сламата. 2. Част от селски двор, където покритата с трева и бурени земя не се обработва, а се отглеждат свободно домашни птици и малки животни. *Кокошките и пуйките пасат на хармана.*

харманджийка ърмѹнжѝйкъ (тур. harmancı) Жена, работеща на хармана по време на вършитба.

харманджѝя ърмѹнжѝйъ (тур. harmancı) Човек, работещ на хармана по време на вършитба.

харч арч (тур. harç от ар.) Паричен разход, разноски.

хѹрча, да изхѹрча ѹрчъ, дѹ изѹрчъ (тур. harç от ар.) Изразходвам.

харчилѹк ърчлѹк (тур. harçlık от ар.) Пари за дребни разходи.

хас хас *Има си хас.* Виж ти, възможно ли е.

хасѐ ѹсѐ (тур. hasa от ар.) Тънко доброкачествено памучно платно.

хастѹр ѹстѹр (тур. astar) Подплата на дреха.

хастарлѹк ѹстѹрлѹк (тур. astarlık) Плат, който се използва за хастар, за подплата.

хѹсьл ѹсьл (тур. hasil от ар.) В края на краищата, изобщо, всъщност.

хатѹр ѹтѹр (тур. hatir от ар.) 1. Угода, удоволствие. 2. Воля, желание, изискване. 3. Почит, уважение. *Студът за хатѹр не ходи, обличай си дебелиите дрехи.*

хафѝф ѡфѝф (тур. hafif от ар.) Несигурен, несериозен, лекомислен. *Хич не му вярвай, това е хафѝф работа.*

хѐптен ѐпт’ън (тур. hepten) Напълно, съвсем. *Ама той хептен не става зца тази работа.*

хергелѐ ѡѹргилѐ (тур. hergele от перс.) Стадо коне.

хич ич (тур. hiç от перс.) Никак.

хлѹпка лѹнкъ Ковано медено звънче с различни размери и тегло, което се окачва на шията на животно, което често се отделя от стадото, обикновено овца или коза; чан.

хляв ляф Обор за животните, разположен под жилищните помещения на къщата до мазето. *Затволи овцете в хлява.*

хѹлан ѹлѹн (тур. oğlan ‘момче’) Частица за усиляване, упрек, учудване – човече, хайде де, пък. *Хайде холан, хапни си от сланината.*

хѹремаг ѹр’ѹмѹк Смесен селски магазин за хранителни стоки и напитки и едновременно селска кръчма.

хрѹненик рѹн’ѹник Осиновено момче.

хрѹненица рѹн’ѹнѹъ Осиновено момиче.

хранениче *р̀ан'ьнчи* Осиновено дете.

хрантутник *р̀антутник* Мързелан, готованин.

хрантутница *р̀антутницъ* Мързелана, готованка.

хрантутя *р̀антут'ъ* Храня, издържам някого, който не заслужава или от когото няма никаква полза, който мързелува и не иска да работи.

хрисим *р̀исим* (грц. chrèsimos 'добър') Кротък, скромн, смирен.

хрѣтка *р̀ѣткъ* Ловно куче.

хумя *у̀м'ъ* Мажа или измивам с хума.

хърбав *ѣрбѣф* Много слаб, хилав.

хърцой *ѣрцой* Преселник от полски край.

хърцойка *ѣрцойкъ* Преселничка от полски край.

хъшлак *ѣшлак* Хлапе, хлапак.

Ц

цака *ц̀акъ* Начин за оправяне на нещо; леснина.

цвик *ц̀вик* Суроватка – течност, която се отделя от млякото при подсирването му (правенето на сирене).

цедилка *ц̀'ѣдилкъ* Люлка от домашно тъкано вълнено платно с презрамки (пращуви) за носене на гръб на дете или товар, която по форма прилича на парчето плат за прецеждане на млякото при приготвяне на домашно сирене.

целволѣ *ц̀'ѣвлулѣ* (нем. Zellwolle по цел(улоза) + Wolle 'вълна') Изкуствена вълна, изработена от целулоза или вискоза.

цѣрбер *цѣрб'ѣр* (лат. cerberus от грц. kèrberos) Усърден, строг, нелюбезен пазач.

церя, да изцеря *ц̀'ѣр'ѣ, дѣ исц'ѣр'ѣ* Лекувам.

цѣвря *цѣвр'ѣ* Хленча, плача, рева.

цѣгла *цѣглъ* (нем. Ziegel от лат. tegula) Вид плоска керемиди.

циглър *циглър* (нем. Ziegel от лат. tegula) Производител и продавач на цигли.

цинга *ц̀ингъ* Скорбут.

цинцарин *ц̀инцърин* (рум. tintar) Скъперник.

цинцарка *ц̀инцъркъ* (рум. tintar) Скъперница.

цифка *ц̀ифкъ* Продълговата дървена запушалка с дупка в средата за пиене на ракия от малка бутилка.

цоцоман *цуцуман* Пълен човек; дебелак.

цоцоманка *цуцуманкъ* Пълна жена; дебеланка.

цукало *цука̀лу* (грц. tsoukalì) Нощно гърне.

цѣфла *цѣфлъ* Жена, която безшумно изпуска газове от червата; прѣдла.

цуфтя, да цѣфна *цѣфт'ѣ, дѣ цѣфнѣ* Изпускам безшумно газове от червата; прѣдя.

цѣцам *цѣцѣм* Пия ракия от малка бутилка с цифка (продълговата дървена запушалка с дупка по средата).

цѣрвулан *цѣрвулан* Беден човек; бедняк, сиромаш.

цѣрвуланка *цѣрвуланкъ* Бедна жена; беднячка, сиромашкиня.

цѣрцѣря *цѣрцѣр'ѣ* За радио: говоря.

цяр *ц̀'ар* Лек, лекарство.

Ч

чайр *ч̀ѣйр* (тур. çayır) Многогодишна ливада, която не се намира покрай река или дере, а представлява обработваема земя, която е оставена незасята, за да си почине, да се възстанови почвата.

чактисвам се, да се чактисам *ч̀ѣктисвѣм съ, дѣ съ ч̀ѣктисѣм* (тур. çaktmak 'огниво') Досещам се, съобразявам, проумявам, схващам.

чѣлвам се, да се чѣлна *чѣлвѣм съ, дѣ съ чѣлнѣ* (тур. çalmak) Побърквам се.

чалдѣсвам се, да се чалдѣсам *ч̀ѣлдѣсвѣм съ, дѣ съ ч̀ѣлдѣсѣм* (тур. çildirmek) Побърквам се, обърквам се.

чалѣм *чѣлѣм* (тур. çalim) 1. Умение, похват, начин. 2. Позиране, важничане, превземки. *Хич не я слушай, това са чалѣми.*

чам *чам* (тур. çam) 1. Иглолистно дърво. 2. Дървен материал от иглолистни дървета.

чѣмкория *чѣмкуруйѣ* (тур. çamkoru) Гора от иглолистни дървета; борови гора.

чампаретина *чѐмпѐрѐтинѐ* Лека жена.

чѐмсакѝз *чѐмсѝкѝс* (тур. çam sakizi) Борова смола, на която е изтеглен терпентинът.

чантѝя *чѐнтѝйѝ* (тур. çandi) Дървена стряха, на която се крепи покривът.

чѐпа *чѐпѝ* (тур. çара) Малка мотика, по-голяма от каластир.

чапкѝнин, **чапкѝн** *чѝпкѝнин,* *чѝпкѝн* (тур. çарkin) Женкар, развратник.

чапкѝнлѝк *чѝпкѝнлѝк* (тур. çарkinlik) Поведение, постѝпка на чапкѝнин; женкар.

чапрѝз *чѝпрѝс* (тур. çarpaz от перс.) Пафта, метално украшение на женски пояс, с което се закопчава коланът.

чапрашѝк *чѝпрѝшѝк* (тур. çapraşik) Избухлив човек, склонен към скандали, разпавии.

чардѝ *чѝрдѝ* Стадо волове или биволи.

чардѝк *чѝрдѝк* (тур. çardak от перс.) 1. Покрита част от етаж на къща, отворена към слънчевата страна и към двора; вид балкон. 2. Високо скеле, по което се разклонява лоза в двор или градина. 3. Легло на високи клонове или сред разклонено дърво за полски пазач. *Лятно време спим на чардака.*

чарчаѝш *чѝрчѝѝш* (Fuchsia hybrida) Декоративно цвете – обички.

чаршафѝсам, **да чаршафѝсам** *чѝрчѝфѝсѝм,* *дѝ чѝрчѝфѝсѝм* (тур. çarşaf от перс.) Закопчавам или пришивам чаршаф на юрган или одеяло.

чаршѝя *чѝршѝйѝ* (тур. çarşı от перс.) Търговска улица.

чатѝл *чѝтѝл* (тур. çatal) 1. Раздвоено като вила дърво. 2. Разтворът между двата крака на човек. *Този чатал става за мотавилка* (уред за опъване на прежда).

чат-пат *чат-пат* (тур. çat pat) 1. От време на време, сегиз-тогиз. 2. Частично, приблизително, тук-там.

чаткам, **да чѝтна** *чѝткѝм,* *дѝ чѝтнѝ* Разбирам, схващам.

чаѝнен *чѝѝн ѝн* Емаилиран съд за готвене. *Чаунена тенджерѝ.*

чаѝш *чѝѝш* (тур. çavuş üzümü) Сорт бяло едрозърнесто грозде.

чѐбѝр *чѐбѝр* (ср. шебер, çабер) Дървен съд с дръжки като уши, подобен на каца за вода, боза, грозде и др.

чеврѝст *чѝврѝс* Срѝчен, пѝргав, ловѝк, енергичен, подвижен, бѝрз.

чѝйрѝк *чѝйрѝк* (тур. çeyrek) Четвъртинка от заклано животно.

чѐкам *чѐкѝм* Чопля, човѝркам.

чекѝя, **чекѝйка** *чикѝйѝ,* *чикѝйкѝ* (тур. çakı) Сгѝваемо джобно ножче.

чекрѝк *чѝкрѝк* (тур. çikrik) 1. Домашен уред за предене, пресукване или навиване на прежда, който се движи с две колела. 2. Валяк над геран ‘кладенец’ за навиване на вѝжето при вадене на вода.

чекрѝкчѝя *чѝкрѝкчѝйѝ* (тур. çikrik) Специалист по мануална терапия.

чѐлѝстря *чѝлѝстр ѝ* Заглаждам, изглаждам.

чѐляд *чѐл ѝд* Семейство, домочадие.

чѐляк *чил ѝк* Човек.

ченгѝл *чингѝл* (тур. çengel) 1. Кука за окачване вѝв форма на s. 2. Кука за окачване.

ченгенѝ *чингинѝ* (тур. çingene) Циганин, ром.

ченѝ *чѝнѝ* (тур. çene) Челюст.

чѐпкѝло *чѝпкѝлу* Уред за чѐпкане, разбиване на вѝлна.

чѐпкам, **да разчѐпкам** *чѐпкѝм,* *дѝ рѝсчѐпкѝм* За вѝлна: разбивам, правя пухкава.

червѝнка *чѝрвѝнкѝ* (Agaricus Campester) Вид бяла кѝлбовидна ядлива гѝба с приятен вкус и аромат, разпространена по пасища и ливади, която при нараняване порозовява; полска печурка, червенушка, сѝдинци, старци, капаклийка, торници.

чѐрга *чѐргѝ* Постилка, обикновено за пода, изтѝкана от боядисана вѝлна или от боядисани парцали от стари износени, скѝсани памучни дрехи.

чѐреп *чѐр ѝп* Парче от счупен глинѝн или порцѐланов съд; чирѐп.

черѐшница *чирѐшницѝ* Туршия от черѐши; кисели черѐши.

черкѝз *чѝркѝс* Лице от кавказка народност от областта Черкезия.

черкѣзин *чъркѣзин* Лице от кавказка народност от областта Черкезия.

чѣркова *чѣркувъ* Черква, църква.

чѣркѣвище *чъркѣвишти* Двор на черкова, църква.

чѣрчѣвѣ *чърчѣвѣ* (тур. *çerçeve*) Рамка на прозорец, дограма.

чѣсна, да **отчѣсна** *чѣснѣ*, дѣ *отчѣснѣ* Откръшвам клонче с листа, обикновено от саксийно цвете.

чѣснаѣк *чѣснѣк* Откръшено клонче с листа от саксийно цвете за размножаване, за засаждане.

чет *чет* Брой.

чѣшѣт *чишѣт* (тур. *çeşit* от перс.) 1. Всеки вид стока, асортимент, артикул. 2. Своеобразен човек, особняк, тип, оригинал.

чѣгѣркам, да **изчѣгѣркам** *чѣгѣркѣм*, дѣ *исчѣгѣркѣм* Изтръгвам с остър предмет; чопля.

чѣба *чѣбѣ* За куче: махай се, бягай.

чѣбѣк *чѣбѣк* (тур. *çubuk*) Вид лула с дълга дръжка.

чѣбукчѣя *чѣбукчѣйѣ* (тур. *çubukçi*) 1. Човек, който пълни и подава или пали чѣбук (лула с дълга дръжка) на господар. 2. Угодник, подлизурко; лакей.

чѣвѣя *чѣвѣйѣ* (тур. *çivi*) 1. Клин. 2. Челюст.

чѣлѣ *чѣлѣ* (тур. *çile*) Прѣжда или конци, намотани на снопче.

чѣнка *чѣнкѣ* 1. Стринка, съпруга на чѣчо. 2. Употребява се вместо леля, когато няма роднинска връзка.

чѣня *чѣнѣ* Правя, върша нещо.

чѣрѣк *чѣрѣк* (тур. *çirak*) 1. Ученик при майстор-занаятчия. 2. Слуга в дюкян. 3. Помощник в домакинството.

чѣраклѣк *чѣрѣклѣк* (тур. *çiraklik*) Времето, което някой прекарва като чѣрак; чѣракуване.

чѣракѣвам *чѣрѣкѣвѣм* (тур. *çirak*) 1. Работа като ученик при майстор-занаятчия. 2. Работа като помощник в домакинството.

чѣракѣване *чѣрѣкѣвѣни* (тур. *çirak*) Времето, което някой прекарва като чѣрак; чѣраклѣк.

чѣрен *чѣрѣн* Дръжка на нож.

чѣроз *чѣрус* (тур. *skirròs* 'втвърден') 2. Сушена на слънце риба. 2. Слаб, сух, мършав човек.

чит *чит* Басма – тънък памучен плат с шарки.

чѣтав *чѣтѣф* Здрав, запазен, цял.

чѣфтѣ *чѣфтѣ* (тур. *çifte* от перс.) 1. Ловна пушка с две цеви. 2. Два еднакви предмета; чѣфт. 3. Ритник на кон или магаре с двата крака едновременно. *На гол тумбак чѣфте пищови*. Бедняк, който се опитва да се държи като богаташ.

чѣфтѣсвам, да **чѣфтѣсам** *чѣфтѣсѣм*, дѣ *чѣфтѣсѣм* (тур. *çifte* от перс.) 1. Събирам две неща, за да образуват двойка. 2. Съешвам животни. *Чѣфтосвам зѣтите* (гетите). *Чѣфтосай кобилата да си имаме жребѣче*.

чѣфѣт *чѣфѣт* (тур. *çifutin* от евр.) Евреин.

чѣфѣтин *чѣфѣтин* (тур. *çifutin* от евр.) Евреин.

чѣфѣтка *чѣфѣткѣ* (тур. *çifutin* от евр.) Еврейка.

чѣчѣпѣй *чѣчѣпѣй* (*Parus major*) Малка пойна птичка с жълто коремче, черна глава и сивосинкави крилца и опашка; голям синигер. В други региони на страната се нарича цинек, кратунарче, сланинарче.

чѣбан *чѣбѣн* (тур. *çoban* от перс.) Овчар, пастир.

чѣбѣнин *чѣбѣнин* (тур. *çoban* от перс.) Овчар, пастир.

чѣбѣнка *чѣбѣнкѣ* (тур. *çoban* от перс.) Овчарка, пастирка.

чѣбанлѣк *чѣбѣнлѣк* (тур. *çobanlik* от перс.) Занятие на овчар, пастир.

чѣглав *чѣглѣф* Притеснен, неспокоен. *Чѣглаво ми е*. Притеснен съм, неспокоен съм, криво ми е.

чѣджум *чѣжум* (тур. *çocuğum* от *çocuk*) Дете мое, мой човек, приятел.

чѣкам, да **чѣкна** *чѣкѣм*, дѣ *чѣкнѣ* 1. За птица: кълва 2. Обиждам, засягам, кълва.

чѣкам, да **прѣчѣкам** *чѣкѣм*, дѣ *прѣчѣкѣм* Копая земята плитко, като загребвам малко количество прѣст. *Лѣзѣто трѣбва да се прѣчѣка за трѣти пѣт*.

чѣкам се, да **се чѣкам** *чѣкѣм се*, дѣ *се чѣкѣм* Карам се, разправям се.

чѣкан *чѣкѣн* 1. Ток на обувка. 2. Средата, вътрешната част на зелка; кочан. *Булката е на тънки чѣкани*.

чòканче *чòкънчи* 1. Токче на обувка. 2. Средата, вътрешната част на зелка; кочан.

чòкòй *чукòй* (рум. ciokoі) Едър земеделец; чифликчия.

чòнка *чòнкъ* Човка, клюн. *Затваряй си чонката.* Мълчи.

чоп *чоп* (тур. çòp ‘сопа’) Жребий.

чорбаджийка *чурбъжййкъ* (тур. çorbacı) Собственичка, стопанка, работодателка.

чорбаджилък *чурбъжилък* (тур. çorbacılık) Качества, поведение на чорбаджия, собственик, стопанин.

чорбаджия *чурбъжййъ* (тур. çorbacı) Собственик, стопанин, работодател.

чòрлав *чòрлъф* Рошав, несресан, невчесан.

чувèн *чувèн* (тур. çòven) Емайлирана тенджерка.

чұка *чұкъ* В топонимията: каменист заоблен връх.

чука̀ло *чука̀лу* 1. Инструмент за чукане в техниката, в кухнята и др. 2. Чука̀ла (мн. ч.) – комплект инструменти, земеделски сечива и др. *Хаванче и чукало за чесън.*

чука̀р *чука̀р* В топонимията: невисок хълм със скалист връх.

чукундұр *чукундұр* (тур. çükündür от перс.) 1. Цвекло. 2. Прост, недодялан човек.

чул *чул* (тур. çul от ар.) Завивка от козина за кон, магаре и др. животни.

чумбèр *чумбèр* (тур. çember от перс.) Женска забрадка, кърпа.

чумèря се, да се начумèря *чумèр’ъ съ, дъ съ нъчумèр’ъ* 1. Мръщя се, муся се, сърдя се. 2. За времето: заоблачава се, става мрачно.

чумòсвам, да чумòсам *чумòсвъм, дъ чумòсъм* (тур. çıma) Пустосвам, кълна, като употребявам думата чума.

чұнким *чұнким* (тур. çŭnki, çŭnkŭ) Нима, едва ли.

чұтура *чұтуръ* (рум. ciutură от ит. ciotola от лат. cutola) 1. Дълбок дървен съд за чукане на сол, жито и др.; голямо хаванче. 2. Глава, кратуна. *Много си дебелоглав, хич не ти увира чутурата.*

чучулèтка *чучулèткъ* (Calocybe Gambosum) (тур. çŭnki, çŭnkŭ) Пролетна

ядлива бяла гъба с аромат на прясно брашно, използвана за приготвяне на различни ястия; майска гъба, пролетна миризливка.

чұчур *чұчур* (кар-балк. чухчур от чеч. чухчари) В топонимията: тръба или дървен жлеб, от който изтича водата от извора.

чұшка *чұшкъ* 1. Пиперка. 2. Червено лале.

Ш

шадравàн *шъдръвàн* (тур. şadırvan) Фонтан.

шайка *шайкъ* (рус. шайка) Група разбойници, побойници, престъпници.

шайкаджийство *шайкъжййству* (рус. шайка) Дейност на шайкаджия – разбойник, престъпник.

шайкаджия *шайкъжййъ* (рус. шайка) Участник в шайка – разбойник, престъпник.

шàнец *шàн’ъц* (нем. Schanze) Крайпътен дълъг ров; канавка.

шанжàн *шънжàн* (фр. changeant) Плат с променливи цветове в зависимост от светлината.

шàнтав *шàнтъф* Глупав, побъркан, откачен. *Шантава работа. Шантава жена.*

шантұнг *шънтұнк* (соб. име на провинция в Китай) Вид плат от копринени отпадъци или от груба коприна, използвана за горни летни дрехи.

шарлатàн *шърлътàн* (фр. charlatan от ит.) Измамник, хитрец, лъжец, мошеник, непочтен човек.

шарлатàнин *шърлътàнин* (фр. charlatan от ит.) Измамник, хитрец, лъжец, мошеник, непочтен човек.

шарлатанйя *шърлътънййъ* (фр. charlatanisme) Измама, мошеничество, безочлива лъжа.

шарлатàнка *шърлътàнкъ* (фр. charlatan от ит.) Измамничка, лъжкиня, мошеничка, непочтена жена.

шарлатàнствам *шърлътàнсвъм* (фр. charlatan) Върша шарлатанства, мошеничества; лъжа, мамя.

шарлатанство *шърлътанству* (фр. charlatanisme) Измама, мошеничество, безочлива лъжа.

шасла *шасль* (фр. charlatanisme) Бяло ранозрейно десертно грозде.

шатра *шатръ* (ар.) Палатка.

шафрантия *шъфрѣнтійъ* (тур. şifrinti) Лека жена.

шашав *шашѣф* (тур. şaşı) Заплеснат, замаян, побъркан; глупак.

шашардѣсам, да шашардѣсам *шъшърдѣсѣм, дъ шъшърдѣсѣм* (тур. şaşırmak) Обърквам, слисвам.

шашардѣсам се, да се шашардѣсам *шъшърдѣсѣм съ, дъ съ шъшърдѣсѣм* (тур. şaşırmak) Обърквам се, слисвам се. *Шашардисах се и не зная какво да правя.*

шашарма *шъшърмъ* (тур. şaşıрма) Бъркотия, смут. *Да става шашарма.*

шашвам, да шашна *шашѣм, дъ шашнъ* (тур. şaşmak 'учудвам се') Смайвам, изумявам.

шашвам се, да се шашна *шашѣм съ, дъ съ шашнъ* (тур. şaşmak 'учудвам се') Смайвам се, изумявам се.

шашка *шашкъ* (рус. шашка) Сабя.

шашкѣн *шъшкън* (тур. şaşkin) Глупав, смахнат, налудничав, опак човек.

шашкѣнин *шъшкънин* (тур. şaşkin) Глупав, смахнат, налудничав, опак човек.

шашкѣнѣя *шъшкънѣйъ* (тур. şaşkin) Проява на шашкѣнин; налудничавост.

шашма *шашмъ* (тур. şaşmak 'учудвам') Измама, лъжа, хитрост.

шаяк *шайкъ* (тур. şayak) Груб вълнен плат за горни дрехи.

шваба *швабъ* (нем. Schwabe от лат. Suebi) Подигравателно название на немец.

шебек *шибѣк* (тур. şebek) Пълничко, добре гледано дете.

шевиѳт *шив'ѳт* (анг. cheviot по името на шотландска овца с хубава вълна) Вид вълнен плат за горни дрехи.

шейтан *шѣйтѣн* (тур. şeytan) Хитрец.

шекѣр *шикѣр* (тур. şeker от перс.) Захар, нещо сладко.

шекерджѣйка *шик'ържѣйкъ* (тур. şekerci) Жена, която прави и продава шекерчета, захарни изделия.

шекерджѣя *шик'ържѣйъ* (тур. şekerci) Човек, който прави и продава шекерчета, захарни изделия.

шекѣрка *шикѣркъ* (тур. şeker от перс.) Сорт сладки ябълки.

шен *шен* (тур. şen от перс.) На оздравяване е, по-добре е, по-бодър. *Болният днес е шен.*

шербѣт *шърбѣт* (тур. şerbet от ар.) 1. Сироп от плодове. 2. Сладко разхладително питие от сироп.

шербетлѣя *шърб'ѣтлѣйъ* (тур. şerbetli) Много сладък.

шѣря се шѣр'ъ съ 1. Боледувам от шарка, шаря се. 2. Патя си, преминавам през трудности.

шѣбам, да нашибам *шѣбѣм, дъ нъшѣбѣм* 1. Удрям, бия. 2. Слагам в голямо количество, безразборно. *Много сол си нашибала в боба.*

шѣбанка *шѣбѣнкъ* Тънка жилава пръчка, пръчка за бой; шибалка.

шибѣлка *шибѣлкъ* Тънка жилава пръчка, пръчка за бой; шибанка.

шиѣнки *шѣйѣнки* Народен обичай – седянка за шиене на дрехите за дарове на сватбарите.

шиѣгѣн *шѣйѣгѣн* Врат, шия на птица.

шиѣкалка *шѣйѣлкъ* Кълбовиден израстък по дъбовите дървета.

шиѣкалкѣвя, да изшиѣкалкѣвя *шиѣкѣлкѣв'ъ, дъ ишиѣкѣлкѣв'ъ* Заобикалям отговора, опитвам се да не отговоря; извъртам, усуквам.

шиѣле *шѣли* Агне на възраст до 1 година.

шинѣк *шинѣк* (тур. от грц. chòinix) Дървен цилиндричен съд, подобен на крина, който събира около 8–10 кг зърнени храни.

ширѣ *ширѣ* (тур. şıra от перс.) Сладък неферментирал сок от грозде; мѣст.

ширбѣй *ширбѣй* (тур. şebboy) (Cheiranthus) Градинско цвете – шибой.

ширѣт *ширѣт* (тур. şirit, şerit) Тясна тъкана или плетена лента за обшиване краищата на дреха; галон.

шишанѣ *шишѣнѣ* (тур. şışane от перс.) Стара къса пушка с широка цев.

шишѣ *шишѣ* (тур. şişe от перс.) 1. Стъклен съд за течности с дълго тясно гърло; бутилка. 2. Количеството течност,

което се съдържа в такъв съд. 3. Стъкло за газена лампа.

шкартирам *шкърти́ръм* (ит. scartare) 1. Отстранявам, премахвам нещо като негодно. 2. Отстранявам, изключвам някого като неподходящ.

шкарто *шкар́ту* (ит. scarto) 1. Нещо отделено, изхвърлено като негодно. 2. Негодна стока, брак.

шкембѐ *шк'ѐмбѐ* (тур. işkembe от перс.) 1. Търбух, стомах на преживно животно. 2. Корем на човек.

шкембеджийница *шк'ѐмб'ѐ-жййница* (тур. işkembe от перс.) Ресторант, гостилница, в която готвят главно шкембе-чорба.

шкембелія *шк'ѐмб'ѐлийъ* (тур. işkembe от перс.) Пълен човек, с голям корем, с голямо шкембе.

школò *шкулò* (грц.) Училище.

шкòлски *шкòлски* (грц.) Училищен, ученически.

шлàгер *шлàг'ър* (нем. Schlager) Модна танцова песен.

шли́фер *шли́ф'ър* (нем. Schliefer 'маншон') Горна дълга дреха от тънък непромокаем плат.

шмàйзер *шмàйз'ър* (нем. Schmeizer) Автоматична пушка, автомат.

шмèкер *шмèк'ър* (нем. Schmecker 'лице с тънък вкус') Лукав хитрец, измамник.

шмекерія *шм'ѐк'ѐрийъ* (рум. şmecherie) Измамна, хитра постъпка.

шмекерувам *шм'ѐк'ѐрийъ* (нем. Schmecker 'лице с тънък вкус') Правя шмекерия; хитрувам, мамя.

шмугвам се, да се шмугна *шмугвѐм сѐ, дѐ сѐ шмугнѐ* Промъквам се, минавам незабелязано.

шопàр *шупàр* 1. Голямо охранено скопено прасе. 2. Много дебел човек.

шпйкер *шпйк'ър* (анг. speaker) 1. Радиоговорител. 2. Говорител.

шприц *шприц* (нем. Spritze) Тенекиена конусовидна тръбичка, през която се прокарват тестени произведения или кремове, за да им се придаде определена форма.

шприцòвам *шприцòвѐм* (нем. Spritze) Обработвам с шприц.

шрот *шпрот* (нем. Schrot) Остатък след изстискване на масло от семена на маслодайни растения, който служи за фураж.

шуба *шубъ* (нем. Schube от ит. giuba от ар.) Дълга горна дреха с подплата от кожа.

шубѐ *шубѐ* (тур. şûphe от ар.) Страх, съмнение.

шубелія *шуб'ѐлийъ* (тур. şûpheli) Страхлив, уплашен.

шубрàк *шубрàк* Храсталак, гъсталак.

шуга *шугъ* Болест краста.

шудрав *шудрѐф* Проскубан, рядък, рехав. *Шудрава горичка.*

шумбарлѐсвам, да шумбарлѐсам *шумбѐрлѐсвѐм, дѐ шумбѐрлѐсѐм* Слагам, пускам, хвърлям шумно. *Шумбарлесах зелките в кацата.*

шупвам, да шупна *шупвѐм, дѐ шупнѐ* 1. За плодове: ферментирам. 2. За тесто: бухвам. 3. За ядене: развалям се, образувам мехурчета. *Тестото е шупнало, слагай тавите в пеицта. Яхнията е шупнала, изхвърли я на прасето.*

шушàн *шушàн* (Anthriscus se-refolium) Едногодишно растение, подобно на магданоз, но с високо стъбло. Използва се за салата, като младите стъбла се варят в подсолена вода и се подправят с оцет и олио. В други региони на страната се нарича див керевез, азмацуг.

шушльòп *шушл'òп* 1. Шушулки на зрелия фасул. 2. Обелки от слънчогледови или тиквени семки.

шүшна, да пришүшна *шүшнѐ, дѐ пришүшнѐ* Говоря тихо, шепна.

шүшòн *шүшòн* (нем. Schuschner) Вид широка гумена обувка с метална закопчалка, която обхваща глезените.

шүшүмйнга *шүшүмйнгѐ* Безличен, сив, дребнав, ограничен човек; мижитурка, мухльо.

шүщàвя, да нашүщàвя *шүштàв'ѐ, дѐ нѐшүштàв'ѐ* Шляпам, пляскам, бия, удрям някого.

шүщер *шүшт'ър* Глупак, простак.

Щ

ща *штъ* Искам, желая. *Що щеш тука?* Какво правиш тук? Какво търсиш тук?

щавя, да **ощавя** *штàв'ъ*, *дъ уштàв'ъ* Заливам с гореща вода, попарвам.

щапұкам *штъпұкъм* Вървя насам-натам. *Детето проходи и щанука из стаята.*

щателен *штàт'ъл'ън* Внимателен, старателен, грижлив, подробен.

щерна *штèрн'ъ* (грц. stèrna, kistèrna от лат. cisterna) 1. Дълбока яма за събиране на дъждовна вода. 2. Дълбок кладенец, облицован отвътре с камъни за събиране и съхранение на дъждовна вода.

щир *штур* Вид бурен с месесто и сочно стъбло, който расте в градините и нивите.

щирник *штірник* Баница със спанак или с лопуш (лапад).

щрака̀ло *штрѣка̀лу* Вид желязно резе, което щрака при зарезяване (заклучване) на вратата отвътре.

щұрав *штұрѣф* Неуравновесен, безразсъден, буен, луд.

щурàк *штурàк* Дървена запушалка на каца, бъчва; канелка, грездей.

щұрам се *штұръм съ* Лутам се, суетя се, мотая се, снова насам-натам.

щурèя, да **пощурèя** *штурèйъ*, *дъ пуштурèйъ* Действам неуравновесено, безразсъдно; лудувам, буйствам, своеволнича.

щұрчо *штұрчу* Буйно, игриво, палаво дете.

щр̀клєя, да **пощр̀клєя** *штр̀клєйъ*, *дъ пуштр̀клєйъ* 1. За животно, ухапано от щр̀клица: хукам да бягам. 2. Тичам, беснея, ставам неконтролируем.

щр̀клица *штр̀клицѣ* Насекомо, което хапе едрия рогат добитък и той пощр̀клява; конска муха, овод.

щъ̀кам *штъ̀към* 1. За пуйка: издавам тревожен звук, за да предупредя малките пуйчета за опасност от нападение на граблива птица. 2. Мърдам, шавам, движа се насам-натам. *Пуйката щъ̀ка, видяла е дуван в небето.*

щър̀бав *штър̀бѣф* 1. Нащър̀бен – съд, на който са отчупени части от краищата. 2. Човек, на когото липсва преден зъб.

щърк *штърк* Щъркел.

Ъ

ъйс *ъйс* Обращение към вол, крава, кон: обърни, завий. *Ъйс! Назад!*

ъй *ъй* Отговор при повикване по име. – *Славо!* – *Ъй! Тук съм.*

Ю

юз *йус* (тур. уйз ‘сто’) Мярка за течности, равна на сто драма.

юздà *йуздѣ`* Приспособление, направено от ремъци и метална част за устата, предназначено за кон или друго впрегатно животно.

юла̀р *йула̀р* (тур. uular от грц.) Част от приспособление за водене на животно, което се връзва за главата му; оглавник.

юргàн *йургàн* (тур. yorgan) Дебела завивка за спане, напълнена с памук или вълна.

юрганджййка *йургънжййкъ* (тур. yorgancı) Жена, която изработва или продава юргани.

юрганджййство *йургънжййству* (тур. yorgan) Изработване на юргани като занаят.

юрганджйя *йургънжййъ* (тур. yorgancı) Мъж, който изработва или продава юргани.

юрдèк *йурдèк* (тур. ördék) Вид мъжка домашна патица.

юрдèчка *йурдèчкъ* (тур. ördék) Вид домашна патица.

йоруш *йұруш* (тур. уйрұуш) 1. Нападение, атака, шурм. 2. Напред! Нападай!

юфт *йуфт* (перс. jift ‘чифт, двойка’) Лицева телешка или конска кожа, употребявана за ботуши, спортни обувки и за седла.

Я

явàш *йѣвàш* (тур. yavaş) Бавно, полека.

ягмалъ̀к *йъгмълъ̀къ* (тур. yağma) Нещо съсипано, развалено, станало негодно за употреба.

ягмòсам, да ягмòсам *йъгмòсвъм, дъ йъгмòсъм* (тур. уағта) Провалям, съсипвам, оставям да се развали.

ягорйда *йъгуридъ* (грц. agourida) Кисело, неузряло грозде.

ядец *йадиц* (тур. уâdes от перс.) 1. Разклонена кост от гърдите на кокошка или петел, която се чупи при обзалагане. 2. Дума, която се произнася при печелене на облога. 3. Загуба, несполука.

ядича се, едича се *йадиць съ, едиць съ* (тур. уâdes от перс.) Обзалагам се, хващам са на бас с ядец.

язлък *йъзлък* (тур. yazlik) Отворено помещение на къща пред стайте; балкон, навес, сундурма.

язък *йъзък* (тур. yazk) Жалко.

яла *йаль* Ето, виж.

ялак *йълак* Каменно корито, от което пият вода домашните птици – кокошки, пуйки, патици.

ялов *йалуф* 1. За женско животно или жена: който не ражда. 2. Безплоден, безрезултатен, несполучлив. *Ялова крава. Ялов опит.*

ямà *йъмъ* (тур. уата) Кръпка.

ямйчка *йъмйчкъ* (тур. уата) Малка кръпка.

ямурлук *йъмурлук* (тур. yagmurluk) Дълго наметало с качулка, направено от груб и дебел домашен плат, употребявано от скотовъдци за предпазване от валежи и лошо време.

янаджа *йанъжъ* Голяма дебела дървена греда под покрива, служеща за негова основа, на която се слагат различни вещи за съхранение. *Венците лук и чесън висят на янаджа.*

яра *йъръ* Гореща водна пара, изпарения.

ярина *йеринъ* Вълната от остригване на агнета или от корема на овца, която е по-къса; ерина.

яре *йери* Козле.

ярка *йаркъ* Млада кокошка, която още не снася яйца.

ярмà *йърмъ* (тур. уағта) Храна за добитък от едро смлени зърнени храни и вода.

яроплàн *йъруплàн* (фр. aëroplane от аеро- и лат. planum ‘плоскост’ или фр. planer ‘летя’) Аероплан, самолет.

яря се, да се ояря *ёр’ъ съ, дъ съ уёр’ъ* За коза: раждам козле, яре.

ястелит *йъст’ълит* Човек, който много яде, който има голям апетит.

ястѣк *йъстѣк* (тур. yastik ‘възглавница’) Лежа в зеленчукова градина.

ятагàн *йътъгàн* (тур. yatağan) Къса извита сабя.

ятак *йътàк* (тур. yatak) Укривател и помощник на издирвани от властта хора.

яхнийя *йъхнийъ* (тур. yahni) Ястие, приготвено от месо, зеленчуци, мазнина и подправки в сос.

яхър *йъхър* (тур. ahır от перс.) Обор, конюшня.

СЪКРАЩЕНИЯ

алб.	– албански	нем.	– немски
анг.	– английски	нид.	– нидерландски
ар.	– арабски	перс.	– персийски
арум.	– арумънски	пол.	– полски
вер.	– вероятно	рум.	– румънски
гр.	– град	рус.	– руски
грц.	– гръцки	сем.	– семейство
др.	– други	соб.	– собствено
инд.	– индийски	ср.	– сръбски
иран.	– ирански	тур.	– турски
исп.	– испански	тюрк.	– тюркски
ит.	– италиански	унг.	– унгарски
кар.-балк.	– карачаево-балкарски	фр.	– френски
лат.	– латински	циг.	– цигански
мадаг.	– мадагаскарски	чеч.	– чеченски
мекс.	– мексикански	чув.	– чувашки
нгр.	– новогръцки		

БИБЛИОГРАФИЯ

Н. Ковачев. Местните имена в Дряновско. Велико Търново, Унив. из-во „Св. св. Кирил и Методий”, 2009. ISBN 978-954-524-621-0

Ал. Милев, Й. Братков, Б. Николов. Речник на чуждите думи в българския език. С., „Наука и изкуство”, 1970.

Ал. Милев, Б. Николов, Й. Братков. Речник на чуждите думи в българския език. Пето издание. Допълнено и основно преработено от Емилия Пернишка. С., „Наука и изкуство”, 2012. ISBN-10: 954-02-0263-9 ISBN-13: 978-954-02-0263-1

Сл. Петров, Ем. Паламарев. Атлас по ботаника. С., „Народна просвета”, 1989.

Уикипедия. <https://bg.wikipedia.org/wiki>

Универсален онлайн речник. <http://www.onlinerechnik.com>

М. Филипова-Байрова, С. Бояджиев, Ел. Машалова, К. Костов. Речник на чуждите думи в българския език. С., из-во на БАН, 1982.

Цв. Хинкова, М. Друмева-Димчева, Г. Стойчев, В. Чалъков. Нашите гъби. С., Земиздат, 1986.

© 2019, проф. Иванка Я. Атанасова

Великотърновски университет "Св. Св. Кирил и Методий"